Tento dokument slúži čisto na potrebu dokumentácie a inštitúcie nenesú nijakú zodpovednosť za jeho obsah

►B

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 138/2004

z 5. decembra 2003

o úhrnných účtoch pre poľnohospodárstvo v spoločenstve

(Text s významom pre EHP)

(Ú. v. EÚ L 33, 5.2.2004, s. 1)

Zmenené a doplnené:

		Úradný vestník		
		Č.	Strana	Dátum
►M1	Nariadenie Komisie (ES) č. 306/2005 z 24. februára 2005	L 52	9	25.2.2005
►M2	Nariadenie Komisie (ES) č. 909/2006 z 20. júna 2006	L 168	14	21.6.2006
►M3	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1137/2008 z 22. októbra 2008	L 311	1	21.11.2008

▼B

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 138/2004

z 5. decembra 2003

o úhrnných účtoch pre poľnohospodárstvo v spoločenstve

(Text s významom pre EHP)

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej článok 285 ods. 1,

so zreteľom na návrh Komisie,

konajúc v súlade s postupom ustanoveným v článku 251 Zmluvy ([1]),

keďže:

(1) Monitorovanie a hodnotenie spoločnej poľnohospodárskej politiky si vyžaduje porovnateľné, aktuálne a spoľahlivé informácie o hospodárskej situácii poľnohospodárstva a konkrétnejšie o zmenách v príjmoch z poľnohospodárstva.

(2) Poľnohospodárske účty sú základným nástrojom na analyzovanie hospodárskej situácie poľnohospodárstva krajiny za predpokladu, že sú vypracované na základe jednoznačného súboru zásad. Poľnohospodárske účty tiež znamenajú cenný príspevok ku kalkulácii národných účtov.

(3) Úhrnné účty pre poľnohospodárstvo sú zostavené v súlade so základnými pojmami a pravidlami nariadenia Rady (ES) č. 2223/96 z 25. júna 1996 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov v spoločenstve ([2]).

(4) Nariadenie Rady (ES) č. 322/97 zo 17. februára 1997 o štatistike spoločenstva ([3]) stanovuje referenčný rámec pre toto nariadenie.

(5) Pretože cieľ navrhovanej akcie, predovšetkým vytvorenie spoločných štatistických noriem, ktoré umožnia predkladanie zosúladených údajov, nemôžu členské štáty dosiahnuť v dostatočnej miere, preto je ho možné z dôvodu rozsahu akcie lepšie dosiahnuť na úrovni spoločenstva, spoločenstvo môže prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity tak, ako je ustanovená v článku 5 Zmluvy. Toto nariadenie, v súlade so zásadou proporcionality, ako je ustanovená v tomto článku, nezachádza ďalej, ako je potrebné na dosiahnutie tohto cieľa.

(6) Opatrenia potrebné na vykonanie tohto nariadenia by sa mali prijať v súlade s rozhodnutím Rady 1999/468/ES z 28. júna 1999, ktorým sa ustanovujú postupy uplatňovania vykonávacích právomocí prenesených na Komisiu ([4]).

(7) Stály výbor pre poľnohospodársku štatistiku a Výbor pre štatistický program boli informované,

PRIJALI TOTO NARIADENIE:

([1]) Stanovisko Európskeho parlamentu z 3. septembra 2003 (zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku) a rozhodnutie Rady zo 17. novembra 2003.

([2]) Ú. v. ES L 310, 30.11.1996, s. 1. Nariadenie naposledy zmenené a doplnené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1267/2003 (Ú. v. EÚ L 180, 18.7.2003, s. 1).

([3]) Ú. v. ES L 52, 22.2.1997, s. 1.

([4]) Ú. v. ES L 184, 17.7.1999, s. 23.

▼B

Článok 1

Predmet

1. Toto nariadenie ustanovuje úhrnné účty pre poľnohospodárstvo v spoločenstve (ďalej len „EÚP“) stanovením:

a) metodiky EÚP (spoločné normy, definície, klasifikácie a účtovné pravidlá) určenej na používanie pre zostavovanie účtov na porovnateľných základoch na účely spoločenstva a pre prenos údajov v súlade s článkom 3;

b) lehoty pre prenos poľnohospodárskych účtov zostavených v súlade s metodikou EÚP.

2. Toto nariadenie nezaväzuje žiaden členský štát používať metodiku EÚP pri zostavovaní poľnohospodárskych účtov na svoje vlastné účely.

Článok 2

Metodika

1. Metodika EÚP uvedená v článku 1 ods. 1 písm. a) je ustanovená v prílohe I.

▼M3

2. Komisia aktualizuje metodiku EÚP. Tieto opatrenia zamerané na zmenu nepodstatných prvkov tohto nariadenia sa prijmú v súlade s regulačným postupom s kontrolou uvedeným v článku 4 ods. 2.

▼B

Článok 3

Zasielanie údajov Komisii

1. Členské štáty zasielajú Komisii (Eurostat) údaje ustanovené v prílohe II v lehotách stanovených pre každú tabuľku.

2. Prvý prenos údajov sa uskutoční v novembri 2003.

▼M3

3. Komisia aktualizuje zoznam premenných a lehoty na prenos údajov ustanovené v prílohe II. Tieto opatrenia zamerané na zmenu nepodstatných prvkov tohto nariadenia sa prijmú v súlade s regulačným postupom s kontrolou uvedeným v článku 4 ods. 2.

▼B

Článok 4

Postup výboru

1. Komisii pomáha Stály výbor pre poľnohospodársku štatistiku.

▼M3

2. Ak sa odkazuje na tento odsek, uplatňuje sa článok 5a ods. 1 až 4 a článok 7 rozhodnutia 1999/468/ES so zreteľom na jeho článok 8.

_____

▼B

Článok 5

Záverečné ustanovenie

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dvadsiaty deň od jeho uverejnenia v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Toto nariadenie je záväzné vo svojej celistvosti a je priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch.

▼B

PRÍLOHA I

ÚHRNNÉ ÚČTY PRE POĽNOHOSPODÁRSTVO

(EÚP)

OBSAH

Predslov

I Všeobecné znaky účtov

A Úvod

B Základná jednotka a odvetvie poľnohospodárstva

1 Základná jednotka

2 Odvetvie poľnohospodárstva

3 Neoddeliteľné nepoľnohospodárske druhotné činnosti

C Zisťovanie produkcie

D Postupnosť účtov

1 Postupnosť účtov stanovená v ESA 95

2 Postupnosť účtov EÚP

E Zdroje údajov a metódy kalkulácie pre zostavovanie EÚP

F Klasifikácia

1 Všeobecne

2 Definícia charakteristických činností poľnohospodárstva

3 Definícia charakteristických jednotiek poľnohospodárstva

4 Poznámky týkajúce sa rôznych položiek

5 Rozpor medzi odvetvím poľnohospodárstva EÚP a odborom poľnohospodárstva ústredného rámca národných účtov

II Transakcie s výrobkami

A Všeobecné pravidlá

1 Referenčné obdobie

2 Jednotky

3 Čas zaznamenávania

B Produkcia

1 Všeobecné poznámky o pojme produkcia v ESA 95 a EÚP

2 Produkcia poľnohospodárskej činnosti: množstvá

3 Produkcia neoddeliteľných nepoľnohospodárskych druhotných činností

4 Produkcia odvetvia poľnohospodárstva

5 Oceňovanie produkcie

C Medzispotreba

1 Definícia

2 Prvky medzispotreby

3 Oceňovanie medzispotreby

D Tvorba hrubého kapitálu

1 Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK)

2 Zmena zásob

3 Zaznamenávanie hospodárskych zvierat ako „THFK“ alebo „zmeny zásob“

III Distribučné transakcie a iné toky

A Definícia

B Všeobecné pravidlá

1 Referenčné obdobie

▼B

2 Jednotky

3 Čas zaznamenávania distribučných transakcií

4 Všeobecné poznámky týkajúce sa pridanej hodnoty

C Mzda zamestnancov

D Dane z výroby a dovozov

1 Dane z výrobkov

2 Spracovanie dane z pridanej hodnoty (DPH)

3 Iné dane z výroby

E Dotácie

1 Dotácie na výrobky

2 Iné dotácie na výrobu

F. Príjem z majetku

1 Definícia

2 Úrok

3 Nájomné (z pôdy a podzemných ložísk)

4. Príjem z majetku pripisovaný majiteľom poistiek (nezahrnutý do EÚP)

G Prevody kapitálu

1 Investičné dotácie

2 Iné prevody kapitálu

H Spotreba fixného kapitálu

IV Spotreba práce v poľnohospodárstve

V Ukazovatele príjmu v poľnohospodárstve

A Definícia príjmu a vyrovnávacích položiek

B Spracovanie príjmu z jednotiek organizovaných ako spoločnosti

C Definícia ukazovateľov príjmu v poľnohospodárstve

D Agregácia ukazovateľov príjmu pre Európsku úniu

E Deflácia ukazovateľov príjmu

VI Oceňovanie EÚP pri stálych cenách

A Cenové a objemové miery

B Zásady a metóda pre zostavovanie EÚP pri stálych cenách

1 Výber vzorca indexu

2 Základný rok

3 Prezentácia sérií vo vzťahu k referenčnému roku

4 Kalkulácia pridanej hodnoty pri stálych cenách

5 Špecifikácia daní a dotácií produktov na objemové a cenové zložky

▼B

PREDSLOV

Prepracovanie Európskeho systému účtov (ESA 1995) v roku 1995 ([1]) a potreba prispôsobiť ho hospodárskemu a štrukturálnemu vývoju v poľnohospodárstve viedla k novej základnej metodike pre EÚP. Zmeny a doplnky základnej metodiky EÚP museli vyhovieť dvom často rozporným požiadavkám: na jednej strane bola potrebná metodická zhoda s ESA s cieľom umožniť zosúladenie EÚP medzi členskými štátmi a s ústredným rámcom národných účtov; na druhej strane zákonodarca musel zabezpečiť, aby boli zmeny, ktoré sa majú urobiť, uskutočniteľné. Táto príručka bola vypracovaná s prihliadnutím na tieto okolnosti, nakoľko okrem pojmov, zásad a základných pravidiel zostavovania EÚP sa tiež vzťahuje na akékoľvek úpravy špecifických znakov v oblasti poľnohospodárstva.

I. VŠEOBECNÉ ZNAKY ÚČTOV

A. ÚVOD

1.01. Systém integrovaných úhrnných účtov by mal poskytovať prehľad hospodárskych činností, ktorý je systematický, porovnateľný a čo najkompletnejší, aby slúžil ako základ pre analýzy, prognózy a politické opatrenia. Obrovské množstvo a rozmanitosť hospodárskych transakcií a jednotiek zahrnutých do systému je preto potrebné klasifikovať podľa všeobecných kritérií a usporiadať zrozumiteľne a jednoducho do konzistentného systému účtov a tabuliek.

1.02. Európsky systém integrovaných úhrnných účtov, ktorý je odvodený z prepracovaného systému národných účtov (SNA 93) ([2]), bol vytvorený ako reakcia na konkrétne potreby Európskej únie. Ustanovuje pojmy, definície, účtovné pravidlá a jednotné klasifikácie, ktoré majú používať členské štáty EÚ.

1.03. Hospodárstvo krajiny je súhrnom činností veľmi veľkého počtu jednotiek zapojených do mnohých odlišných typov transakcií s cieľom vyrábať, financovať, poisťovať, distribuovať a spotrebovávať. Jednotky a skupiny jednotiek posudzované v kontexte systému národných účtov musia byť definované, pokiaľ ide o skúmané hospodárske modely. Pre ESA 95 je charakteristické použitie troch typov jednotiek a dvoch odlišných spôsobov rozčlenenia národného hospodárstva.

1.04. S cieľom analyzovať toky zahŕňajúce príjem, kapitál, finančné transakcie a aktíva je nevyhnutné vybrať jednotky, ktoré zobrazujú interakciu medzi hospodárskymi subjektami (inštitucionálnymi jednotkami). S cieľom analyzovať výrobný proces je rozhodujúce vybrať jednotky, ktoré znázorňujú technicko-hospodárske vzťahy (t. j. jednotky podľa druhu činnosti na miestnej úrovni a jednotky s homogénnou produkciou).

1.05. Preto je hospodárstvo možné rozčleniť dvomi spôsobmi:

i) na inštitucionálne sektory alebo podsektory, ktoré zastupujú skupiny inštitucionálnych jednotiek;

ii) na odvetvia, ktoré zahŕňajú skupiny jednotiek podľa druhu činnosti na miestnej úrovni (odvetvie), alebo jednotky s homogénnou produkciou (homogénny odbor).

1.06. Hlavným účelom EÚP je analyzovať výrobný proces a prvotný príjem, ktorý vytvára. Účty sú preto založené na koncepcii odvetvia.

1.07. EÚP sú satelitnými účtami poskytujúcimi doplnkové informácie a pojmy prispôsobené osobitnému charakteru odvetvia poľnohospodárstva. I keď sa ich štruktúra veľmi tesne zhoduje so štruktúrou národných účtov, ich zostavovanie vyžaduje formuláciu vhodných pravidiel a metód.

1.08. Je potrebné rozlišovať medzi príjmom, ktorý vytvára poľnohospodárska výroba, a príjmom poľnohospodárskych domácností, pričom neskôr spomínaný zahŕňa okrem príjmu z poľnohospodárskej činnosti aj príjem z iných zdrojov (z majetku, sociálnych prevodov atď.), ktoré

([1]) Štatistický úrad Európskych spoločenstiev, Európsky systém účtov — ESA 1995, Luxemburg 1996.

([2]) Systém národných účtov, 1993, Spoločná publikácia Organizácie spojených národov, Medzinárodného menového fondu, Komisie Európskych spoločenstiev, OECD a Svetovej banky.

▼B

poľnohospodárske domácnosti môžu mať. Tieto dva typy príjmu (príjem vytváraný poľnohospodárskou výrobou a príjem poľnohospodárskych domácností) sa hodnotia na dva odlišné účely, ktoré si vyžadujú dve odlišné metódy rozčleňovania hospodárstva: prvá, pre EÚP, vychádza z výrobných jednotiek, ktoré sú definované odvolaním sa na odbor činnosti, druhá vychádza z domácností (t. j. inštitucionálnych jednotiek), ktorých hlavným zdrojom príjmu je nezávislá poľnohospodárska činnosť ([1]).

B. ZÁKLADNÁ JEDNOTKA A ODVETVIE POĽNOHOSPODÁRSTVA

1. **Základná jednotka**

1.09. Aby bolo možné analyzovať toky vytvárané výrobným procesom a využívaním tovarov a služieb, je nevyhnutné vybrať jednotky, ktoré zdôrazňujú vzťahy technicko-hospodárskeho typu. Táto požiadavka znamená, že inštitucionálne jednotky musia byť spravidla rozčlenené na menšie a homogénnejšie jednotky so zreteľom na druh výroby. Miestne jednotky hospodárskej činnosti (miestne JHČ) sú určené na to, aby spĺňali túto požiadavku ako prvý, ale prakticky orientovaný funkčný prístup (ESA 95, 2 105) ([2]).

1.10. Miestna JHČ je definovaná ako súčasť JHČ, ktorá zodpovedá miestnej jednotke. JHČ zoskupuje všetky súčasti inštitucionálnej jednotky ako výrobca prispievajúci k výkonu činnosti na úrovni triedy (úroveň štyroch číselných znakov) v NACE Rev. 1 (referenčná klasifikácia pre hospodárske činnosti, porovnaj 1.55.) a zodpovedá jednej alebo viacerým prevádzkovým zložkám inštitucionálnej jednotky. Informačný systém inštitucionálnej jednotky musí byť schopný uvádzať alebo vypočítavať pre každú miestnu JHČ prinajmenšom hodnotu produkcie, medzispotreby, miezd, prevádzkového zisku, zamestnanosti a THFK (ESA 95, 2 106).

1.11. I keď miestna JHČ môže zodpovedať inštitucionálnej jednotke alebo časti inštitucionálnej jednotky ako výrobca, nikdy nemôže patriť k dvom odlišným inštitucionálnym jednotkám. Nakoľko v praxi je väčšina inštitucionálnych jednotiek vyrábajúcich tovary a služby zapojená do množstva rozličných činností naraz (hlavná činnosť a jedna alebo viac druhotných činností), dajú sa rozčleniť na rovnaký počet miestnych JHČ. Vedľajšie činnosti (nákupy, predaj, odbyt, účtovníctvo, doprava, skladovanie, údržba atď.; porovnaj 1.27) však nemôžu viesť k vytvoreniu miestnej JHČ.

1.12. V podstate by sa mohlo zaznamenávať toľko miestnych JHČ, koľko je druhotných činností, avšak môže sa stať, že štatistické (účtovné) informácie neumožňujú oddeliť druhotné činnosti miestnych JHČ alebo súčasti týchto činností od jej hlavných činností. A tak môže miestna JHČ vykonávať jednu alebo viacero druhotných činností popri svojej základnej činnosti (ESA 95, 2 107).

1.13. O činnosti je možné povedať, že sa uskutočňuje, ak sa spoja zdroje ako zariadenie, práca, výrobné postupy, informačné siete alebo výrobky a vedú k vytvoreniu konkrétnych tovarov alebo služieb. Činnosť je charakterizovaná vstupom výrobkov (tovarov a služieb), výrobným procesom a výstupom výrobkov (ESA 95, 2 103). Základná činnosť miestnej JHČ je činnosť, ktorej pridaná hodnota je väčšia ako hodnota ktorejkoľvek inej činnosti vykonávanej v jednotke. Klasifikácia základnej činnosti je stanovená, pokiaľ ide o NACE Rev. 1,

([1]) Uznávajúc odlišné potreby analytikov FAO odporúča používanie troch typov jednotiek ako základných jednotiek na opis úhrnných účtov pre potravinárstvo a poľnohospodárstvo, t. j. inštitucionálne jednotky (vrátane domácností), zariadenia (ktoré sú rovnocenné lokálnym JHČ, na ktoré odkazuje ESA) a produkty tak, ako ich odporúča SNA 1993 (rovnocenné miestnym JHČ, na ktoré odkazuje ESA) (porovnaj FAO (1996) Systém úhrnných účtov pre potravinárstvo a poľnohospodárstvo, Spojené národy, Rím).

([2]) Malo by sa zdôrazniť, že aj keď ESA uprednostňuje miestne JHČ, jednotka, ktorá najlepšie vyhovuje analýzam výrobného procesu, je jednotka homogénnej výroby (JHV). Táto jednotka sa používa na analýzu vstupov a výstupov, nakoľko presne zodpovedá typu činnosti. Inštitucionálne jednotky sa preto rozdeľujú na toľko JHV, koľko je činností (iných ako vedľajších). Zoskupovaním týchto JHV je možné rozčleniť hospodárstvo na „čisto“ (homogénne) odbory. JHV spravidla nie je možné priamo sledovať. Preto účty homogénnych odborov nie je možné zostavovať na základe skupín JHV. ESA opisuje metódu zostavovania týchto účtov. Zahŕňa priraďovanie druhotnej výroby a zodpovedajúcich nákladov odborov činnosti k príslušným homogénnym odborom (ESA, 9.53 až 9.61).

▼B

najprv na najvyššej úrovni klasifikácie a potom na podrobnejších úrovniach (ESA 95, 3.10).

2. **Odvetvie poľnohospodárstva**

1.14. Zoskupením všetkých miestnych JHČ, ktoré sa zaoberajú rovnakým druhom činnosti, je možné ustanoviť odvetvie. To umožňuje rozčleniť hospodárstvo podľa odvetví. Klasifikácia týchto odvetví závisí od základnej činnosti takto zoskupených jednotiek. Na najpodrobnejšej úrovni klasifikácie odvetvie zahŕňa všetky miestne JHČ v tej istej triede (úroveň štyroch číselných znakov) NACE Rev. 1, a preto zapojených do rovnakej činnosti ako je činnosť definovaná v NACE Rev. 1.

1.15. I keď bolo odvetvie poľnohospodárstva predtým definované ako zoskupenie jednotiek s homogénnou poľnohospodárskou výrobou, miestna JHČ bola vybraná ako základná opisná jednotka pre EÚP, aby i) bolo možné pristúpiť k EÚP z hospodárskej situácie poľnohospodárstva, t. j. plne zohľadniť existenciu určitých neoddeliteľných nepoľnohospodárskych druhotných činností pri hodnotení celkovej výrobnej činnosti poľnohospodárskych jednotiek a ii) zachovať zhodu so zvyškom národných účtov. Predstavuje to posun od analytického prístupu založeného na pojme jednotky homogénnej výroby a homogénneho odboru k štatistickému prístupu založenému na pojme JHČ na miestnej úrovni a odvetví.

1.16. Neoddeliteľné nepoľnohospodárske druhotné činnosti sú činnosti, ktorých náklady nie je možné sledovať oddelene od nákladov poľnohospodárskej činnosti. Príkladmi sú spracovanie poľnohospodárskych výrobkov na farme, lesníctvo, ťažba dreva, turistika. Výkon odvetvia poľnohospodárstva tak vyplýva z dvoch druhov činnosti:

i) poľnohospodárskych činností (hlavných alebo druhotných) vykonávaných poľnohospodárskymi jednotkami;

ii) nepoľnohospodárskych druhotných činností poľnohospodárskych jednotiek.

1.17. Poľnohospodársky podnik, čo je jednotka obvykle používaná pre štatistické štúdie poľnohospodárstva (sčítania, prehľady štruktúry poľnohospodárskych podnikov), je miestna JHČ najvhodnejšia pre odvetvie poľnohospodárstva (dokonca aj keď do nej môžu byť zaradené určité iné jednotky, ako napríklad vinárske družstvá alebo družstvá na výrobu olivového oleja). Predsa však by bolo potrebné zdôrazniť, že rozmanitosť poľnohospodárskych činností, ktoré môžu byť vykonávané v poľnohospodárskych podnikoch, ich zaraďuje k osobitnému typu miestnych JHČ. Prísne uplatňovanie pravidla ESA na jednotky a ich zoskupenie by v skutočnosti malo mať za následok rozdelenie poľnohospodárskeho podniku na niekoľko samostatných miestnych JHČ v prípadoch, ak sa v tom istom podniku vykonáva niekoľko činností štvorcifernej triedy NACE Rev. 1. Schválenie poľnohospodárskeho podniku ako miestnej JHČ odvetvia poľnohospodárstva v národných účtoch a EÚP je založené na štatistickom prístupe.

1.18. A tak sú účty pre odvetvie poľnohospodárstva v podstate podobné účtom poľnohospodárskych podnikov (výroba a vytváranie príjmových účtov). Aby sa však predišlo akejkoľvek dvojznačnosti, je potrebné zdôrazniť, že poľnohospodárske účty nie sú účty podnikov, ktorých základná činnosť je poľnohospodárska: predovšetkým nezahŕňajú všetky nepoľnohospodárske činnosti týchto podnikov (tie, ktoré je možné oddeliť od poľnohospodárskych činností, sú vylúčené). Okrem toho, zahŕňajú poľnohospodárske činnosti podnikov, ktorých základná činnosť nie je poľnohospodárska. V dôsledku toho schválenie poľnohospodárskeho podniku ako základnej jednotky pre EÚP nemení skutočnosť, že poľnohospodárske účty sú účtami odvetvia poľnohospodárstva.

1.19. Nakoľko odvetvie zahŕňa skupinu jednotiek, ktoré vykonávajú rovnaké alebo podobné typy činnosti, definícia odvetvia poľnohospodárstva v EÚP závisí od identifikácie charakteristických činností a jednotiek v tomto odvetví. Výsledný výber charakteristických poľnohospodárskych činností a jednotiek môže viesť k niektorým rozdielom medzi účtami odvetvia poľnohospodárstva EÚP a národnými účtami (porovnaj 1.93).

1.20. Odvetvie poľnohospodárstva sa spracováva ako zoskupenie všetkých JHČ na miestnej úrovni, ktoré vykonáva tieto hospodárske činnosti

▼B

(porovnaj 1.60. až 1.66. kvôli presnej definícii odvetvia poľnohospodárstva):

— pestovanie plodín; pestovanie zeleniny vo veľkom; záhradníctvo (vrátane výroby vína a olivového oleja z hrozna a olív vypestovaných tou istou jednotkou),

— chov hospodárskych zvierat,

— pestovanie plodín spojené s chovom hospodárskych zvierat,

— zmluvná práca v poľnohospodárstve,

— poľovníctvo, odchyt zveri a rozmnožovanie poľovnej zveri vrátane súvisiacich obslužných činností.

1.21. Okrem poľnohospodárskych podnikov zahŕňa odvetvie poľnohospodárstva jednotky zložené zo skupín výrobcov (napríklad družstvá), ktoré vyrábajú víno a olivový olej, a špecializované jednotky, ktoré poskytujú stroje, materiál a pracovnú silu na výkon zmluvnej práce.

1.22. Špecializované jednotky, ktoré poskytujú stroje, zariadenie a pracovníkov pre výkon zmluvnej práce v etape poľnohospodárskej výroby (komerčné podniky, ktoré sa zaoberajú zmluvnou prácou alebo vlastníci poľnohospodárskych podnikov poskytujúci služby ako zmluvní dodávatelia) sa považujú za súčasť odvetvia poľnohospodárstva. Podľa užšieho výkladu musia tieto jednotky, ktoré musia byť zahrnuté do odvetvia poľnohospodárstva, vykonávať prácu, a) ktorá je súčasťou procesu poľnohospodárskej výroby, b) je spojená s výrobou poľnohospodárskych produktov, c) obvykle ju vykonávajú poľnohospodárske podniky a d) v skutočnosti ju v plnom rozsahu vykonávajú špecializované jednotky poskytujúce stroje, materiál a pracovnú silu.

1.23. Ak však zmluvnú prácu nevykonávajú v plnom rozsahu špecializované jednotky (napríklad vlastník si prenajme stroje ale zamestná svojich vlastných pracovníkov), táto činnosť sa musí zaznamenávať v oddiele 71 NACE Rev. 1 (prenájom strojov a zariadenia bez prevádzkovateľa); v tomto prípade sa čiastky, ktoré vlastníci vyplácajú podnikom pracujúcim na základe zmluvy, musia zaznamenávať ako „iné tovary a služby“ pod „medzispotrebou“ (porovnaj 2 108).

1.24. Nakoľko účelom EÚP je hodnotiť, opisovať a analyzovať vytváranie príjmu z poľnohospodárskej hospodárskej činnosti (ktorá je v členských štátoch EÚ takmer výlučne komerčnou činnosťou), bolo rozhodnuté o vylúčení jednotiek, pre ktoré poľnohospodárska činnosť predstavuje výlučne činnosť vo voľnom čase. Naproti tomu jednotky, ktoré sa zaoberajú samozásobiteľským hospodárením, sú zahrnuté do EÚP. Treba zdôrazniť, že poľnohospodársky výkon pre vlastnú finálnu spotrebu poľnohospodárskych podnikov sa musí zaznamenávať v EÚP.

3. **Neoddeliteľné nepoľnohospodárske druhotné činnosti**

1.25. Používanie miestnej JHČ ako základnej jednotky pre odvetvie poľnohospodárstva znamená zaznamenávanie nepoľnohospodárskych druhotných činností, ak sa nedajú rozlíšiť od hlavnej poľnohospodárskej činnosti.

1.26. Neoddeliteľné nepoľnohospodárske druhotné činnosti miestnych poľnohospodárskych JHČ sú definované ako činnosti tesne spojené s poľnohospodárskou výrobou, u ktorej informácie o akomkoľvek výkone, medzispotrebe, mzde zamestnancov, spotrebe práce alebo THFK nie je možné oddeliť od informácií o hlavnej poľnohospodárskej činnosti počas obdobia štatistického sledovania.

1.27. Hlavné znaky týchto neoddeliteľných nepoľnohospodárskych druhotných činností sú tieto:

— musia byť určené na predaj alebo výmenný obchod (počas účtovného obdobia alebo neskôr, po uskladnení), vlastné konečné využitie výrobcu alebo ako platba v naturáliách (vrátane mzdy v naturáliách vyplácanej zamestnancom),

— nesmú to byť pomocné činnosti. Pomocné činnosti sú doplnkovými činnosťami (napríklad predaj, odbyt, skladovanie, doprava na vlastný účet; pozri ESA 95, 3.12 a 3.13 a SNA 93, 5.9 až 5.16), ktoré vykonáva podnik, aby vytvoril podmienky na usku-

▼B

točňovanie hlavných alebo druhotných činností. Zvyčajne sa výstup pomocných činností objavuje ako vstup do rôznych typov výrobnej činnosti,

— podľa dohody nesmú zahŕňať činnosti zahŕňajúce THFK nepoľnohospodárskych produktov (ako napríklad budovy alebo stroje) na vlastný účet. Táto výroba pre vlastnú konečnú spotrebu sa pokladá za oddeliteľnú činnosť a zaznamenáva sa ako výroba identifikovateľnej miestnej JHČ. Ubytovacie služby, ktoré sú k dispozícii zamestnancom ako odmena v naturáliách musia byť spracovávané odlišným spôsobom (zaznamenávajú sa ako odmena v naturáliách pri vytváraní príjmového účtu),

— musia byť charakteristické pre poľnohospodárske podniky, to znamená, že musia byť hospodársky dôležité pre významný počet podnikov,

— „zmluvná práca“ v poľnohospodárstve nie je nepoľnohospodárskou činnosťou, pretože je to charakteristická činnosť (poľnohospodárske služby) odvetvia poľnohospodárstva.

1.28. Musí byť zahrnutá iba tá časť konkrétnej nepoľnohospodárskej druhotnej činnosti, ktorá je neoddeliteľná. V dôsledku toho daná nepoľnohospodárska činnosť bude zaradená do odvetvia poľnohospodárstva, ak ju nie je možné oddeliť od hlavnej poľnohospodárskej činnosti miestnej JHČ. Bude však vylúčená, ak ju je možné oddeliť od hlavnej poľnohospodárskej činnosti, v takom prípade je druhotná činnosť dôvodom k vzniku nepoľnohospodárskej miestnej JHČ. Kritériom výberu pre neoddeliteľné nepoľnohospodárske druhotné činnosti ani nie je charakter výrobku, ale skôr druh činnosti ([1]). Napríklad agroturistické služby, ktoré farma poskytuje, musia byť zaradené iba vtedy, ak ich nie je možné oddeliť od poľnohospodárskych činností. Pravdepodobne by to nebol prípad, keď sa tieto činnosti stanú dôležitými. Preto nepoľnohospodárske výrobky, ktoré sa berú do úvahy v produkcii odvetvia poľnohospodárstva, sa môžu líšiť geograficky aj v čase.

1.29. Možno rozlíšiť dva hlavné typy neoddeliteľnej poľnohospodárskej druhotnej činnosti:

— Činnosti, ktoré predstavujú pokračovanie poľnohospodárskej činnosti a ktoré využívajú poľnohospodárske výrobky. Tento typ činnosti možno nájsť vo väčšine členských štátov EÚ. Spracovanie poľnohospodárskych výrobkov je typickou činnosťou tejto skupiny:

  Spracovanie poľnohospodárskych výrobkov:

  — mlieka na maslo, smotanu, syry, jogurty a iné mliečne výrobky,

  — ovocia a zeleniny na ovocné šťavy, konzervované potraviny, alkoholické nápoje a iné výrobky,

  — hrozno, mušt a víno na alkoholické výrobky (napríklad šumivé víno ako je šampanské a liehoviny ako napríklad koňak),

  — pletenie rastlinných materiálov/textílií/vlny,

  — výroba paštét, paštéty z husacej pečene a iných spracovaných mäsových výrobkov,

  — spracovanie iných poľnohospodárskych výrobkov.

  Triedenie a balenie poľnohospodárskych výrobkov, napríklad vajec a zemiakov.

— Činnosti zahŕňajúce poľnohospodársky podnik a jeho prostriedky poľnohospodárskej výroby (zariadenie, pracovné prostriedky, budovy, pracovná sila). Sú to v podstate tieto činnosti:

([1]) Všimnite si však, že niektoré druhotné činnosti sa vždy považujú za oddeliteľné od poľnohospodárskej činnosti, napríklad prenájom budov alebo obydlí.

▼B

— agroturistika — táborenie, stravovanie, hotely, rôzne druhy ubytovania atď.,

— farmárske predajne — maloobchodné činnosti týkajúce sa iných výrobkov ako výrobkov z poľnohospodárskeho podniku. Priamy predaj poľnohospodárskych výrobkov, polotovarov alebo spracovaných výrobkov sa zaznamenáva do produkcie príslušných výrobkov,

— športy a rekreácia na vidieku — využívanie pôdy pre také činnosti ako napríklad golf, jazdenie na koni, poľovačka, rybolov atď.,

— služby pre tretie strany — napr. prenájom a oprava poľnohospodárskych strojov, zavlažovacie projekty, poľnohospodárske poradenské služby, skladovanie plodín, údržba hospodárskych budov, komerčné služby týkajúce sa poľnohospodárskych výrobkov, doprava poľnohospodárskych výrobkov atď. Tieto služby sa zaznamenávajú ako druhotné činnosti, iba ak sú vykonávané pre tretiu stranu. Ak sú vykonávané pre vlastnú potrebu, sú to pomocné činnosti, ktoré sa v účtoch nezaznamenávajú (porovnaj 1.27.),

— služby spojené s ochranou a tvorbou krajiny — kosenie trávy, strihanie živých plotov, odstraňovanie snehu, zakladanie sadov, vysádzanie a údržba zelených plôch a podobne,

— chov rýb,

— iné činnosti zahŕňajúce využívanie pôdy a prostriedkov poľnohospodárskej výroby.

1.30. Zoznam nepoľnohospodárskych druhotných činností (porovnaj 1.29.) je však uvedený pre ilustráciu a neuplatňuje sa v každej krajine. Naopak, každá krajina musí zostaviť svoj vlastný zoznam neoddeliteľných nepoľnohospodárskych druhotných činností v závislosti od charakteristiky jej poľnohospodárstva. Zoznam musí byť vypracovaný v spolupráci s rezortmi národných účtov s cieľom zabezpečiť, aby bol EÚP zlučiteľný s účtami odboru poľnohospodárstva a účtami pre tieto nepoľnohospodárske činnosti zostavenými na účely národných účtov (t. j. zabezpečiť, aby žiadna činnosť nebola vynechaná alebo účtovaná dvakrát).

1.31. Poľnohospodárske druhotné činnosti nepoľnohospodárskych jednotiek sú zanedbateľné a obvykle sa zaznamenávajú ako nulové. Poľnohospodárska výroba vykonávaná nepoľnohospodárskou jednotkou sa v skutočnosti vždy považuje za oddeliteľnú, pokiaľ ide o účtovné údaje, vzhľadom na špecifické znaky výrobkov a prostriedkov poľnohospodárskej výroby, ako aj zdrojov údajov a metód použitých pre zostavenie výsledného EÚP (porovnaj oddiel E kapitoly I a oddiely B a C kapitoly II). Aby mohol byť EÚP založený na koncepcii odvetvia, musí sa zistiť celková produkcia všetkých poľnohospodárskych výrobkov, okrem tých produktov, ktoré pochádzajú z druhotných činností nepoľnohospodárskych miestnych JHČ. Nakoľko sa tieto obvykle považujú za nulové, zaznamenáva sa celá poľnohospodárska produkcia (s výnimkou produkcie jednotiek, pre ktoré poľnohospodárska činnosť predstavuje výlučne činnosť vo voľnom čase; porovnaj 1.24.).

1.32. Nepoľnohospodárske tovary a služby vyrábané poľnohospodárskymi podnikmi nie sú zahrnuté do EÚP, pokiaľ nie sú výsledkom neoddeliteľných druhotných činností. Napríklad ak jednotky začleňujú niekoľko vertikálne integrovaných výrobných procesov (napr. podniky, ktoré sa zaoberajú zabíjaním hydiny, jej balením a balením do vákuových obalov, triedením, umývaním zemiakov alebo zeleniny a balením do prípravných obalov, triedením, úpravou a predajom osív; družstvá, ktoré poskytujú skladovací priestor a predávajú výrobky, atď.), odvetvie poľnohospodárstva zahŕňa iba časť ich činnosti, ktorá súvisí s poľnohospodárskou výrobou tak, ako je definovaná v 1.62. a 1.63. a s neoddeliteľnými nepoľnohospodárskymi druhotnými činnosťami.

C. ZISŤOVANIE PRODUKCIE

1.33. Podľa ESA 95 predstavuje produkcia odvetvia všetky výrobky vyrobené za príslušné účtovné obdobie všetkými jednotkami odvetvia s výnimkou tovarov a služieb vyrobených a spotrebovaných za to isté účtovné obdobie tou istou jednotkou. Zisťovanie poľnohospodár-

▼B

skej produkcie je založené ([1]) na úprave tohto pravidla ESA, pričom do poľnohospodárskej produkcie je zahrnutá časť produkcie, ktorú spotrebujú poľnohospodárske jednotky samotné (porovnaj 2 032 až 2 036). Preto v EÚP poľnohospodárska produkcia predstavuje súhrn produkcie všetkých jednotiek v odvetví (okrem produkcie na medzispotrebu tej istej jednotky) plus produkcia využívaná ako medzispotreba tej istej jednotky za predpokladu, že táto produkcia sa týka dvoch základných činností (ako napríklad plodiny určené na použitie ako krmivo pre zvieratá) a spĺňa určité kritériá (stanovené v 2 055).

1.34. Pravidlo ESA bolo upravené kvôli osobitnému charakteru odvetvia poľnohospodárstva:

— množstvo poľnohospodárskej produkcie použité v tej istej jednotke ako medzispotreba je väčšie v poľnohospodárstve ako v iných sektoroch hospodárstva,

— poľnohospodársky podnik zahŕňa množstvo rôznych poľnohospodárskych činností, ktoré sú navzájom tesne prepojené (jedna činnosť je základom pre pokračovanie inej činnosti, ako napríklad výroba obilnín a krmovín na krmivá pre zvieratá; tesné väzby vo využívaní výrobných faktorov, ako je napríklad zariadenie a stroje). Rozmanitý obsah poľnohospodárskeho podniku, bez toho, že by bola spochybnená jeho charakteristika miestnej JHČ, z neho robí zvláštny prípad v porovnaní s miestnymi JHČ v iných častiach hospodárstva (porovnaj 1.17.). Cieľom účtov pri ďalšom delení hospodárstva na odvetvia je, aby čiastočne odrážali toky vo výrobnom procese: tvorbu, transformáciu, obchod a prevod hospodárskej hodnoty. Rozličné činnosti vykonávané v poľnohospodárskom podniku by sa nemali brať v plnom rozsahu do úvahy výlučne zisťovaním celkovej produkcie, ktorá vychádza z podniku.

1.35. Táto úprava pravidla ESA vyžaduje osobitné spracovanie pre určité výrobky, ako sú napríklad poľnohospodárske výrobky určené na použitie ako krmivá v podniku, hrozno určené na výrobu vína a olivy používané na výrobu olivového oleja a poľnohospodárske výrobky určené na použitie ako medzispotreba pre neoddeliteľné nepoľnohospodárske druhotné činnosti.

1.36. Obchod so živými zvieratami medzi poľnohospodárskymi podnikmi a dovozy živých zvierat podliehajú osobitnému spracovaniu, nakoľko sa považujú za rozpracované (porovnaj kapitolu III).

D. POSTUPNOSŤ ÚČTOV

1. **Postupnosť účtov stanovená v ESA 95**

1.37. EÚP sú založené na postupnosti vzájomne súvisiacich účtov. V ESA 95 úplná postupnosť účtov zahŕňa bežné účty, kumulatívne účty a súvahové účty. Tieto rôzne účty umožňujú zaznamenávať transakcie a iné toky spojené s konkrétnymi aspektmi hospodárskeho cyklu (napríklad výroby) v usporiadanom rámci. Tieto transakcie siahajú od vytvárania príjmu cez kumulovanie príjmu vo forme aktív až k jeho rozdeľovaniu a prerozdeľovaniu. Položky súvahy, ktoré sú z nich odvodené, sa potom používajú ako agregát pre zisťovanie hospodárskej výkonnosti.

1.38. Bežné účty sa zaoberajú výrobou, rozdeľovaním a prerozdeľovaním príjmu a jeho využitím vo forme konečnej spotreby; umožňujú vypočítať „úspory“, ktoré sú základnou zložkou akumulácie. Kumulatívne účty analyzujú rôzne zložky zmien v aktívach a pasívach jednotiek a umožňujú zaznamenávať zmeny v čistej hodnote (rozdiel medzi aktívami a pasívami). Súvahy vykazujú celkové aktíva a pasíva rôznych jednotiek na začiatku a konci účtovného obdobia spolu s ich čistou hodnotou. Toky pre každú položku aktív a pasív zazna-

([1]) Zisťovanie produkcie predtým vychádzalo z pojmu „národnej farmy“, špecifického, hypotetického poľnohospodárskeho podniku vykonávajúceho všetku poľnohospodársku výrobu v národnom hospodárstve, pričom poľnohospodárska produkcia predstavuje všetky výrobky vychádzajúce z národnej farmy. Bolo rozhodnuté upustiť od pojmu národnej farmy vzhľadom na zdokonalenie i) hospodárskej analýzy poľnohospodárskych účtov (technické koeficienty a sadzby pridanej hodnoty), ii) zhody medzi výrobnými účtami a vytváraním príjmových účtov, iii) porovnania technických koeficientov a sadzieb pridanej hodnoty medzi pododbormi a členskými štátmi a iv) zhody s ESA a jeho zásadami.

▼B

menanú v kumulatívnych účtoch sa opäť ukážu v účte „zmien v súvahe“ (ESA 95, 8.04.).

1.39. Úplná postupnosť účtov uvedených vyššie sa uplatňuje iba na inštitucionálne jednotky, sektory a podsektory. ESA 95 predpokladá, že nemá zmysel zostavovať úplnú postupnosť účtov pre miestne JHČ a odvetvie, pretože také jednotky sú zriedkakedy schopné zadržiavať tovary alebo aktíva vo vlastnom mene alebo získavať a rozdeľovať príjem.

2. **Postupnosť účtov EÚP**

1.40. Nakoľko EÚP sú založené na koncepcii odvetvia, postupnosť účtov v súlade s ESA 95 bola obmedzená na prvé účty bežných účtov:

— výrobný účet a

— účet vytvárania príjmu,

ktorých súvahovými položkami sú pridaná hodnota pre výrobný účet a prevádzkový zisk pre účet vytvárania príjmu (porovnaj tabuľky 1 a 2 dolu).

1.41. Napriek tomu sa predpokladá, že vzhľadom na špecifické znaky poľnohospodárstva by bolo možné zostaviť ďalšie účty, prinajmenšom sčasti, pokiaľ sa na ne dajú jednoznačne pripísať príslušné toky. Príslušné účty (porovnaj tabuľky 3 a 4) sú tieto:

— podnikateľský príjmový účet (jeden z bežných účtov) a

— kapitálový účet (jeden z akumulačných účtov).

1.42. Uvažuje sa o rozšírení tejto postupnosti účtov tak, aby zahŕňali určité položky (toky) v účte „iné zmeny v aktívach“ v kumulatívnych účtoch (napr. určité položky pod „inými zmenami v objeme aktív“ a účtom preceňovania) a v súvahe.

1.43. Na základe tabuliek a účtovnej štruktúry v ESA 95 môže byť postupnosť účtov EÚP zobrazená tak, ako je uvedené v tabuľkách 1 až 4.

A. **Bežné účty**

Tabuľka 1: *Výrobný účet*

Spôsoby použitia			*Zdroje*		
P.2	Medzispotreba	50	P.1	Celková produkcia	100
B.1.b	*Hrubá pridaná hodnota*	50			
K.1	Spotreba fixného kapitálu	10			
B.1n	*Čistá pridaná hodnota*	40			

Tabuľka 2: Účet vytvárania príjmu

Spôsoby použitia			*Zdroje*		
D.1	Mzdy zamestnancov	10	B.1n	Čistá pridaná hodnota	40
D.29	Iné dane z výroby	5			
D.39	Iné dotácie na výrobu	– 10			
B.2n/B.3n	*Čistý prevádzkový zisk/-čistý zmiešaný príjem*	35			

Tabuľka 3: Účet podnikateľského príjmu

Spôsoby použitia			*Zdroje*		
D.4	Príjem z majetku	10	B.2n/B.3-n	Čistý prevádzkový zisk/-čistý zmiešaný príjem	35

▼B

Spôsoby použitia			*Zdroje*		
D.41	Úrok	5			
D.45	Prenájom	5	D.4	Príjem z majetku	1
			D.41	Úrok	1
			D.42	*Rozdelený príjem spoločností*	
			D.43	*Reinvestované zisky z priamych zahraničných investícií*	
			D.44	*Príjem z majetku pripísaný vlastníkom poistných zmlúv*	
			D.45	*Výnos z prenájmu pôdy a aktív v podloží*	
B.4n	*Čistý podnikateľský príjem*	26			

B. **Kumulatívne účty**

Tabuľka 4: Kapitálový účet

Zmeny v aktívach			*Zmeny v pasívach a čistej hodnote*		
B.10.1	*Zmeny v čistej hodnote v dôsledku úspor a prevodov kapitálu*		B.8n	*Úspory, čisté*	
			D.9	Prevody kapitálu, nevyrovnané	10
			D.92	Investičné dotácie	5
			D.99	Iné prevody kapitálu	5
			D.9	*Prevody kapitálu, splatné*	
			D.91	*Kapitálové dane*	
			D.99	*Iné prevody kapitálu*	
P.51	Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK)	100	B.10.1	*Zmeny v čistej hodnote v dôsledku úspor a prevodov kapitálu*	
P.511	Akvizície mínus predaje hmotného základného majetku	85			
P.511a	THFK v porastoch	10			
P.511b	THFK v hospodárskych zvieratách	15			
P.511c	THFK v strojoch a zariadení	20			
P.511d	THFK v zariadeniach na dopravu	20			
P.511e	THFK v hospodárskych budovách	20			

▼B

Zmeny v aktívach			*Zmeny v pasívach a čistej hodnote*
P.511f	THFK v inej práci okrem meliorácií (iné budovy, stavby atď.)		
P.512	Akvizície mínus predaje nehmotného základného majetku (software atď.)	10	
P.513	Prírastky hodnoty nevyrobených nefinančných aktív	5	
P.513a	Rozsiahlejšie meliorácie	4	
P.513b	Náklady na prevod vlastníctva pôdy a výrobných práv	1	
K.1	Spotreba fixného kapitálu	10	
P.52	Zmeny zásob	5	
P.53	*Akvizície mínus predaje cenných papierov*		
K.2	*Akvizície mínus predaje nevyrobených nefinančných aktív*		
K.21	*Akvizície mínus predaje pôdy a iných hmotných nevyrobených aktív*		
K.22	*Akvizície mínus predaje nehmotných nevyrobených aktív (výrobné práva atď.)*		
B.9	*Čistá pôžička (+)/Čistá výpožička (–)*		

1.44. Je potrebné pamätať na to, že transakcie a kapitál uvedené kurzívou v tabuľkách 3 a 4 sú položky, ktoré:

— nie sú závažné pre EÚP, pretože sa používa pojem odvetvia a postupnosť účtov nie je úplná. Položky, ktorých sa to týka, sú položky D.42 Rozdelený príjem spoločností, D.43 Reinvestované zisky z priamych zahraničných investícií, D.44 Príjem z majetku pripísaný vlastníkom poistných zmlúv a D.45 Výnos z prenájmu pod hlavičkou Zdroje v tabuľke 3 a položky B.8n Úspory, čisté, B.10.1 Zmeny v čistej hodnote v dôsledku úspor a prevodov kapitálu a B.9 Čistá pôžička (+)/Čistá výpožička (–) v tabuľke 4 alebo

— sa nezaznamenávajú buď pre nedostatok spoľahlivých informácií, alebo preto, že v súčasnosti sú predmetom obmedzeného záujmu na účely EÚP. Príslušné položky sú D.9 Prevody kapitálu, splatné, D.91 Kapitálové dane a D.99 Iné prevody kapitálu, P.53 Akvizície mínus likvidácia cenných papierov, K.2 Akvizície mínus likvidácia nevyrobených nefinančných aktív, K.21 Akvizície mínus likvidácia pôdy a iných hmotných nevyrobených aktív a K 22 Akvizície mínus likvidácia nehmotných nevyrobených aktív (výrobné práva atď.) v tabuľke 4. Niektoré z nich (napr. D.21, K.2, K.21 a K.22) sa môžu zaznamenávať do EÚP v nejakom neskoršom termíne.

1.45. Výrobný účet zaznamenáva transakcie týkajúce sa výrobného procesu. Zahŕňa celkovú produkciu pod „Zdrojmi“ a medzispotrebu pod „Spôsobmi použitia“. Pridaná hodnota, t. j. položka súvahy, sa môže vypočítavať buď pred, alebo po spotrebe fixného kapitálu (hrubá alebo čistá pridaná hodnota). Nakoľko produkcia sa oceňuje základnou cenou a medzispotreba nákupnou cenou, pridaná hodnota zahŕňa dotácie mínus dane z výrobkov.

▼B

1.46. Vznik príjmového účtu sa zaoberá tvorbou príjmu vyplývajúceho z výrobného procesu a jeho príspevkom k výrobnému faktoru „pracovnej sily“ a všeobecnej vláde (vo forme daní a dotácií). Prevádzkový zisk, t. j. položka súvahy, zodpovedá príjmu, ktorý jednotka vytvorí pomocou svojich výrobných aktív. V prípade podnikov nezapísaných do podnikového registra v sektore domácností súvahová položka tohto účtu implicitne obsahuje prvok zodpovedajúci odmene za prácu vykonávanú vlastníkom alebo rodinnými príslušníkmi, ktorý nie je možné odlíšiť od jeho ziskov ako podnikateľa. Uvádza sa to ako „zmiešaný príjem“ (ESA 95, 8.19.).

1.47. Účet podnikateľského príjmu umožňuje zisťovať príjem, ktorý sa podobá pojmu bežného zisku pred rozdelením a daňami z príjmu, ako sa obvykle používa v podnikovom účtovníctve.

1.48. Kapitálový účet umožňuje stanoviť rozsah, do akého boli akvizície mínus likvidácia nefinančných aktív financované z úspor a prevodov kapitálu. Vykazuje pôžičky alebo výpožičky. Nie je možné zostaviť úplný kapitálový účet pre poľnohospodárstvo, pretože, aj keď sa tomuto odvetviu dajú jednoznačne pripísať určité toky, iné položky (napr. čisté úspory, bilancia postupnosti bežných účtov) sa nedajú vypočítať na základe odvetvia. Napriek tomu sa zaznamenávaním čo najväčšieho množstva zmien v hodnote nefinančných aktív v odvetví (v dôsledku akvizícií, likvidácie a spotreby fixného kapitálu) a prevodov kapitálu, ktoré odvetvie obdržalo, získavajú cenné informácie o jeho hospodárskej a bilančnej situácii (plus informácie o príjme vytváranom výrobným procesom).

E. ZDROJE ÚDAJOV A METÓDY KALKULÁCIE PRE ZOSTAVOVANIE EÚP

1.49. Jednou z hlavných charakteristík EÚP je prijatie vzorca „množstvo x cena“ pri zisťovaní produkcie veľkého množstva výrobkov. Tento prístup bol podnietený hlavne ťažkosťami so zostavovaním poľnohospodárskych účtov založených na reprezentatívnych vzorkách podnikových účtov.

1.50. Oceňovanie produkcie plodín môže bežne vychádzať zo zdrojov, t. j. odhadu vyrobených (zozbieraných) množstiev založených na odhadoch osevných plôch a výnosov alebo zo spôsobov použitia, t. j. odhadov nákupov poľnohospodárskych výrobkov užívateľskými odvetviami, vývozov po odpočítaní dovozov, ku ktorým by bolo možné pripočítať určité množstvá použité na medzispotrebu odvetvia poľnohospodárstva, zmeny v skladoch dodávateľov a použitie pre seba (z čoho väčšina je vlastná konečná spotreba). Neskôr spomínaný prístup sa môže ukázať ako veľmi vhodný v prípadoch, v ktorých sa kupujúci týchto poľnohospodárskych výrobkov dajú ľahko identifikovať, a štyri ďalšie zložky spôsobov použitia sú obmedzené (napríklad výrobky, ktoré pred použitím vyžadujú predbežné spracovanie, ako napríklad cukrová repa, tabak atď.) Napriek tomu, aby bolo možné overiť zhodu a spoľahlivosť údajov, potrebná je fyzická súvaha.

1.51. Štatistiky o porážkach, vývozoch/dovozoch živých zvierat a početnosti stád sú hlavnými zdrojmi údajov pre zisťovanie produkcie zvierat. Produkcia výrobkov živočíšneho pôvodu (hlavne mlieka) sa vo všeobecnosti odhaduje pomocou predajov užívateľským odvetviam (mliekárňam, baliarňam), vzhľadom na ich špecifické spôsoby použitia.

1.52. Podrobnejší opis metód kalkulácie je uvedený v kapitole II.

1.53. Väčšina medziproduktov sa môže v zásade použiť iba v poľnohospodárstve (osivá a sadivá, hnojivá, pesticídy atď.). V tomto prípade nákupy zo strany poľnohospodárstva vychádzajú z údajov týkajúcich sa predajov uskutočňovaných odvetviami, ktoré dodávajú tieto medziprodukty (po začlenení zahraničného obchodu).

1.54. Uplatňovanie tohto pravidla však nie je bez určitých rizík. V skutočnosti predaj tovarov medzispotreby, ktoré sa používajú hlavne v poľnohospodárstve, výrobcami nevyhnutne nekorešponduje s nákupmi týchto tovarov sektorom poľnohospodárstva, pretože hnojivá, pesticídy atď. sa tiež môžu nakupovať na iné účely (zásoby obchodných jednotiek, spotreba iných jednotiek, ako sú napríklad verejné parky a domácnosti atď.).

▼B

F. KLASIFIKÁCIA

1. **Všeobecne**

1.55. EÚP sú neoddeliteľnou súčasťou Európskeho systému účtov, a preto sa pre ich zostavovanie využíva všeobecná klasifikácia hospodárskych činností Eurostatu, NACE Rev. 1. NACE Rev. 1 je štvorúrovňová nomenklatúra činností, ktorá bola vypracovaná v roku 1990. Je to v skutočnosti prepracovanie všeobecnej priemyselnej klasifikácie hospodárskych činností v Európskom spoločenstve alebo NACE, ktorú prvý raz uverejnil Eurostat v roku 1970.

1.56. NACE Rev. 1 je podrobnejšia verzia ISIC Rev. 3 ([1]) prispôsobená špecificky európskym okolnostiam. NACE Rev. 1 je tiež priamo spojená so štatistickou klasifikáciou výrobkov podľa činnosti (CPA) v Európskom hospodárskom spoločenstve, ktorá je zase založená na ústrednej klasifikácii výrobkov OSN (CPC).

1.57. NACE Rev. 1 je klasifikácia činností, ktorá sa používa na definovanie odvetví v národných účtoch. Je založená na štvorúrovňovom systéme znakov opísanom nižšie:

— predbežná úroveň obsahujúca položky identifikované abecedným kódom označujúcim „sekcie“,

— medziúroveň, obsahujúca položky identifikované abecedným kódom pozostávajúcim z dvoch písmen, ktorý označuje „podsekcie“,

— druhá úroveň obsahujúca položky identifikované číselným kódom pozostávajúcim z dvoch číselných znakov, ktorý označuje „oddiely“,

— tretia úroveň obsahujúca položky identifikované číselným kódom pozostávajúcim z troch číselných znakov, ktorý označuje „skupiny“,

— štvrtá úroveň obsahujúca položky identifikované číselným kódom pozostávajúcim zo štyroch číselných znakov, ktorý označuje „triedy“.

1.58. Každá úroveň v klasifikácii hospodárskych činností sa obvykle dá definovať podľa jej charakteristických tovarov alebo služieb. Preto sa CPA používa na podrobný opis rôznych hospodárskych činností v odvetví poľnohospodárstva s dodatočným dvojčíselným rozlíšením umožňujúcim podrobnejšiu definíciu položiek.

1.59. Odvetvie zodpovedá skupine miestnych JHČ, ktoré sa zaoberajú rovnakou alebo podobnou hospodárskou činnosťou. Na podrobnejšej úrovni klasifikácie odvetvie zahŕňa všetky miestne JHČ v tej istej triede (štyri číselné znaky) NACE Rev. 1, ktoré sa preto zaoberajú rovnakou činnosťou tak, ako je definované v tejto nomenklatúre (ESA 95, 2 108). Definícia oblasti odvetvia poľnohospodárstva preto vyžaduje presnú formuláciu:

— jeho charakteristických činností,

— charakteristických jednotiek EÚP.

2. **Definícia charakteristických činností poľnohospodárstva**

1.60. Odvetvie poľnohospodárstva, ako ho opisuje EÚP, zodpovedá oddielu 01 v NACE Rev. 1.

1.61. EÚP sú satelitnými účtami v rámci národných účtov, ktorých základné pojmy, zásady a pravidlá vychádzajú z ESA 95. ESA 95 však poskytuje iba všeobecný rámec pre hospodárstvo ako celok a musí sa prispôsobiť konkrétnym požiadavkám poľnohospodárstva. Tieto osobitné požiadavky sa odvodzujú hlavne od špecifických účelov EÚP, dostupnosti zdrojov údajov a osobitného charakteru poľnohospodárskych jednotiek a ich hospodárskych činností. Špecifický charakter satelitných účtov vyžaduje zostavenie zoznamu charakteristických poľnohospodárskych činností EÚP, ktorý musí zjavne vychádzať z NACE Rev. 1.

([1]) ISIC Rev. 3: Medzinárodná štandardná priemyselná klasifikácia OSN všetkých hospodárskych činností.

▼B

1.62. Na účely národných účtov je odvetvie poľnohospodárstva definované ako všetky jednotky vykonávajúce buď výlučne, alebo spolu s inými druhotnými hospodárskymi činnosťami činnosti, ktoré spadajú pod oddiel 01 NACE Rev. 1 „Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace obslužné činnosti“. Oddiel 01 obsahuje ([1]):

— Skupina 01.1: Pestovanie plodín; pestovanie zeleniny vo veľkom; záhradníctvo;

— Skupina 01.2: Chov hospodárskych zvierat;

— Skupina 01.3: Pestovanie plodín spojené s chovom hospodárskych zvierat (nešpecializované hospodárenie);

— Skupina 01.4: Obslužné činnosti pre poľnohospodárstvo a chov hospodárskych zvierat, okrem veterinárnych činností;

— Skupina 01.5: Poľovníctvo, odchyt zveri, rozmnožovanie poľovnej zveri, vrátane s tým súvisiacich obslužných činností.

1.63. Zoznam charakteristických poľnohospodárskych činností EÚP zodpovedá týmto piatim skupinám činností (01.1 až 01.5), ale s týmito rozdielmi:

— zaradenie výroby vína a olivového oleja (výlučne využívajúcej hrozno a olivy vypestované tým istým podnikom), pestovanie rastlinných materiálov používaných na pletenie, vianočných stromčekov, ovocných stromov, viniča a okrasných drevín v škôlkach (ktoré patria pod oddiel 02, Lesníctvo),

— vylúčenie činností týkajúcich sa produkcie osív na rozmnožovanie a určitých činností, ktoré sú v NACE Rev. 1 považované za poľnohospodárske služby (napr. prevádzka zavlažovacích systémov, navrhovanie, vysádzanie a údržba záhrad, parkov a zelených plôch pre športové zariadenia a podobne, presvetľovanie stromov a strihanie živých plotov; berie sa tu do úvahy iba zmluvná práca v poľnohospodárstve).

3. **Definícia charakteristických jednotiek poľnohospodárstva**

1.64. Musia byť zaradené všetky jednotky, ktoré vykonávajú charakteristické činnosti odvetvia poľnohospodárstva EÚP. Jednotky, o ktoré ide, vykonávajú činnosti zaradené do týchto skupín v NACE Rev. 1:

— skupina 01.1: Pestovanie plodín; pestovanie zeleniny vo veľkom; záhradníctvo

  — pestovanie osív: iba jednotky, ktoré sa zaoberajú rozmnožovaním osív,

  — výroba vína (olivového oleja): iba tie jednotky, ktoré sa zaoberajú týmto typom výroby z hrozna (olív) vypestovaného tými istými jednotkami a skupinami výrobcov (napr. družstvami) ([2]),

— skupina 01.2: Chov hospodárskych zvierat,

— skupina 01.3: Pestovanie plodín spojené s chovom hospodárskych zvierat (nešpecializované hospodárenie),

— skupina 01.4: Obslužné činnosti pre poľnohospodárstvo a chov hospodárskych zvierat, okrem veterinárnych činností

  — okrem jednotiek, ktoré vykonávajú iné obslužné činnosti pre poľnohospodárstvo ako je zmluvná práca (napr. jednotky, ktoré prevádzkujú zavlažovacie systémy alebo vykonávajú služby týkajúce sa navrhovania, vysádzanie a údržby záhrad, parkov a zelených plôch pre športové zariadenia a podobne, presvetľovania stromov a strihania živých plotov),

— skupina 01.5: Poľovníctvo, odchyt zveri, rozmnožovanie poľovnej zveri, vrátane s tým súvisiacich obslužných činností.

1.65. Zoznam pod bodom 1.64. by sa mal rozšíriť s cieľom zahrnúť jednotky produkujúce vianočné stromčeky, ovocné stromy, viničˇ

([1]) Pozri tiež kapitolu 4 „Vysvetlivky“ v: Eurostat: NACE Rev. 1, *Štatistická klasifikácia hospodárskych činností v Európskom spoločenstve*, Téma 2, Rad E, Luxemburg, 1996.

([2]) Preto sa rozlišuje medzi tromi typmi jednotiek vyrábajúcich víno: potravinárske podniky, zoskupenia poľnohospodárskych výrobcov a poľnohospodárske podniky.

▼B

a okrasné dreviny v škôlkach a výrobné jednotky na pestovanie rastlinných materiálov používaných na pletenie.

1.66. Zo zoznamu je možné vidieť, že okrem poľnohospodárskych podnikov sú charakteristickými poľnohospodárskymi jednotkami: zoskupenia výrobcov vína a olivového oleja a špecializované jednotky vykonávajúce zmluvnú prácu v poľnohospodárstve (porovnaj 1.20. a 1.21.). Malo by sa pamätať na to, že jednotky, pre ktoré poľnohospodárska činnosť predstavuje výlučne činnosť vo voľnom čase, nie sú zahrnuté medzi charakteristické poľnohospodárske jednotky (porovnaj 1.24.).

4. **Poznámky týkajúce sa rôznych položiek**

a) Skupina 01.1: Pestovanie plodín; pestovanie zeleniny vo veľkom; záhradníctvo

1.67. Skupina 01.1 „Plodiny“ je systematická špecifikácia, ktorá umožňuje klasifikovať všetky činnosti spojené s pestovaním plodín v členských štátoch EÚ plus činnosti spojené so zberom (rastlín alebo lesných plodín).

1.68. Aby sa mohla zaznamenávať výroba krmovín, musí byť súčasťou hospodárskej činnosti.

1.69. Na rozdiel od NACE Rev. 1, kde sa pestovanie stromov v škôlkach zaraďuje k lesníctvu, sa táto činnosť priraďuje k poľnohospodárskej činnosti, pokiaľ sa týka pestovania mladých stromčekov a ovocných kríkov, viniča a okrasných krov, zatiaľ čo pestovanie lesných kultúr sa priraďuje k lesníckej činnosti, ak sú kultúry určené na použitie v produkcii lesných stromov ([1]). Pestovanie vianočných stromčekov sa tiež priraďuje k poľnohospodárskej činnosti, ak sa stromčeky pestujú v škôlkach so špecifickým zameraním na okrasné účely, ale ak sú napríklad vianočné stromčeky výsledkom prekliesňovania alebo presvetľovania lesných stromov, potom sa to považuje za lesnícku výrobu.

1.70. V nomenklatúre EÚP sú poľnohospodárske osivá zoskupené pod položkou „Osivá“, výnimku predstavujú osivá pre obilniny (vrátane ryže), olejniny, bielkovinové plodiny a zemiaky, ktoré sa zaznamenávajú pod jednotlivými odrodami obilnín a olejnín, bielkovinovými plodinami a zemiakmi ([2]). Výroba osív sa v skutočnosti vzťahuje na niekoľko typov výrobnej činnosti: výskum (t. j. produkcia prototypov osív prvej generácie), rozmnožovanie (uskutočňované poľnohospodárskymi podnikmi na základe zmluvy) a certifikácia (t. j. triedenie a balenie špecializovanými výrobnými jednotkami). Iba rozmnožovanie osív je charakteristickou poľnohospodárskou činnosťou, pretože výskumné a certifikačné činnosti vykonávajú výskumné a pestovateľské inštitúty a nie sú súčasťou tradičnej poľnohospodárskej činnosti (t. j. využívania prírodných zdrojov s cieľom produkovať rastliny a zvieratá). V dôsledku toho sa produkcia osív v EÚP týka iba produkcie rozmnožovaných osív. Medzispotreba osív zodpovedá i) osivám prvej generácie nakupovaným s cieľom rozmnožovania a (II) certifikovaným osivám nakupovaným poľnohospodárskymi výrobcami na účely výroby plodín.

1.71. Výroba hroznového muštu, vína a olivového oleja: CPA spracováva víno a olivový olej ako potravinárske výrobky. NACE Rev. 1 zaraďuje výrobu vína a olivového oleja do podsekcie DA „Poľnohospodársko-potravinárske odvetvia“ (triedy 15.93 „Výroba vín“ a 15.41 „Výroba surových olejov a tukov“). Iba výroba hrozna a olív spadá pod poľnohospodárstvo (Trieda 01.13 „Pestovanie ovocia, orechov, plodín na výrobu nápojov a korenín“). Podľa dohovoru prijatého NACE Rev. 1, ak sa víno (olivový olej) vyrába z hrozna (olív) vypestovaných tou istou výrobnou jednotkou, sa však zaraďuje k poľnohospodárstvu (trieda 01.13). Tento dohovor umožňuje, že nie je nutné rozlišovať medzi jednotkou, ktorá pestuje hrozno, a jednotkou, ktorá vyrába víno. V dôsledku toho tvorí všetka výroba vína (olivového oleja) z hrozna

([1]) Medzi definíciami NACE v jednotlivých jazykoch sú určité rozdiely. Podľa nemeckej a anglickej verzie NACE je iba prevádzka lesných škôlok súčasťou NACE 02.01 (lesníctvo a ťažba dreva). Zaradenie škôlok produkujúcich ovocné stromy, viníč a okrasné stromy zo škôlok do odboru poľnohospodárstva by tak nemalo predstavovať odchýlku od NACE.

([2]) Dôvod pre túto odchýlku zo všeobecného pravidla spočíva v tom, že v týchto osobitných prípadoch sa značná časť osiva získava z bežnej produkcie zodpovedajúceho zberu obilnín, olejnín a bielkovinových plodín alebo zemiakov, zatiaľ čo v iných prípadoch sa vyrába v špecializovaných podnikoch.

▼B

(olív) tým istým poľnohospodárskym podnikom súčasť charakteristických poľnohospodárskych činností.

1.72. Výroba vína jednotkami tesne spojenými s poľnohospodárskymi podnikmi sa tiež priraďuje v EÚP k charakteristickej poľnohospodárskej činnosti. Jednotky so silnými väzbami na poľnohospodárske podniky zahŕňajú skupiny výrobcov (napríklad vinohradnícke družstvá). Ich zaradenie do odvetvia poľnohospodárstva je diktované charakterom týchto organizácií, ktoré historicky predstavovali „predĺženie“ poľnohospodárskych podnikov (na základe vzájomnosti týkajúcej sa výroby a odbytu) a ktoré ich obvykle vlastnia. Na rozdiel od toho je výroba vína (olivového oleja) poľnohospodárskymi podnikmi vylúčená z EÚP (nakoľko je svojím charakterom evidentne priemyselná).

1.73. Výroba hroznového muštu sa podobá výrobe vína v zozname charakteristických činností, pretože hrozno sa musí predávať alebo vyvážať v surovom stave alebo pripočítavať k zásobám skôr, než sa má predať alebo vyviezť buď na spotrebu, alebo na spracovanie na víno v následnom referenčnom období.

1.74. Keďže víno, olivový olej a hroznový mušt (neskôr spomínaný, iba pokiaľ počas referenčného obdobia neprešiel vínnym kvasením) sú výsledkom poľnohospodárskej výroby vo forme spracovania hrozna a olív vypestovaných tou istou jednotkou, ani hrozno určené na výrobu hroznového muštu a vína a olivy určené na výrobu olivového oleja (t. j. základné produkty) by nemali byť zaradené pod produkciu. Spracovávajú sa ako spotreba vnútri jednotky, ktorá sa nezisťuje ako produkcia odvetvia (porovnaj 2 052). Hroznový mušt, ktorý neprejde vínnym kvasením počas referenčného obdobia, by mal byť zaradený do produkcie obdobia. Počas obdobia vínneho kvasenia by sa mal zaznamenávať ako medzispotreba (vnútroodvetvová spotreba) vyrovnávajúca zodpovedajúci pokles zásob. Víno, ktoré je výsledkom spracovania muštu, by malo byť zaznamenávané ako zložka produkcie.

1.75. Vysadené plochy (napr. vinice a sady) sú investičným majetkom a ich založenie sa musí zaznamenávať pod produkciou. Založenie vysadených plôch pre vlastnú potrebu predstavuje „Vlastný vytvorený investičný majetok“. Keď zakladanie vysadených plôch vykonávajú špecializované jednotky na základe zmluvy, zodpovedajúca hodnota sa považuje za „Predaj“.

b) Skupina 01.2: Chov hospodárskych zvierat

1.76. Pokiaľ ide o činnosti súvisiace s pestovaním poľnohospodárskych plodín (porovnaj 1.67.), táto skupina zahŕňa systematickú špecifikáciu všetkých produktov pochádzajúcich z hospodárskych zvierat a produktov živočíšneho pôvodu vyrábaných v členských štátoch EÚ.

1.77. V CPA sa násadové vajcia zaraďujú spoločne s vajciami do jednej podkategórie. Podľa dohovoru sa však v EÚP priraďujú k produkcii chovu hydiny ([1]).

1.78. Chov koní je charakteristickou činnosťou EÚP bez ohľadu na to, aké môže byť konečné určenie zvieraťa (chov, výroba mäsa alebo služby). Je však potrebné poznamenať, že vedenie dostihových stajní a jazdeckých škôl nie je charakteristickou poľnohospodárskou činnosťou (je to oddychová, kultúrna a športová činnosť: Oddiel 92) (porovnaj 2 210). Preto musí byť príjem, ktorý plynie farmárom z takých činností, vylúčený z EÚP. Okrem toho chov dostihových alebo jazdeckých koní, ktoré nie sú súčasťou procesu poľnohospodárskej výroby, je vylúčený z EÚP. Podobné spracovanie sa uplatňuje na býky chované na býčie zápasy.

1.79. V úhrnných účtoch sa vedľajšie produkty ([2]), ktoré sú automaticky výsledkom výroby určitého poľnohospodárskeho výrobku, nezaznamenávajú pod tú istú položku ako samotný výrobok. Objavujú sa samo-

([1]) Dôvod pre túto odchýlku spočíva v tom, že v praxi sa proces výroby násadových vajec a výroby konzumných vajec dosť líši a nie je tu jediný výstup „vajcia“, pre ktorý by sa o určení mohlo rozhodnúť po jeho výrobe. Násadové vajcia sú od začiatku výrobného procesu určené na produkciu hydiny. Preto sa s nimi v EÚP zaobchádza ako s prasiatkami, ktoré sa považujú za polotovarový výstup produkcie ošípaných.

([2]) Druhotný výrobok je výrobok, ktorý je technicky spojený s výrobou iných výrobkov. Môže byť výhradný, keď je spojený s inými výrobkami v tej istej skupine, ale ktorého výroba je vyhradená pre túto skupinu, alebo bežný, keď je spojený s inými výrobkami, ale ktorého výroba nie je príznačná pre jednu skupinu.

▼B

statne na konci každej skupiny výrobných činností špecifikované podľa druhov. V rastlinnej výrobe patrí napríklad medzi príklady slama, listy repy a kapusty, hrachové a fazuľové struky atď., v procese vínneho kvasenia usadeniny a vínny kameň, vo výrobe olivového oleja odpad ako napríklad výlisky a v prípade živočíšnej výroby kože, srsť a kožušiny uhynutej lovnej zveri a vosk, hnoj a kaly. Všeobecne povedané, žiaden z týchto produktov nie je prvotným cieľom výroby, čo vysvetľuje, prečo sú štatistické údaje o nich zriedkakedy spoľahlivé. V samotnom poľnohospodárstve sa tieto produkty používajú hlavne ako krmivo pre zvieratá alebo prostriedky na zlepšenie pôdy. Príležitostne sa však tieto produkty predávajú iným hospodárskym sektorom ako je poľnohospodárstvo. V tomto prípade by sa hodnota celkovej produkcie mala vykazovať v EÚP.

c) Skupina 01.4: Obslužné činnosti pre poľnohospodárstvo a chov hospodárskych zvierat, okrem veterinárnych činností

1.80. Činnosti v skupine 01.4 je možné rozdeliť do dvoch kategórií:

— služby pre poľnohospodárstvo vo forme zmluvnej práce v etape výroby (t. j. zmluvná práca v poľnohospodárstve),

— „iné“ služby pre poľnohospodárstvo (prevádzka zavlažovacích systémov; navrhovanie, vysádzanie a údržba záhrad, parkov a zelených plôch pre športové zariadenia a podobne; prekliesňovanie stromov a strihanie živých plotov atď.).

1.81. Obslužné činnosti pre poľnohospodárstvo v druhej kategórii sa nepriraďujú k charakteristickým činnostiam EÚP (dokonca aj vtedy, ak sú zaznamenávané v poľnohospodárskych účtoch národných účtov), pretože nie sú tradičnými alebo typickými poľnohospodárskymi činnosťami. Môžu sa však zaznamenávať ako neoddeliteľné, nepoľnohospodárske druhotné činnosti (v zmysle EÚP). Tradičný prístup, v ktorom sa poľnohospodárstvo opisuje ako obrábanie pôdy, zahŕňa v širšom zmysle všetku prácu určenú na používanie a využívanie prírodných zdrojov pre rastlinnú a živočíšnu výrobu pre prospech ľudstva. Napriek ich narastajúcemu hospodárskemu významu sa uvažovalo o tom, že zohľadňovanie služieb týkajúcich sa životného prostredia by mohlo znamenať neprijateľné rozšírenie tradičného prístupu opísaného vyššie.

Zmluvná práca v poľnohospodárstve

1.82. Ako súčasť procesu hospodárskej špecializácie prestali poľnohospodárske podniky a domácnosti už dávno vykonávať určité funkcie, ktoré prevzal narastajúci počet odborných profesií s ich vlastnými výrobnými jednotkami. Toto rozdelenie funkcií sa týka hlavne spracovávania poľnohospodárskych výrobkov (porážka a spracovávanie mäsa, mletie obilnín, výroba chleba, mlieka a syra a úprava osív novými sektormi) a v neskoršej etape určitých odbytových transakcií. Týka sa to najmä kontextu dôležitých štrukturálnych zmien, ktoré ovplyvnili poľnohospodárstvo, narastajúceho využívania veľkých strojov a poľnohospodárskych činností, ktoré priamo prispeli k výrobe rastlinných produktov a chovu hospodárskych zvierat a čoraz viac sa presúvajú na špecializované jednotky.

1.83. Významné z týchto činností sú hnojenie, vápnenie, orba, sejba, pletie, ničenie škodcov, ochrana rastlín, kosenie sena, mlátenie a strihanie oviec.

1.84. Charakteristickým znakom týchto činností je to, že sú všeobecne potrebné ako súčasť výrobného procesu pre poľnohospodárske výrobky a sú spojené s výrobou týchto výrobkov.

1.85. Činnosti, ktoré sa priamo netýkajú výroby poľnohospodárskych produktov, t. j. ktoré sa neuskutočňujú v etape poľnohospodárskej výroby (doprava pre tretie strany a dodávky mlieka do mliekární sú príkladmi nepoľnohospodárskej činnosti predstavujúcej súčasť iného odvetvia), by sa nemali zobrazovať v EÚP (pokiaľ to nie sú činnosti, ktoré sú neoddeliteľné od základnej poľnohospodárskej činnosti; porovnaj 1.12.).

1.86. Je potrebné mať na pamäti, že táto klasifikácia sa uplatňuje iba vtedy, ak príslušné činnosti úplne prevezmú špecializované jednotky. Ak si na druhej strane farmár prenajíma stroje bez obsluhy alebo iba s niektorými pracovníkmi obsluhy, ktorú stroje vyžadujú, s tým

▼B

výsledkom, že naďalej vykonáva činnosť ako takú s pomocou strojov, táto činnosť spadá pod oddiel 71 NACE Rev. 1. Táto situácia sa vyskytuje hlavne pri jednoduchých strojoch vyžadujúcich relatívne málo opráv a hlavne počas hlavných sezón, keď je po strojoch najväčší dopyt (porovnaj 1.23.).

1.87. Zmluvná práca vykonávaná počas etapy poľnohospodárskej výroby zahŕňa hlavne využívanie drahých strojov a zariadení. Takú prácu môžu vykonávať:

a) špecializovaní zmluvní dodávatelia, pre ktorých sú hlavnými činnosťami (zmluvní dodávatelia v pravom slova zmysle);

b) poľnohospodárske podniky.

Zmluvná práca vykonávaná vlastníkmi má obvykle tieto formy:

— čo sa týka doplnkového príjmu farmára, najpružnejšou formou je príležitostná pomoc poskytovaná susedom. Táto kategória tiež zahŕňa poskytovanie ustajnenia pre hospodárske zvieratá a hlavne pre ošípané a hydinu, chov hospodárskych zvierat na základe poplatkov (obzvlášť výkrm). Ustajnenie môže byť poskytované pre hospodárske zvieratá, ktoré vlastní iný farmár, alebo hospodárske zvieratá môžu byť vlastníctvom priemyselného podniku, obvykle dodávateľa (napr. výrobca krmovín alebo obchodník s krmovinami) alebo nákupcu (napr. bitúnok),

— vo forme viac alebo menej autonómneho spoločného strojového parku, ktorý predstavuje systematickú formu vzájomnej pomoci medzi susedmi. Vysoké náklady na stroje a ich nízka miera využitia vedie podniky, ktoré vlastnia také stroje, k tomu, aby vytvárali strojové parky, ktoré sú dané k dispozícii iným podnikom, doplnené potrebnými pracovníkmi. Farmári čoraz viac získavajú svoj hlavný poľnohospodársky príjem zo zmluvnej práce na účet osôb, pre ktoré poľnohospodárstvo nie je viac ako druhotnou činnosťou a ktorí sú v niektorých prípadoch iba vlastníkmi pôdy,

— poľnohospodárske strojové družstvá ([1]). Sú to veľké družstvá s platenými zamestnancami; pripomínajú špecializovaných zmluvných dodávateľov;

c) podniky zapojené do nasledujúcej etapy výroby, ktoré zberajú ovocie alebo zeleninu a potom ich spracovávajú samy (napríklad konzervárne, ktoré konzervujú hrášok na základe zmlúv);

d) podniky zapojené do predošlej etapy výroby. Zahŕňajú podniky obchodujúce s poľnohospodárskymi strojmi, ktoré vykonávajú zmluvnú prácu. I keď sa iné prípady z hľadiska EÚP môžu javiť ako vysoko nepravdepodobné, teoreticky je možné, že výrobca pesticídov aplikuje výrobok sám. Ak sa to však robí pomocou najmodernejších postupov, nie je nutné vykonávať zmluvnú prácu v etape poľnohospodárskej výroby a určite nie vtedy, ak prácu pravidelne nevykonáva farmár (napr. letecký postrek parazitov).

1.88. V prípadoch, v ktorých sa musí rozhodovať, či by sa činnosť mala spracovávať ako zmluvná práca (t. j. práca, ktorú by v kontexte procesu poľnohospodárskej výroby obvykle vykonávali poľnohospodárske podniky samotné), by bolo treba pamätať na to, že nielen charakter činnosti, ale aj špecifický kontext, v ktorom sa vykonáva, t. j. „proces poľnohospodárskej výroby“, je dôležitý.

1.89. Chov hospodárskych zvierat na farmách za odmenu (poskytnutie pôdy za hospodárske zvieratá) je zmluvnou prácou v poľnohospodárstve, pretože je súčasťou procesu poľnohospodárskej výroby. Táto položka však nezahŕňa súkromný odchov jazdeckých koní a starostlivosť o ne, pretože tieto činnosti nepredstavujú výrobu tovarov, ale skutočnú službu v zmysle ESA 95 (oddiel 0 NACE Rev. 1). Analogicky, práca spojená s tvorbou a údržbou parkov, záhrad, golfových ihrísk a porastov pri cestách sa nesmie považovať za proces poľnohospodárskej výroby.

1.90. Typ odmeny za prácu vyplácanej osobám, ktoré vykonávajú zmluvnú prácu, nie je dôležitý. Nemusí to byť pevná odmena (t. j. mzda

([1]) Zariadenie a stroje patria družstvu, na rozdiel od strojových parkov, ktoré sú vo všeobecnosti vlastníctvom jednotlivých podnikov.

▼B

v presnom zmysle slova); odmena môže mať formu podielu na zisku alebo kombinovanú podobu (napr. farmár, ktorý vykrmuje teľatá za odmenu celkove dostane pevnú čiastku za každé zviera plus podiel na čistom zisku). Odmena tiež môže nadobudnúť podobu presne stanoveného podielu na produkcii.

1.91. Napriek tomu musia prácu vždy vykonávať nezávislé podniky: práca vykonávaná platenými zamestnancami podniku nespadá do tejto kategórie. Z hľadiska podniku predstavuje odmena za takú prácu (napríklad prácu, ktorú vykonáva platený pastier) mzdové náklady a objavuje sa pod položkou „mzda“. Naopak, práca, ktorú vykonáva podnik, ktorý sa zaoberá dojením na základe zmluvy pre iné poľnohospodárske podniky, sa zaznamenáva v EÚP jednak ako produkcia (predaj služieb) z hľadiska zmluvného dodávateľa a ako medzispotreba (nákup služieb) z hľadiska poľnohospodárskeho podniku.

d) Skupina 01.5: Poľovníctvo, odchyt zveri, rozmnožovanie poľovnej zveri, vrátane s tým súvisiacich obslužných činností

1.92. Táto skupina činností zahŕňa tieto činnosti: i) lov a odchyt zvierat pre potravu, pre ich kožušinu alebo kožu, na výskumné účely, pre zoologické záhrady alebo na využitie ako domáce zvieratá pre potešenie; ii) spracovávanie kožušín, koží plazov alebo vtákov pochádzajúcich z lovu alebo odchytu; iii) obnovovanie stavov zveri; iv) služby na podporu lovu a odchytu na komerčné účely. Je potrebné poznamenať, že produkcia koží a peria z bitúnkov a poľovníctvo vykonávané ako športová alebo oddychová činnosť nie sú zaradené ako charakteristické činnosti odvetvia poľnohospodárstva. Okrem toho skupina „poľovníctvo“ nezahŕňa chov lovnej zveri na farmách, čo by sa mohlo zaznamenávať ako súčasť triedy „Chov iných živých zvierat“.

5. **Rozpor medzi odvetvím poľnohospodárstva EÚP a odborom poľnohospodárstva ústredného rámca národných účtov**

1.93. Odvetvie poľnohospodárstva EÚP definované v oddieloch 1.62. až 1.66. sa líši v niektorých aspektoch od odboru tak, ako je definovaný na účely národných účtov. Rozdiely sa týkajú charakteristických činností aj jednotiek. Dajú sa zhrnúť takto:

Odvetvie poľnohospodárstva EÚP	=	odbor poľnohospodárstva NA (národných účtov)
	+	jednotky na výrobu vína a olivového oleja (zoskupenia výrobcov, družstvá atď.)
	+	výrobné jednotky produkujúce materiál na pletenie
	+	výrobné jednotky produkujúce vianočné stromčeky, ovocné stromčeky, vinič a okrasné dreviny v škôlkach
	–	jednotky, ktoré sa zaoberajú výrobou osív (na výskum alebo certifikáciu)
	–	výrobné jednotky poskytujúce združené poľnohospodárske služby iné ako zmluvnú prácu v poľnohospodárstve (t. j. prevádzku zavlažovacích systémov, navrhovanie, vysádzanie a údržbu záhrad, parkov a zelených plôch pre športové zariadenia a podobne, prekliesňovanie stromov a strihanie živých plotov)
	–	jednotky, pre ktoré poľnohospodárska činnosť predstavuje výlučne činnosť vo voľnom čase

II. **TRANSAKCIE S VÝROBKAMI**

2.001. Transakcie s výrobkami poskytujú evidenciu o pôvode a použití výrobkov. Výrobky sú tovary a služby vytvorené v medziach výroby. Hlavnými kategóriami transakcií s výrobkami, ktoré definuje ESA 95,

▼B

sú: produkcia, medzispotreba, výdaje na finálnu spotrebu, skutočná finálna spotreba, tvorba hrubého kapitálu, vývozy tovarov a služieb a dovozy tovarov a služieb.

2.002. Ako už bolo uvedené v 1.40. a 1.41., v EÚP sa berie do úvahy iba celková produkcia, medzispotreba a tvorba hrubého kapitálu. Vo výrobnom účte sa celková produkcia zaznamenáva ako zdroj a medzispotreba ako použitie. Tvorba hrubého kapitálu sa zaznamenáva ako použitie (zmena v aktívach) v kapitálovom účte.

A. VŠEOBECNÉ PRAVIDLÁ

1. **Referenčné obdobie**

2.003. Referenčné obdobie pre EÚP je kalendárny rok.

2. **Jednotky**

a) Množstvá

2.004. Množstvá by sa všeobecne mali vykazovať v 1 000 t (pre hroznový mušt a víno v 10 000 hl) na jedno desatinné miesto. Pre zvieratá sa používa živá hmotnosť.

b) Ceny

2.005. V EÚP by sa ceny mali uvádzať za 1 tonu (za 10 hl pre víno a hroznový mušt).

2.006. V EÚP by sa ceny mali zaznamenávať buď zaokrúhlené na najbližšie celé číslo, alebo upravené na jedno alebo dve desatinné miesta, v závislosti od štatistickej spoľahlivosti dostupných údajov o cenách.

c) Hodnoty

2.007. Hodnoty by sa mali vykazovať v miliónoch jednotiek národnej meny.

3. **Čas zaznamenávania**

2.008. ESA 95 (1.57.) zaznamenáva toky (obzvlášť transakcie s výrobkami a distribučné transakcie) podľa časového rozlíšenia, inými slovami v čase, keď hospodárska hodnota, splatná čiastka alebo pohľadávka vznikne je prenesená, zrušená alebo zanikne, a nie v čase, keď sa v skutočnosti vykoná platba.

a) Produkcia

2.009. Produkcia by sa mala oceňovať a zaznamenávať v čase, keď je vytvárаná. Preto sa zaznamenáva, keď je vyrobená, a nie keď za ňu zaplatí kupujúci.

2.010. V ESA 95 sa výroba spracováva ako nepretržitý proces, v ktorom sú tovary a služby premieňané na iné tovary a služby. Tento proces sa môže uskutočňovať v priebehu rôzne dlhých období v závislosti od výrobkov a tieto obdobia môžu presiahnuť účtovné obdobie. Táto charakteristika výroby spojená so zásadou časového rozlíšenia má preto za následok zaznamenávanie produkcie vo forme rozpracovanosti. Preto by sa podľa ESA 95 (3.58.) mala produkcia poľnohospodárskych výrobkov zaznamenávať, ako keby bola vyrábaná nepretržite na celé obdobie výroby (a nie jednoducho vtedy, keď sa pozberá úroda alebo zabijú zvieratá). Pestovanie plodín a zásoby rýb alebo zvierat odchovávaných na účely ľudskej spotreby by sa počas procesu výroby mali spracovávať ako rozpracované zásoby a, keď je proces ukončený, transformovať na zásoby hotových výrobkov.

2.011. Zaznamenávanie produkcie ako rozpracovanosti je jednak žiaduce a jednak nevyhnutné pre hospodársku analýzu, ak k výrobnému procesu dochádza počas obdobia, ktoré presahuje účtovné obdobie. To umožňuje, aby sa zachovávala zhoda medzi zaznamenávaním nákladov a zaznamenávaním produkcie s cieľom získať významné údaje o pridanej hodnote. Pretože EÚP sú založené na kalendárnom roku, zaznamenávanie rozpracovanosti sa môže uplatňovať iba na výrobky, ktorých výrobný proces nebol ukončený na konci kalendárneho roka (ale tiež v prípadoch, kde všeobecná cenová úroveň prekonáva počas účtovného obdobia veľmi rýchle zmeny) ([1]).

([1]) Porovnaj 6.72. až 6.79. a 6.94. až 6.100 SNA.

▼B

2.012. Pre poľnohospodársku výrobu, ktorej výrobný cyklus je kratší ako účtovné obdobie, by však bolo zbytočné zaznamenávať produkciu ako rozpracovanosť. Zaznamenávanie produkcie v etape hotového výrobku, t. j. pri úrode (pre rastlinnú výrobu), v skutočnosti umožňuje, aby sa zachovával primeraný stupeň zhody medzi ňou a výrobnými nákladmi. To platí pre väčšinu celkovej poľnohospodárskej produkcie, ktorej výrobný cyklus trvá menej ako rok. Nie je ani potrebné zaznamenávať rastlinnú výrobu s krátkym cyklom, ktorej výrobný proces presiahne do druhého kalendárneho roka, ako rozpracovanosť (porovnaj 2.172). V týchto prípadoch sa rastúce plodiny nepovažujú za rozpracované zásoby.

2.013. V praxi sa metóda zaznamenávania vo forme rozpracovanosti týka iba produktov s dlhým výrobným cyklom. K takým produktom patria najmä hospodárske zvieratá, výrobky rastlinného pôvodu, ako je napríklad víno (ktorého dozrievanie je neoddeliteľnou súčasťou výrobného procesu) a porasty. Obvyklý cenový trend v Európskej únii v skutočnosti nie je veľmi zreteľný a nemal by byť dôvodom pre zaznamenávanie určitých výrobkov ako rozpracovaných (i keď vo výnimočných prípadoch by k tomu mohlo dôjsť, porovnaj 2.172).

2.014. Ak sa výrobky s dlhým výrobným cyklom, ktoré boli zaznamenané ako rozpracované, pozberajú (rastlinná výroba) alebo zabijú (zvieratá), výrobný proces je ukončený a rozpracovanosť je transformovaná do zásob hotových výrobkov pripravených na predaj alebo na použitie na iné účely. Počas výrobného procesu je možné hodnotu, ktorá má byť zaznamenaná ako rozpracovaná produkcia, získať rozdelením hodnoty hotového výrobku v pomere k realizovaným nákladom v každom období (SNA 93, 6.96.).

2.015. Zvieratá: živočíšna výroba obvykle vyžaduje určitý časový úsek, ktorý môže trvať niekoľko účtovných období, predtým, ako bude proces ukončený. Od času narodenia je možné a tiež vhodné zaznamenávať účtovný zápis pre každú výrobnú etapu, t. j. pre každú vekovú skupinu jednotlivých zvierat (časť výrobného procesu pred narodením však nie je možné zaznamenávať, pretože sa nedá oddeliť od služieb spotrebovaných pri odchove rodičovského zvieraťa).

2.016. Výrobný proces pre ťažné zvieratá je formálne ukončený pri ich narodení; od toho času sú zaznamenávané ako základné prostriedky. Zvieratá, samozrejme, nie sú pripravené na ich zamýšľané použitie, ale individuálne odchýlky sú také, že akýkoľvek výber pevne stanoveného veku pre všetky prípady by bol veľmi subjektívny. Moment narodenia bol zvolený z praktických dôvodov hlavne preto, že následné použitie je stanovené už v tejto etape.

2.017. Toto vždy neplatí pre hovädzí dobytok, ošípané, ovce a iné hospodárske zvieratá, ktoré môžu byť odchovávané na chovné účely alebo na zabitie. Ak je možné rozlišovať medzi mladými zvieratami podľa ich budúceho použitia, zvieratá určené na použitie ako výrobné faktory by mali byť zaznamenávané ako THFK hneď od ich narodenia (vlastná THFK, t. j. že sa považujú za rozpracované a ich rast je registrovaný ako produkcia, porovnaj ESA 95, 3.112). Inak, zvieratá sú zaradené do zásob ako rozpracované, až kým nedospejú, a samotné sa používajú ako výrobné faktory (napr. ako dojnice, na chov alebo na iné úžitkové účely, ako je napr. produkcia vlny). Potom sú zaznamenávané ako fixný kapitál. Zvieratá, ktoré boli odstránené z plemenných stád pred zabitím, by sa tiež mali zaznamenávať ako zásoby a nie ako základné prostriedky.

2.018. Výroba kurčiat sa spracováva osobitne, ak trvá dve referenčné obdobia. Vajcia, ktoré sa liahnu v inkubátoroch na konci obdobia, sa považujú za celkovú produkciu kurčiat a zaznamenávajú sa v EÚP pod celkovou produkciou hydiny (vo forme rozpracovanosti) (porovnaj 2.048).

2.019. Víno: celková produkcia by sa mala zaznamenávať ako rozpracované, pretože jeho dozrievanie tvorí súčasť výrobného procesu a môže trvať niekoľko účtovných období. Podobne kvasenie hroznového muštu, ktorý, i keď už nie je surovým muštom, zatiaľ nie je ani vínom, sa spracováva na konci účtovného obdobia rovnakým spôsobom ako násadové vajcia v inkubátoroch a vykazuje sa v EÚP ako víno vo forme rozpracovanosti.

2.020. Aktíva pestované na vysadených plochách: tovary určené pre THFK (iné ako hospodárske zvieratá) ako napríklad vysadené plochy, ktoré

▼B

opakovane poskytujú produkty, by mali byť zaznamenávané ako THFK v čase výroby príslušných aktív.

b) Medzispotreba

2.021. Tovary a služby by sa mali zaznamenávať v čase, keď vstupujú do výrobného procesu, t. j. keď sú skutočne spotrebovávané, a nie vtedy, keď sa kupujú alebo sú prijaté na sklad.

2.022. Spotreba tovarov za dané referenčné obdobie v praxi zodpovedá nákupu alebo nadobudnutiu tovarov plus počiatočné zásoby a mínus konečné zásoby na konci obdobia ([1]).

2.023. Služby sa zaznamenávajú v čase nákupu. Keďže služby nie je možné uskladniť, čas nákupu je tiež časom spotreby.

2.024. Výnimkou z tohto pravidla sú tieto služby:

— služby spojené s nákupom tovaru ako napríklad obchodné a dopravné služby sa zaznamenávajú ako medzispotreba v čase spotreby príslušných tovarov (porovnaj 2.111),

— služby, ktoré sa považujú za trvalé, ako sú napríklad poisťovacie služby. Zaznamenávajú sa pomerným dielom na konci referenčného obdobia podľa podielu platby splatnej za príslušný rok alebo časť roka. Preto zaznamenané čiastky nemusia nutne zodpovedať poistnému zaplatenému v príslušnom období.

c) Tvorba hrubého fixného kapitálu

2.025. THFK sa zaznamenáva v čase prevodu vlastníctva príslušného základného majetku na jednotku, ktorá ich zamýšľa používať na výrobné účely. Napriek tomu sú dve výnimky z tejto zásady: po prvé, základné prostriedky nadobudnuté prostredníctvom finančného leasingu sú zaznamenávané ako keby sa používateľ stal vlastníkom, keď dostal tovary k dispozícii do užívania (porovnaj 2.122). Po druhé, vlastný THFK sa zaznamenáva v čase výroby príslušných základných prostriedkov (okrem hovädzieho dobytka, ošípaných, oviec a iných hospodárskych zvierat, ktorých budúce použitie nie je možné jasne definovať, pretože tieto zvieratá sú zaradené do zásob ako rozpracované, porovnaj 2.017).

2.026. Podobne v prípade zakladania sadov a viníc (investičný majetok vyrábaný na vlastný účet), ak všetka potrebná práca nebola ukončená do konca účtovného obdobia, hodnota spotrebovaných materiálov a poskytnutých služieb za referenčný rok sa zaznamenáva ako THFK na konci obdobia.

2.027. Nákupy a predaje pôdy, ako aj pridružené náklady sa zaznamenávajú v čase prevodu vlastníctva. Čisté nadobudnutie pôdy však nie je zahrnuté do THFK, pretože pôda je nevýrobné aktívum. Čisté nadobudnutie pôdy (a iných nevýrobných hmotných aktív) sa zaznamenáva na kapitálovom účte (akvizície účtu nefinančných aktív).

d) Zmeny zásob

2.028. Zmeny zásob zodpovedajú rozdielu medzi tovarmi zapísanými do zásob a tovarmi odpísanými zo zásob za referenčné obdobie.

2.029. Tovary zapísané do zásob sú buď tovary určené na spotrebu vo výrobnom procese neskôr (vstupné zásoby), v takom prípade sú zaznamenávané v čase prevodu vlastníctva, alebo inak sú to tovary z odvetvia samotného na budúce použitie, napríklad prostredníctvom predaja alebo prevodom do fixného kapitálu jednotky (výstupné zásoby). V takom prípade sa zaznamenávajú ako zásoby, keď je ich výroba ukončená.

2.030. V prípade polotovarov z odvetvia (zaznamenaných ako rozpracované) sa hodnota spotrebovaných materiálov a poskytnutých služieb za referenčné obdobie tiež zaznamenáva ako zásoby na konci tohto obdobia (okrem plodín na koreni s krátkym cyklom, porovnaj 2.012); v dôsledku toho časť materiálov spotrebovaných a služieb poskytnutých počas referenčného obdobia má byť spotrebovaná bez vyrovnávacieho zvýšenia hodnoty zásob).

([1]) Porovnaj 2 029 až 2 031 kvôli času, v ktorom sa zásoby zaznamenávajú.

▼B

2.031. Tovary odpísané zo zásob sú, v prípade vstupných zásob, tovary vstupujúce do výrobného procesu alebo, v prípade výstupných zásob, tovary odchádzajúce z odvetvia, aby boli predané alebo slúžili na nejaký iný účel. V prvom prípade sú tovary odpočítané zo zásob odvetvia v čase ich skutočnej medzispotreby vo výrobnom procese; v druhom prípade sa odpočítavajú zo zásob v čase ich predaja alebo iného použitia.

B. PRODUKCIA

(Porovnaj ESA 95, 3.07. až 3.58.)

1. **Všeobecné poznámky o pojme produkcia v ESA 95 a EÚP**

2.032. V ESA 95 pojem „výroba“ označuje proces a pojem „produkcia“ označuje výsledné tovary a služby; dôležité je mať tento rozdiel určite na pamäti. Podľa ESA 95 (3.14.) produkcia zahŕňa všetky produkty vyrobené počas účtovného obdobia.

2.033. Podľa ESA 95 produkcia tiež zahŕňa i) tovary a služby, ktoré dodáva jedna miestna JHČ druhej patriacej k tej istej inštitucionálnej jednotke, ii) tovary, ktoré vyrobila jedna miestna JHČ a na konci účtovného obdobia, v ktorom boli vyrobené, sú ešte vždy v zásobách, bez ohľadu na to, na aký účel sú následne určené. Tovary a služby, ktoré vyrobila a spotrebovala počas toho istého účtovného obdobia tá istá miestna JHČ, sa však nezaznamenávajú oddelene. Preto sa nezaznamenávajú ako produkcia ani ako medzispotreba jednotky.

2.034. Pojem produkcie používaný v EÚP, ktorý sa vzťahuje k pojmu „celková produkcia“, je založený na úprave ESA 95, nakoľko určité poľnohospodárske tovary a služby vyrobené a spotrebované počas toho istého účtovného obdobia v tej istej poľnohospodárskej jednotke sú zaznamenávané v produkcii celkovej poľnohospodárskej činnosti. Kritériá na určenie týchto tovarov a služieb pre zaradenie od produkcie odvetvia poľnohospodárstva sú ustanovené v 2.055. Rozdiel medzi ESA 95 a metódou prijatou v EÚP je reprezentovaný týmito prvkami vnútrojednotkovej spotreby, ktorej hodnota je zahrnutá do produkcie aj do výrobnej medzispotreby. Pridaná hodnota tak zostáva rovnaká bez ohľadu na to, ktorá metóda sa použije.

2.035. Ako sa uvádza v 1.34., táto úprava pravidla ESA vychádza z osobitného charakteru poľnohospodárskej činnosti a poľnohospodárskeho podniku (ako miestnej JHČ). Okrem toho umožňuje:

— zdokonaliť hospodársku analýzu poľnohospodárskych účtov, obzvlášť definíciu technických koeficientov a sadzieb pridanej hodnoty (pomer medzi produkciou a medzispotrebou),

— zdokonaliť porovnanie technických koeficientov a sadzieb pridanej hodnoty medzi pododbormi hospodárskej činnosti a krajinami. V skutočnosti produkcia spotrebovaná v jednotke je obmedzená hlavne na niekoľko konkrétnych produktov (ako sú napríklad obilniny, bielkovinové a olejnaté plodiny, krmoviny a mlieko na kŕmenie hospodárskych zvierat) a miery vnútrojednotkovej spotreby sa značne líšia v závislosti od hospodárskeho odboru a krajiny,

— posilniť zhodu medzi výrobou, tvorbou príjmu a podnikateľskými príjmovými účtami: potrebná zhoda medzi transakciami s výrobkami (produkcia, medzispotreba atď.) a distribučnými transakciami (mzdy zamestnancov, dotácie, dane, prenájmy, úrok atď.) bola posilnená od reformy spoločnej poľnohospodárskej politiky v roku 1992, v ktorej dotácie (niektoré z nich sa týkajú produktov vnútrojednotkovej spotreby) v súčasnosti hrajú dôležitú úlohu v tvorbe a vývoji poľnohospodárskeho príjmu.

2.036. Pravidlo prijaté v EÚP, i keď nebolo navrhnuté ESA 95, stanovuje SNA (porovnaj SNA 93, príloha I, 15), vzhľadom na osobitný charakter poľnohospodárstva, a metodická príručka FAO ([1]). Napokon umožňuje podstatne znížiť rozdiel medzi zisťovaniami produkcie prameniacimi z výberu základnej jednotky (miestna JHČ alebo jednotka homogénnej produkcie).

([1]) FAO (1996) Systém úhrnných účtov pre potravinárstvo a poľnohospodárstvo, Spojené národy, Rím.

▼B

2. **Produkcia poľnohospodárskej činnosti: množstvá**

2.037. V spracovaní EÚP je produkcia postupne špecifikovaná na množstvá.

Schematické zastúpenie zdrojov a použití poľnohospodárskych výrobkov

<table>
<tr><td colspan="7">Hrubá produkcia (1q)</td><td></td></tr>
<tr><td>Straty (2q)</td><td colspan="6">Použiteľná produkcia (3q)</td><td>Počiatočné zásoby (IS) (4q)</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="7">Celkové disponibilné zdroje (5q)</td></tr>
<tr><td></td><td rowspan="2">Vnútrojednotková spotreba (6q)</td><td rowspan="2">Spracovanie podľa výrobcov (7q)</td><td rowspan="2">Vlastná konečná spotreba (8q)</td><td rowspan="2">Celkový predaj (9q)</td><td rowspan="2">S (*) (10q)</td><td>Konečné zásoby (FS) (11q)</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>FS – IS (**) (12q)</td><td></td></tr>
</table>

(*) S = Vlastný vyrobený investičný majetok.
(**) FS – IS = Zmena zásob. V uvedenom diagrame sa predpokladá, že konečné zásoby sú väčšie ako počiatočné zásoby.

2.038. Východiskom pre túto postupnú kalkuláciu je buď:

— hrubá produkcia (1 q) alebo

— použiteľná produkcia (3 q),

v závislosti od toho, či porovnávacie údaje o úrode zahŕňajú zberové straty, straty pri žatve a straty na farme, alebo nie.

a) Hrubá výroba

Hrubá výroba: (1 q)

2.039. To je východisko pre krajiny, ktorých úradná štatistika o úrode zahŕňa straty. V súlade s pojmom odvetvia je potrebné zisťovať všetky výrobky poľnohospodárskych činností poľnohospodárskych jednotiek v odvetví (tak ako je uvedené v 1.62. a 1.63.). V súlade so zvyklosťou prijatou v 1.31. (že produkcia druhotných poľnohospodárskych činností nepoľnohospodárskych jednotiek neexistuje, pretože sa všetky poľnohospodárske činnosti považujú za oddeliteľné, a preto tvoria hlavnú činnosť ich vlastnej miestnej poľnohospodárskej JHČ) sa musí zaznamenávať celková poľnohospodárska produkcia, okrem tej, ktorú vyprodukujú jednotky, pre ktoré poľnohospodárska činnosť predstavuje výlučne záujmovú činnosť (porovnaj 1.24.).

b) Straty

Straty (2 q)

2.040. Tento pojem sa vzťahuje k opakujúcim sa stratám tovarov v zásobách (porovnaj 2.041.). Zahŕňajú zberové straty, straty pri žatve a iné straty na farmách (v dôsledku charakteru produktov, ktoré podliehajú skaze, vplyvov počasia, ako napríklad mrazu, sucha atď.). Nemali by tu byť zahrnuté straty, ku ktorým dochádza počas rôznych etáp odbytu, t. j. počas dopravy z farmy, počas skladovania u obchodníkov a počas spracovania alebo úpravy v spracovateľskom priemysle. Naopak, mali by tu tiež byť zaradené výrobky, ktoré výrobcovia ponúknu na predaj, ale nepredajú sa, a preto sa pokazia (najmä ovocie a zelenina).

Druhy strát

2.041. Podľa ESA 95 sú tri typy strát, ktoré môžu utrpieť výrobcovia: opakované straty zásob (ESA 95, 3.117. a 3.118.), výnimočné straty v zásobách (ESA 95, 6,25.e) a katastrofické straty (ESA 95, 6.22. a 6.23.b).

Zaznamenávanie troch druhov strát

2.042. Pre zaznamenávanie strát tovarov v zásobách treba rozlišovať medzi opakovanými stratami na jednej strane a výnimočnými a katastrofickými stratami na strane druhej. Zaznamenávanie strát však tiež závisí od metódy kalkulácie produkcie a typu základného štatistického materiálu každej krajiny.

2.043. Ak sa produkcia vypočítava z údajov o počiatočných a konečných zásobách, predaji a možných iných použití (ako sú napríklad vlastný vytvorený investičný majetok), opakované straty sú už odpočítané od zmien zásob a ich zaznamenanie po ďalší raz pod položkou „straty“ by viedlo k dvojnásobnému započítavaniu. Naopak, ak kalkulácia

▼B

produkcie nevychádza zo zásob, ale namiesto toho z podloženej kalkulácie, ako sú napríklad údaje o skutočnej pôrodnosti, mali by sa zaznamenávať opakujúce sa straty počas výroby v príslušnom referenčnom období, ako aj straty zvierat dovezených na odchov alebo výkrm alebo narodených počas predošlých období.

2.044. Výnimočné a katastrofické straty tovarov v zásobách sa musia zaznamenávať na kumulatívnych účtoch, obzvlášť na účte „iné zmeny v objeme aktív“. Produkcia preto zahŕňa plnú hodnotu týchto strát.

2.045. Straty (či opakované, výnimočné alebo katastrofické) základného majetku (ako sú dojnice, plemenné zvieratá atď.) by mali byť zaznamenávané na účte „iné zmeny v objeme aktív“. Nemajú žiaden dopad na hodnotu produkcie. Je potrebné poznamenať, že straty postihujúce porasty, ktoré už rodia, musia byť zaznamenávané buď ako „spotreba fixného kapitálu“, alebo ako „iné zmeny v objeme aktív“, v závislosti od druhu straty.

c) Použiteľná produkcia

Použiteľná produkcia: (3 q) = (1 q) mínus (2 q) = hrubá produkcia mínus straty (na úrovni výrobcu)

2.046. Toto je prvá položka, ktorú majú zaznamenávať krajiny, ktorých referenčná štatistika o úrode nezahŕňa straty. Predstavuje použiteľnú produkciu referenčného obdobia, ktorá sa môže buď predať, použiť ako investičný majetok, môže ju spracovať výrobca samotný, môže sa spotrebovať v jeho domácnosti, uskladniť, prípadne použiť ako vlastný vytvorený investičný majetok.

d) Počiatočné zásoby

Počiatočné zásoby (4 q)

2.047. Predstavujú hotové alebo rozpracované zásoby vlastných výrobkov nachádzajúcich sa v poľnohospodárskych podnikoch (t. j. vo vlastníctve výrobcov) na začiatku referenčného obdobia. Preto by sa tu nemali zaznamenávať zásoby v rôznych etapách odbytu a intervenčné zásoby (porovnaj 2.201. a ďalšie týkajúce sa zaobchádzania s hospodárskymi zvieratami).

2.048. Počiatočné zásoby „hydiny“ by mali tiež zahŕňať násadové vajcia v inkubátoroch na začiatku referenčného obdobia, pretože sa považujú za rozpracované hydinové výrobky (porovnaj 2.018.).

e) Celkové disponibilné zdroje

Celkové disponibilné zdroje: (5 q) = použiteľná produkcia plus počiatočné zásoby (3 q plus 4 q)

f) Vnútrojednotková spotreba

Vnútrojednotková spotreba: (6 q)

2.049. Pod položkou zaznamenanej vnútropodnikovej spotreby sú výrobky, ktoré vyrobila poľnohospodárska jednotka (miestna JHČ) a použila ako vstupy do výrobného procesu v tom istom účtovnom období.

2.050. Všetky poľnohospodárske výrobky (okrem hospodárskych zvierat; porovnaj 2.067. a 2.208.), ktoré predá poľnohospodárska jednotka iným výrobným jednotkám, sa musia zaznamenávať ako predaj a potom ako medzispotreba. Patria sem tovary podliehajúce úprave a spracovaniu a ich vedľajšie produkty (napr. spätná dodávka odstredeného mlieka, otruby, výlisky, rezky a skrojky cukrovej repy, ako aj spätná dodávka semien po spracovaní).

Klasifikácia vnútrojednotkovej spotreby

2.051. Vnútropodniková spotreba môže byť špecifikovaná podľa použitia príslušných produktov:

2.052. Produkty spotrebované v odvetví tou istou poľnohospodárskou činnosťou (t. j. rovnaká trieda činnosti, na štvorcifernej úrovni NACE Rev. 1):

— osivo (pre obilniny, zeleninu, kvety atď.): opätovne použité pre rovnakú plodinu;

— hrozno a hroznový mušt: použité vo výrobe vína;

— olivy: použité vo výrobe oleja;

▼B

— mlieko: použité v krmive pre hospodárske zvieratá.

2.053. Produkty spotrebované v odvetví odlišnou poľnohospodárskou činnosťou (t. j. inou triedou činnosti, na štvorcifernej úrovni NACE Rev. 1).

Sú to hlavne plodiny použité v krmive pre zvieratá, ale tiež vedľajšie produkty živočíšneho pôvodu použité vo výrobnom procese inej činnosti (kal a hnoj použité ako melioračné prvky pre rastlinnú výrobu). Plodiny použité v krmive pre zvieratá môžu byť zaradené podľa stupňa, do akého sa bežne predávajú (ktorý sa odhaduje všeobecne):

— bežne predajné produkty na krmivo pre zvieratá: obilniny (pšenica, raž, jačmeň, ovos, kukurica, cirok, ryža a iné obilniny); bielkovinové plodiny; zemiaky; olejniny (semeno repky olejnej, semeno slnečnice, sójové bôby a iné olejniny),

— bežne nepredajné produkty na krmivo pre zvieratá:

  — jednoročné krmoviny: koreňové plodiny (cukrová repa, kŕmna repa, kvaka, kŕmna okrúhlica, kŕmna mrkva, kŕmny kel/-kučeravý kel a iné koreňové plodiny); kŕmna kukurica a iné zelené krmivo (zelené, sušené alebo konzervované),

  — viacročné krmoviny: trvalé a dočasné krmoviny pochádzajúce z ekonomickej činnosti (zelené, sušené alebo konzervované),

  — vedľajšie produkty krmovín (slama, plevy, listy rastlín a vrcholky a iné vedľajšie produkty krmovín).

Definícia vnútrojednotkovej spotreby, ktorá má byť zahrnutá do produkcie odvetvia

2.054. Poľnohospodárske výrobky, ktoré prechádzajú vnútropodnikovou spotrebou, nie sú zahrnuté do zisťovania produkcie odvetvia, pokiaľ nespĺňajú určité kritériá. Stanovenie reštriktívnych kritérií na zaznamenávanie vnútrojednotkovej spotreby spĺňa dve požiadavky: po prvé metodickú, keďže po odklonení sa od litery pravidla ESA vyvstala potreba dodržiavať ho v jeho duchu (zahrnutím dvoch oddelených činností); po druhé praktickú, pretože kritériá, ktoré mali byť vypracované, mali slúžiť ako presný a porovnateľný rámec, na definovanie ktorého sa musela zaznamenávať vnútrojednotková spotreba, aby bola táto metóda zisťovania produkcie uskutočniteľná.

2.055. Sú to tieto kritériá:

1. Tieto dve vykonávané činnosti by mali spadať pod rôzne štvorciferné úrovne NACE rev. 1 (Oddiel 01: Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a s tým súvisiace obslužné činnosti). Uplatňovanie tohto kritéria takto vylučuje, napríklad, oceňovanie mlieka použitého na krmivo pre hospodárske zvieratá a osiva vyrobeného a použitého v tom istom podniku pre rastlinnú výrobu (počas toho istého účtovného obdobia).

2. Poľnohospodársky výrobok by mal mať preukaznú hospodársku hodnotu pre preukazný počet farmárov.

3. Údaje o cenách a množstvách musia byť dostupné bez prílišných ťažkostí. Toto kritérium sa pri niektorých nepredajných produktoch ťažko spĺňa.

2.056. V súlade s definíciou kritérií výberu pre zaradenie výrobkov vnútropodnikovej spotreby do zisťovania produkcie (porovnaj 2.055.) majú byť iba rastlinné výrobky používané v krmive pre zvieratá (predajné alebo nepredajné) zaznamenávané v poľnohospodárskej produkcii odvetvia.

2.057. Ak sa tieto výrobky zaznamenávajú v produkcii odvetvia, musia sa tiež zaznamenávať ako medzispotreba, rešpektujúc tým zásadu, že sa berú do úvahy celkové množstvá vyrobené a potom použité pre inú výrobnú činnosť počas referenčného roka (porovnaj 2.055). Ak zmena z produkcie na medzispotrebu trvá dlhšie ako príslušný referenčný rok, potom by sa zodpovedajúce množstvá produkcie mali zaznamenávať ako „konečné zásoby“ príslušného výrobku počas referenčného roka.

▼B

2.058. Vedľajšie výrobky živočíšnej výroby sú vylúčené z vnútrojednotkovej spotreby pre praktické ťažkosti spojené s nedostupnosťou údajov o množstvách a obzvlášť o cenách.

g) Spracovanie podľa výrobcov

Spracovanie podľa výrobcov (7 q)

2.059. Pod položkou spracovanie podľa zaznamenaných výrobcov sú množstvá, ktoré poľnohospodárski výrobcovia vyrobili na ďalšie spracovanie (napr. mlieko spracované na výrobu masla alebo syra, jablká spracované na výrobu jablkovej šťavy alebo muštu), ale iba v rámci spracovateľských činností, ktoré sú oddeliteľné od hlavnej poľnohospodárskej činnosti (na základe účtovných dokumentov, porovnaj 1.26.). Mali by sa zaznamenávať iba suroviny (napr. surové mlieko, jablká) a nie spracované výrobky, ktoré z nich boli vyrobené (napr. maslo, jablková šťava a mušt). Inými slovami, pod touto položkou sa neberie do úvahy práca vložená do spracovania poľnohospodárskych výrobkov. Produkty, ktoré sú výsledkom spracovateľskej činnosti výrobcu budú prirodzene uvedené v produkcii podsektoru „poľnohospodárstvo“ v národných účtoch (porovnaj 1.04. a 1.05.).

2.060. Ak sú tieto spracovateľské činnosti neoddeliteľnými nepoľnohospodárskymi činnosťami, produkt týchto spracovateľských činností je zaznamenaný v hodnote produkcie odvetvia poľnohospodárstva (porovnaj 1.25.). Základné poľnohospodárske výrobky, ktoré tieto spracovateľské činnosti využívajú ako medzispotrebu, sa nezaznamenávajú ako produkcia ani ako medzispotreba. Toto pravidlo vyplýva zo skutočnosti, že na základe účtovných dokumentov nie je možné rozlíšiť tieto dve činnosti (výroba poľnohospodárskych výrobkov a spracovanie takých výrobkov). V súlade s tým sa náklady na tieto dva typy činnosti zaznamenávajú spolu a ich produkcia sa posudzuje ako produkcia spracovaných výrobkov.

h) Vlastná konečná spotreba

Vlastná konečná spotreba: (8 q)

2.061. Patria sem:

i) výrobky spotrebované domácnosťami farmárov, ktorí ich vyrobili;

ii) výrobky pochádzajúce z poľnohospodárskej jednotky (podniku) a použité na platbu v naturáliách vo forme odmeny vyplatenej pracovníkom podniku alebo vymenené za iné tovary.

2.062. Poľnohospodárske výrobky, ktoré poľnohospodárska jednotka spracováva oddelene (t. j. boli dôvodom k vytvoreniu miestnej nepoľnohospodárskej JHČ) a ktoré spotrebovávajú domácnosti farmárov, sa zaznamenávajú v produkcii odvetví „Výroba potravinárskych výrobkov, nápojov a tabaku“ (pododdiel DA NACE Rev. 1) ako vlastná konečná spotreba. Naopak, spotreba poľnohospodárskych výrobkov v poľnohospodárskych domácnostiach, ktoré boli spracované neoddelene (t. j. produkcia neoddeliteľných nepoľnohospodárskych spracovateľských činností), sa zaznamenáva ako vlastná konečná spotreba týchto činností (porovnaj 2.080.) a je zaradená do produkcie odvetvia poľnohospodárstva.

2.063. Hypotetická hodnota prenájmu obytnej jednotky obývanej vlastníkom sa nezaznamenáva tu, ale v zložke „prenájom vlastného majetku“ (trieda 70.20. NACE Rev. 1). Prenájom ubytovania je nepoľnohospodárska činnosť, ktorá sa vždy považuje za oddeliteľnú od poľnohospodárskej činnosti.

i) Predaj

Predaj: (9 q)

2.064. Táto položka sa vzťahuje na predaj poľnohospodárskych výrobkov, ktoré vyrobili poľnohospodárske jednotky, iným jednotkám (poľnohospodárskym alebo jednotkám z iných odborov), vrátane predaja skladovacím a intervenčným strediskám, s výnimkou likvidácie základného majetku. Je rozčlenená na domáci predaj mimo odvetvia, domáci predaj iným poľnohospodárskym jednotkám a predaj do zahraničia.

▼B

2.065. V dôsledku toho pre danú jednotku predaj zodpovedá obratu získanému z odbytu jeho produkcie. Je potrebné poznamenať, že predaj zvierat zaradených ako základný majetok, ktoré sú vyňaté z produkčného stáda (vývozy alebo zabitie), sa nezaznamenáva. Zvieratá zaradené ako základný majetok a vyňaté z produkčného stáda sú pred ich predajom prevedené do zásob, ale predaj týchto zvierat (zabitie alebo vývoz) sa prejaví v účtoch ako odpis zo zásob, ktorý sa ukáže iba na kapitálovom účte. Zodpovedajúca produkcia už bola započítaná ako časť vlastného vyrobeného investičného majetku ([1]) potom zaznamenaného na výrobnom účte.

2.066. Hospodárske zvieratá považované za zásoby: odpredaj hospodárskych zvierat považovaných za zásoby inému podniku predstavuje predaj v súlade s definíciou uvedenou v 2.064. Tento predaj môže byť vykompenzovaný vyňatím zo zásob, ak sú hospodárske zvieratá zaznamenávané ako zásoby na začiatku referenčného obdobia (inak sa zaznamenáva iba predaj).

2.067. Nadobudnutie hospodárskych zvierat je položkou zásob, ak nedôjde k opätovnému predaju produktov počas referenčného obdobia. Nadobudnuté hospodárske zvieratá sa však nemôžu považovať za medzispotrebu, pretože, a priori, tovary medzispotreby sú určené na to, aby zanikli (alebo prinajmenšom prešli podstatnou premenou) počas výrobného procesu. Tieto zvieratá sa považujú za rozpracované, pretože proces výroby hospodárskych zvierat nie je úplne ukončený (výrobný proces končí v čase zabitia). Nadobudnutia sa potom zaznamenávajú ako položky rozpracovaných zásob (rozpracované výrobky), a preto sa zaznamenávajú ako „záporný“ predaj a nie ako medzispotreba. V prípade obchodovania medzi tuzemskými podnikmi sa predaj a zodpovedajúce nákupy vzájomne kompenzujú (okrem nákladov na prevod vlastníctva) ([2]). So zreteľom na toto osobitné spracovanie obchodu so živými zvieratami medzi poľnohospodárskymi jednotkami nie je pod „hospodárskymi zvieratami a výrobkami živočíšnej výroby“ žiadna medzispotreba ([3]).

2.068. Hospodárske zvieratá zaradené ako základný majetok: obchod s hospodárskymi zvieratami zaradenými ako základný majetok medzi poľnohospodárskymi jednotkami sa nezaznamenáva v predaji tak, ako je definované vyššie, ale ako obchod s aktívami (zaznamenanými na kapitálovom účte ako THFK poľnohospodárstva). V prípade obchodu medzi tuzemskými podnikmi sa predaj a zodpovedajúci nákup navzájom kompenzujú (okrem nákladov na prevod).

2.069. Zaznamenávanie dovozov živých zvierat (neurčených na okamžité zabitie): tak ako v prípade obchodu medzi tuzemskými podnikmi, hospodárske zvieratá, ktoré poľnohospodárske jednotky považovali za zásoby (iné ako zvieratá na okamžité zabitie) a ktoré doviezli počas referenčného obdobia, sa zaznamenávajú ako položky rozpracovaných zásob, a preto sa odpočítavajú od predaja. Na druhej strane hospodárske zvieratá zaradené ako základný majetok (ako napríklad plemenné zvieratá) a dovezené ako taký by sa nemali odpočítavať z predaja.

2.070. Napriek tomu, že je v praxi často ťažké robiť závažné rozdiely medzi rôznymi kategóriami zvierat na základe dostupných zdrojov údajov EÚ (medzi zvieratami zaradenými ako základný majetok a zvieratami zaradenými ako zásoby), všetky dovozy sa považujú za dovozy zvierat určené na vytváranie zásob a hodnota všetkých dovezených zvierat (okrem tých, ktoré sú určené na okamžité zabitie) sa odpočítava z hodnoty predaja. Táto metóda zaznamenávania zaručuje podobné spracovanie zahraničného obchodu so živými zvieratami, ako je spracovanie prijaté pre výpočet hrubej domácej výroby v štatistike živočíšnej výroby.

([1]) Produkcia pre tieto zvieratá sa vypočítava pripočítaním vlastného vyrobeného investičného majetku (= vstupy mínus likvidácia aktív) a predaja (= likvidácia).

([2]) Pri oceňovaní obchodu sú náklady spojené s prevodom vlastníctva (obchodné marže a náklady na dopravu) zahrnuté do nadobúdacej hodnoty. V prípade obchodovania medzi tuzemskými podnikmi sa predaj a nákup vzájomne kompenzujú, okrem nákladov na prevod, ktoré sa spracovávajú vo výpočte produkcie ako „záporný predaj“.

([3]) Rovnaké spracovanie sa uplatňuje na iné poľnohospodárske výrobky, ktoré majú charakter zásob.

▼B

j) Vlastný vyrobený investičný majetok

Vlastný vyrobený investičný majetok: (10 q)

2.071. Zahŕňa iba:

— prácu vykonávanú poľnohospodárskymi jednotkami (napr. použitie pracovnej sily, strojov a iných investičných majetkov, vrátane sadivového materiálu) pre vlastné zakladanie porastov ako sú sady, vinice, plantáže drobného ovocia a chmeľnice. Vo všeobecnosti vlastná práca na výsadbe sadov a viníc atď. pozostáva z veľkého počtu jednotlivých pracovných operácií, ktoré sa nedajú spočítať do konkrétnych množstiev,

— zvieratá vyrobené v poľnohospodárskych jednotkách a prevedené do ich fixného kapitálu (porovnaj 2.161.). Sú to zvieratá odchované pre výrobu, ktorú pravidelne zásobujú (hlavne plemenné hospodárske zvieratá, zvieratá na mlieko, ťažné zvieratá, ovce a iné zvieratá odchovávané pre ich vlnu; porovnaj 2.202.).

k) Konečné zásoby

Konečné zásoby: (11 q)

2.072. Sú to zásoby hotových alebo rozpracovaných produktov v podnikoch odvetvia (t. j. tie, ktoré majú výrobcovia) na konci referenčného roka. Zásoby v rôznych etapách odbytu (obzvlášť rezervy, ktoré uskladňujú obchodníci a spracovateľské firmy), ako aj intervenčné zásoby by sa tu nemali uvádzať.

2.073. Mali by tu tiež byť zapísané výrobky, ktoré sú uskladnené iba dočasne a spotrebujú sa v neskoršom období v odvetví (napr. obilniny na krmivo, osivá a sadivá atď.), pretože konečné použitie výrobku nie je v čase jeho zápisu do zásob známe.

l) Celkové použitia

Celkové použitia: (12 q) (nezahŕňajúce vnútrojednotkovú spotrebu) = (7 q) + (8 q) + (10 q) + (11 q) = spracovanie podľa výrobcov plus vlastná konečná spotreba plus predaj plus vlastný vyrobený investičný majetok plus konečné zásoby.

2.074. Tento zápis je súčtom stĺpcov 7 q až 11 q.

m) Zmena zásob

Zmena zásob: (12 q) = (11 q) mínus (4 q) = prírastky zásob (A) mínus vyňatia zo zásob (W)

2.075. Zmena zásob v odvetví (okrem zásob v rôznych etapách odbytu) počas referenčného obdobia sa zisťuje vypočítaním rozdielu medzi položkami zásob a úbytkami alebo rozdielu medzi konečnými a počiatočnými zásobami. V druhom prípade sa vo výpočte hodnôt odpočítajú iné zmeny v objeme a výnosy podniku (po odpočítaní strát) (porovnaj 2.179. a nasledujúce).

n) Produkcia poľnohospodárskych činností

Produkcia poľnohospodárskych činností = (6 q, krmivá pre zvieratá) + (7 q) + (8 q) + (9 q) + (10 q) + (12 q)

2.076. V súlade s koncepciou produkcie a pravidlami zaznamenávania vnútrojednotkovej spotreby (porovnaj 2.049. a nasledujúce), spracovávania poľnohospodárskych výrobkov (porovnaj 2.059. a 2.060.) a vlastnej konečnej spotreby (porovnaj 2.061.), 2.062., 2.063.),

▼B

produkciu poľnohospodárskych činností je možné zobraziť takto:

Zdroje	Použitia	Poľnohospodárska produkcia odvetvia poľnohospodárstva
Hrubá produkcia	Predaj (celkový, okrem obchodu so zvieratami medzi poľnohospodárskymi podnikmi)	X
	Zmena zásob (u výrobcov)	X
– Straty	Vlastný vyrobený investičný majetok (porasty s opakovanými výnosmi, produkčné zvieratá)	X
	Vlastná konečná spotreba (poľnohospodárskych výrobkov)	X
= Použiteľná produkcia	Spracovanie podľa výrobcov (poľnohospodárskych produktov, oddeliteľné činnosti)	X
	Vnútrojednotková spotreba: — pre tú istú činnosť: (osivá, mlieko na kŕmenie hospodárskych zvierat, hrozno, olivy na olivový olej, násadové vajcia)	
	— pre oddelenú činnosť: rastlinné výrobky pouívané v krmive pre zvieratá (obilniny, olejniny, krmoviny, predajné alebo nepredajné atď.)	X
	vedľajšie výrobky živočíšnej výroby používané v rastlinnej výrobe (kal, hnoj)	

2.077. V porovnaní s predošlou koncepciou „konečnej produkcie“, z ktorej zvykli vychádzať EÚP, nová koncepcia zisťovania produkcie poľnohospodárskej činnosti zahŕňa obchod s poľnohospodárskymi tovarmi a službami medzi poľnohospodárskymi jednotkami, ako aj vnútrojednotkovú spotrebu krmív pre hospodárske zvieratá (predajných alebo nie).

3. **Produkcia neoddeliteľných nepoľnohospodárskych druhotných činností**

2.078. Rozlišujú sa dva typy „neoddeliteľných nepoľnohospodárskych druhotných činností“ (porovnaj 1.29.):

— „spracovanie poľnohospodárskych výrobkov“: táto skupina zahŕňa činnosti, ktoré sú rozšírením poľnohospodárskej činnosti a v ktorej sa využívajú poľnohospodárske výrobky. Spracovanie poľnohospodárskych výrobkov je typickou činnosťou tejto prvej skupiny,

— „iné neoddeliteľné nepoľnohospodárske druhotné činnosti“: táto skupina zahŕňa činnosti, ktoré využíva poľnohospodársky podnik, a jeho prostriedky poľnohospodárskej výroby. Je menej jednotná ako prvá skupina.

2.079. Vo všeobecnosti tieto činnosti zahŕňajú rôzne výrobky (tovary a služby), ktorých množstvá nie je možné spočítavať.

2.080. Produkt týchto činností je buď určený na predaj, výmenný obchod, platbu v naturáliách, vlastnú konečnú spotrebu (porovnaj 2.062.), alebo je na sklade.

▼B

4. **Produkcia odvetvia poľnohospodárstva**

2.081. V súlade s definíciou produkcie odvetvia poľnohospodárstva (porovnaj 1.16.) pozostáva produkcia odvetvia poľnohospodárstva zo súčtu produkcie poľnohospodárskych výrobkov (porovnaj 2.076. až 2.077.) a tovarov a služieb vyrobených v neoddeliteľných nepoľnohospodárskych druhotných činnostiach (porovnaj 2.078. až 2.080.).

5. **Oceňovanie produkcie**

2.082. Produkcia sa má oceňovať základnou cenou. Základná cena je cena, ktorú obdržia výrobcovia od kupujúceho za jednotku vyrobeného tovaru alebo služby vyrobeného ako produkcia mínus akákoľvek daň, ktorú treba zaplatiť z tejto jednotky v dôsledku jej výroby alebo predaja (t. j. daň z výrobkov), plus akákoľvek dotácia obdržaná na túto jednotku v dôsledku jej výroby alebo predaja (t. j. dotácia na výrobky). Základná cena nezahŕňa žiadne prepravné, ktoré výrobca fakturuje oddelene. Zahŕňa však akékoľvek prepravné marže, ktoré účtuje výrobca na tej istej faktúre, dokonca aj keď sú zahrnuté do faktúry ako samostatná položka (porovnaj ESA 95, 3.48.).

2.083. Zložky produkcie, ako je predaj, platby v naturáliách, prírastky zásob a výrobky spotrebované vnútri jednotky, by mali byť oceňované základnou cenou. Podobne produkcia pre vlastné konečné použitie (t. j. vlastný vyrobený investičný majetok a vlastná konečná spotreba) by mali byť oceňované základnou cenou podobných produktov predávaných na trhu. Rozpracovanosť a jej prírastky sa oceňujú úmerne k platnej základnej cene hotového výrobku. Ak by sa mal hotový výrobok oceňovať vopred, výpočet by mal byť založený na skutočných vzniknutých nákladoch plus čiastka zodpovedajúca predpokladanému prevádzkovému zisku alebo zmiešanému príjmu.

2.084. Pri zavádzaní EÚP podľa „čistého“ systému zaznamenávania (porovnaj 3.033. a 3.035. až 3.043.) sa DPH fakturovaná výrobcom pri stanovovaní základnej ceny nezapočítava.

2.085. Cena, ktorú získa výrobca, zodpovedá výrobnej cene (nezahŕňajúcej fakturovanú DPH) definovanej v SNA 93 (t. j. ceny z farmy/ceny franko farma). Základnú cenu je možné získať z výrobnej ceny pripočítaním dotácií mínus dane (iné ako DPH) z výrobkov. Keď problém s priradením dane alebo dotácie na výrobok ku konkrétnemu produktu komplikuje kalkuláciu základnej ceny, produkciu je možné vypočítať priamo za základnú cenu. V tomto prípade sa získa priamo z hodnoty výrobnej ceny (okrem fakturovanej DPH) mínus hodnota daní z výrobkov (iných ako DPH) a plus hodnota dotácií na výrobky.

2.086. Oceňovanie produkcie základnou cenou vyžaduje rozlišovanie medzi daňami (inými ako DPH) z výrobkov a dotáciami na výrobky (porovnaj 3.027. a 3.053.) na jednej strane a inými daňami a dotáciami na výrobu (porovnaj 3.044. a 3.058.) na strane druhej. Dane a dotácie na výrobky sa nezaznamenávajú vo vytváraní príjmového účtu odvetvia (tento účet zahŕňa iba iné dane z produkcie a iné dotáciu na produkciu, porovnaj 3.055.).

2.087. Cena danej položky, ktorú dostanú výrobcovia, nie je nevyhnutne vždy tá istá; môže sa líšiť, okrem iného, podľa typu dodávky. Napríklad štruktúra, pokiaľ ide o kvalitu, tovarov, ktoré vyváža priamo výrobca, sa môže odlišovať od štruktúry predaja určeného na vnútroštátnu spotrebu alebo domáceho predaja iným poľnohospodárskym jednotkám. Tieto tovary by v dôsledku toho mali mať odlišnú cenu. Je potrebné poznamenať, že ak výrobná jednotka priamo vyváža svoju produkciu, v EÚP sa musí brať do úvahy príjem alebo platba peňažných kompenzačných čiastok pre vývozy.

2.088. Tieto všeobecné zásady oceňovania vyžadujú konkrétne aplikácie pre určité výrobky, ako sú napríklad sezónne výrobky a víno. Sú vysvetlené v oddiele upravujúcom oceňovanie zmien zásob (porovnaj 2.185. až 2.200.).

C. MEDZISPOTREBA

(porovnaj ESA 95, 3.69. až 3.73.)

1. **Definícia**

2.089. Medzispotreba predstavuje hodnotu všetkých tovarov a služieb použitých ako vstupy do výrobného procesu, okrem základného majetku, ktorého spotreba je zaznamenávaná ako spotreba fixného kapitálu.

▼B

Príslušné tovary a služby sú buď premenené, alebo použité vo výrobnom procese (porovnaj ESA 95, 3.69.). V podrobnej klasifikácii podľa rôznych kategórií položiek medzispotreba vykazuje vzájomné zasahovanie poľnohospodárstva a iných odvetví hospodárstva spôsobené vstupmi. Medzispotreba sa tiež používa ako vstup do kalkulácie faktorovej náročnosti produkcie (t. j. pomeru dvoch faktorov výroby, napr. medzispotreby a spotreby práce).

2.090. Medzispotreba nezahŕňa nový alebo existujúci nadobudnutý základný majetok, ktorý bol vyrobený v hospodárstve alebo dovezený: zaznamenáva sa ako THFK (porovnaj 2.109. písm. c) až f)). Týka sa to položiek, ktoré sú nepoľnohospodárskym základným majetkom, ako sú napríklad budovy alebo iné stavby, stroje a zariadenie, ako aj poľnohospodársky základný majetok, ako napríklad porasty alebo produkčné zvieratá. Nadobudnutie nevýrobných aktív, ako je napríklad pôda, podobne nie je zaradené do medzispotreby. Nástroje a iné tovary dlhodobej spotreby (píly, kladivá, skrutkovače atď.) sa zaznamenávajú ako medzispotreba, ak ich nákupná hodnota neprevyšuje hranicu 500 EUR (v cenách roku 1995) za položku (alebo za celkový nákup, ak boli získané vo veľkých množstvách). Nad touto hranicou sa nákupy týchto tovarov dlhodobej spotreby zaznamenávajú v THFK (porovnaj ESA 95, 3.70.).

2.091. Medzispotreba zahŕňa tovary a služby spotrebované v pomocných činnostiach (napr. riadenie nákupu a predaja, odbyt, účtovníctvo, doprava, skladovanie, údržba atď.). Spotreba týchto tovarov a služieb by sa nemala rozlišovať od spotreby tovarov a služieb spotrebovaných v priebehu hlavnej (alebo druhotnej) činnosti miestnej JHČ.

2.092. Medzispotreba tiež zahŕňa všetky výdaje na tovary a služby, ktoré, zatiaľ čo pomáhajú zamestnancom, sú však hlavne v prospech zamestnávateľa ([1]) (napr. refundácie cestovných výdajov, odlučného, výdajov na sťahovanie a na uspokojovanie osobných potrieb zamestnancov, ktoré vzniknú v priebehu ich povinností; výdaje na poskytovanie služieb na pracovisku).

2.093. V súvislosti s prijatím koncepcie odvetvia a miestnej JHČ ako základnej jednotky EÚP zahŕňa medzispotreba odvetvia tovary a služby, ktoré jedna miestna JHČ poskytuje inej miestnej JHČ (na výrobné účely), dokonca aj keď tieto jednotky patria k tej istej inštitucionálnej jednotke.

2.094. Obchod s hospodárskymi zvieratami, ktorý je podobný rozpracovaným zásobám (ako sú napríklad prasiatka a násadové vajcia, porovnaj 1.77.) a uskutočňuje sa medzi poľnohospodárskymi jednotkami, a dovozy hospodárskych zvierat sa nezaznamenávajú ako medzispotreba (alebo ako akýkoľvek typ produkcie) (porovnaj 2.066. až 2.070.).

2.095. Tovary a služby vyrobené a spotrebované v tej istej poľnohospodárskej jednotke (t. j. vyrobené a použité v tom istom referenčnom období na účely poľnohospodárskej výroby) sa nezaznamenávajú ako medzispotreba, pokiaľ sa tiež neobjavia v produkcii odvetvia (t. j. rastlinné výrobky použité v krmive pre zvieratá, porovnaj 2.049. až 2.057.; 2.060.).

▼M2

_____

▼B

2. **Prvky medzispotreby**

a) Osivá a sadivá

2.097. Táto položka zahŕňa celkovú spotrebu nakúpených domácich a dovezených osív a sadív pre bežnú výrobu a udržiavanie inventára vo viniciach, sadoch a výsadbách vianočných stromčekov. Zahŕňa najmä priame nákupy osív a sadív od iných farmárov. Osivo vyrobené a spotrebované v tej istej jednotke v tom istom referenčnom období sa však nezaznamenáva pod touto položkou (porovnaj 2.052.).

2.098. Je potrebné poznamenať, že medzispotreba poľných plodín a osív zeleniny zodpovedá hlavne i) osivám prvej generácie, ktoré výrob-

([1]) Vo všeobecnosti je to tak vtedy, keď je výroba podporovaná a v niektorých prípadoch ju umožňuje iba tento výdaj zamestnávateľa.

▼B

covia nakupujú na rozmnožovanie a ii) certifikovaným osivám, ktoré vlastníci poľnohospodárskych podnikov nakupujú pre rastlinnú výrobu.

b) Energia: mazivá

2.099. Táto položka zahŕňa elektrinu, plyn a všetky ostatné tuhé a kvapalné palivá a pohonné hmoty. Je potrebné poznamenať, že sa vykazuje iba spotreba energie v poľnohospodárskych podnikoch, a nie spotreba v domácnostiach farmárov.

c) Hnojivá a melioračné prostriedky

2.100. Melioračné prostriedky napríklad zahŕňajú vápenec, rašelinu, kaly, piesok a syntetické peny.

d) Prípravky na ochranu rastlín a pesticídy

2.101. Patria sem herbicídy, fungicídy, pesticídy a iné podobné anorganické a organické látky (napr. otrávené návnady).

e) Veterinárne výdavky

2.102. Mali by sa tu zaznamenávať liečivá, ktoré sú fakturované oddelene od platieb veterinárnemu lekárovi (liečivá podávané priamo veterinárnym lekárom sa zaznamenávajú s týmto poplatkom) a náklady spojené s veterinárnymi službami.

f) Krmivá pre zvieratá

2.103. Táto položka sa vzťahuje na všetky nakúpené domáce a dovezené krmivá, či už upravované, alebo nie, vrátane krmív získaných priamo od iných farmárov. Plodiny použité v krmive pre zvieratá vyrobené a použité v tom istom referenčnom období v tom istom poľnohospodárskom podniku sa tiež zaznamenávajú a zapisujú pod podpoložku položky „krmivá pre zvieratá“ ako vnútrojednotková spotreba (porovnaj 2.057.). Tiež sa zaznamenávajú do produkcie.

2.104. Náklady, ktoré vzniknú pri úprave a konzervovaní krmív (napríklad náklady na energiu a náklady na chemické konzervačné látky), musia byť špecifikované podľa druhu nákladov a nesmú sa spájať s krmivami samotnými.

g) Údržba materiálov

2.105. Táto položka zahŕňa:

— nákupy tovarov a služieb na údržbu (napríklad pravidelná výmena jednotlivých poškodených alebo pokazených súčiastok) a opravy potrebné na udržiavanie investičného majetku v používateľnom stave (porovnaj 2.127. až 2.129.),

— nákupy zariadení na ochranu plodín (vrátane prípravkov na ochranu rastlín a ničenie škodcov, porovnaj 2.101.), ako sú napríklad detonátory, ochrana proti ľadovcu, dymová ochrana kvetov v sadoch pred mrazom atď.

h) Údržba budov

2.106. Táto položka sa vzťahuje na nákupy materiálov (cement, tehly atď.), náklady na pracovnú silu alebo celkové náklady, ktoré vzniknú farmárom v spojení s údržbou budov alebo iných stavieb (okrem stavieb určených na bývanie) (porovnaj 2.127. až 2.129.).

i) Poľnohospodárske služby

2.107. Tieto poľnohospodárske služby (ktoré predstavujú prenájom strojov a zariadení so zodpovedajúcou pracovnou silou) sú neoddeliteľnou súčasťou poľnohospodárstva (porovnaj 1.82. až 1.91.) a zaznamenávajú sa ako medzispotreba a tiež sa zaznamenávajú pod „produkciu“.

▼M2

j) Nepriamo merané služby finančného sprostredkovania (FISIM)

2.107.1. V súlade s dohovorom uvedeným v ESA 95 by sa hodnota nepriamo meraných služieb finančného sprostredkovania (FISIM) využívaných v poľnohospodárskom sektore mala zaznamenať ako medzispotreba v poľnohospodárskom sektore (pozri ESA 95, príloha I).

▼M2

k) Iné tovary a služby

▼B

2.108. Tieto tovary a služby zahŕňajú:

a) nájomné platené buď priamo, alebo ako súčasť zmluvy o prenájme za používanie neobytných budov a iných základných prostriedkov (či už hmotných, alebo nehmotných), ako je napríklad prenájom strojov a zariadení bez obslužného personálu (porovnaj 1.23.) alebo počítačového software. Ak sa však nedá rozlišovať prenájom neobytných budov miestnou poľnohospodárskou JHČ od prenájmu pôdy, celá položka sa zaznamenáva ako prenájom pôdy na príjmovom účte podniku (porovnaj 3.082.);

b) poplatky za lekárske prehliadky pracovníkov;

c) poplatky za služby poľnohospodárskych poradcov, geodetov, účtovníkov, daňových poradcov, právnikov atď.;

d) nákupy služieb vedeckého výskumu, prieskumu trhu a reklamy, výdavky na školenie pracovníkov a podobné služby;

e) výdavky na dopravné služby; patria sem refundácie cestovných výdajov, odlučného, výdajov na sťahovanie, ktoré vzniknú v priebehu plnenia ich povinností, hlavne v prospech zamestnávateľa, a čiastky, ktoré platí zamestnávateľ nezávislým podnikom, ktoré zabezpečujú dopravu pre zamestnancov (okrem výdavkov za dopravu medzi domovom a pracoviskom; porovnaj 2.092., 2.109. písm. b) a 3.016.), ako aj doprava tovaru na veľtrhy a výstavy. Ak na druhej strane dopravu zabezpečujú pracovníci a vlastná doprava zamestnávateľa, náklady by sa mali zaznamenávať pod príslušnými položkami.

Nakoľko nákupy tovarov sa majú oceňovať nákupnou cenou a predaj základnou cenou (porovnaj 2.110. a 2.111., 2.082.), náklady na dopravu tovarov sa obvykle neuvádzajú oddelene. Náklady na dopravu zahrnuté do predaja sa považujú za náklady fakturované oddelene. V prípade, ak výrobca najme tretiu stranu na dopravu tovarov ku kupujúcemu, náklady na dopravu sa v EÚP neobjavia ani ako medzispotreba, ani ako produkcia. V prípade, ak výrobca dopravuje tovary sám, považuje sa to za nepoľnohospodársku činnosť, za ktorú by sa náklady mali zaznamenávať príslušným spôsobom, ak je táto činnosť oddeliteľná. Nakoniec, táto položka zahŕňa výdavky, ktoré vzniknú v rámci nepoľnohospodárskych druhotných činností týkajúcich sa dopravy, obchodu a skladovania pre tretie strany;

f) náklady na poštové a telekomunikačné služby;

g) odmena za služby obsiahnuté v brutto poistnom poistenia uzavretého na krytie podniku pred rizikami ako sú strata hospodárskych zvierat, škody spôsobené ľadovcom, mrazom, ohňom a víchricami atď. Zvyšok, t. j. netto poistné, je zložkou zaplateného brutto poistného, ktoré majú poisťovne na likvidáciu škôd.

Presnú špecifikáciu brutto poistného na dve zložky je možné urobiť iba za národné hospodárstvo ako celok, keď sa robí pre národné účty. Rozdelenie komponentu služby medzi výrobné odvetvia sa vo všeobecnosti robí pomocou vhodných špecifikačných kľúčov v spojení so zostavovaním tabuliek vstupov a výstupov. Preto pri vypĺňaní tejto položky v EÚP by mal byť uvedený odkaz na národné účty (kvôli zaznamenávaniu dotácií týkajúcich sa poisťovacích služieb pozri 3.063., poznámka pod čiarou 48);

h) poplatky za pripúšťanie;

▼M2

i) Účtované bankové poplatky (ale nie úrok z bankových pôžičiek);

▼B

j) predplatné, poplatky za členstvo v odborných združeniach ako napríklad poľnohospodárske komory, obchodné komory a poľnohospodárske odborové organizácie;

k) upisovanie poľnohospodárskym družstvám;

l) náklady na testy mlieka, výstavy a zápisy do plemenných kníh;

▼B

m) výdaje na umelé oplodnenie a kastráciu;

n) poplatky za používanie nevyrobených nehmotných majetkov, ako sú napríklad patentované aktíva, obchodné značky, autorské právo, kvóty na mlieko alebo iné výrobné práva atď. Nákupy týchto nevyrobených nehmotných majetkov sa na druhej strane zaznamenávajú na kapitálovom účte;

o) platby štátnym orgánom na účely získania licencií alebo povolení na vykonávanie obchodných alebo odborných činností, ak povolenia podliehajú dôkladnému skúmaniu kvôli regulačným účelom (pokiaľ poplatky nie sú neúmerné výhodám príslušných služieb, porovnaj 3.048. písm. e) a ESA 95, 4.80. písm. d));

p) nákupy drobných nástrojov, pracovných odevov, náhradných súčiastok a zariadení dlhodobej spotreby s nízkou hodnotou (menej ako 500 EUR za cenu roku 1995) alebo s bežnou životnosťou menej ako jeden rok (porovnaj 2.125.);

q) nákupy náradia, zariadenia, pracovných odevov zamestnancami s osobitným príspevkom stanoveným na tento účel alebo stiahnuté z ich miezd a platov na základe dohôd;

k) Položky nezahrnuté do medzispotreby.

2.109. Medzispotreba nezahŕňa:

a) tovary a trhové služby, ktoré výrobné jednotky poskytujú svojím zamestnancom bezplatne alebo pri zníženej sadzbe, pokiaľ je tento výdaj jednoznačne a hlavne v prospech zamestnancov. Hodnota týchto tovarov a služieb tvorí súčasť odmeny zamestnancov (porovnaj 3.018.);

b) príspevky na cestovné, ktoré zamestnávateľ vypláca svojím zamestnancom v hotovosti; považujú sa za prvok odmeny zamestnancov (zamestnanec potom používa tieto peniaze, aby platil za dopravu medzi svojím domovom a pracoviskom) (porovnaj 3.018. písm. c)). Podobne platby, ktoré zamestnávateľ priamo uhradí dopravnému podniku za hromadnú dopravu zamestnancov (na cestu medzi domovom a pracoviskom), sa počítajú ako odmena pracovníkov. Tieto služby, ako napríklad doprava z domova do práce alebo parkovacie možnosti, majú určité znaky medzispotreby. Napriek tomu zamestnávatelia sa posudzujú tak, že potrebujú tento typ služby, aby pritiahli a udržali si svojich zamestnancov (ktorí by bežne museli platiť sami za seba), a nie kvôli potrebám výrobného procesu samotného (porovnaj SNA 93, 7.41.);

c) nákupy hospodárskych budov a hnuteľného majetku (t. j. investičného majetku, ktorého bežná doba používania je viac ako jeden rok; tieto nadobudnuté prostriedky sa považujú za THFK (porovnaj 2.162.);

d) platby finančného leasingu za používanie základného majetku pre poľnohospodárstvo nepredstavujú nákupy služieb, ale transakcie, ktoré sa majú zaznamenávať čiastočne pod úrok (v podnikateľskom príjmovom účte) a čiastočne ako náhrada kapitálu (vo finančnom účte) (porovnaj 2.122.);

e) výdavky na obnovu (pokiaľ ide o údržbu, porovnaj 2.105. a 2.106.) investičného majetku (obnova striech, žľabov, elektroinštalácie a vykurovania v hospodárskych budovách) a výdavky na zlepšenie a opravu investičného majetku, ktoré sú určené na predĺženie jeho bežnej životnosti alebo zvýšenie produktivity; tento výdaj sa považuje za THFK, pretože ide ďalej, ako je potrebné na udržanie základného majetku v prevádzkovom stave (porovnaj 2.127. až 2.129.);

f) nákupy služieb spojených s nadobúdaním vlastníctva pôdy, budov a iných existujúcich investičných majetkov, ako napríklad poplatky za sprostredkovanie, právnych zástupcov, geodetov, inžinierov atď., ako aj poplatky za zápisy do pozemkovej knihy (porovnaj ESA 95, 3.111.). Toto sa považuje za súčasť THFK (porovnaj 2.132. a 2.133.);

g) tovary a služby vyrobené a spotrebované v tej istej jednotke v tom istom referenčnom období (okrem určitých produktov, porovnaj

▼B

2.056., 2.103., 2.107.). Tieto tovary a služby sa nezaznamenávajú ani ako produkcia;

h) nájomné uhradené za prenájom pôdy uvedené pod „nájomné“ (porovnaj 3.080.);

i) výdaje za používanie priestorov na bývanie; toto je konečná spotreba (účty pre domácnosti) a nevykazuje sa v EÚP;

j) opotrebenie investičných majetkov, ktoré spadá pod spotrebu fixného kapitálu (porovnaj 3.099.);

k) netto poistné (porovnaj 2.108. písm. g));

l) poistné za úrazové a nemocenské poistenie a poistenie pracovných úrazov; tieto sa rozdeľujú medzi distribučné transakcie a konečnú spotrebu (účty pre domácnosti);

m) závlahové dávky, ktoré sa platia čisto ako daň a nesúvisia s množstvami spotrebovanej vody;

n) nákup služieb od štátnych orgánov za určitých okolností (porovnaj 3.048 písm. e)).

3. **Oceňovanie medzispotreby**

2.110. Výrobky používané pre medzispotrebu by sa mali oceňovať nákupnými cenami podobných tovarov a služieb uplatniteľných v čase ich zaradenia do výrobného procesu.

2.111. Nákupná cena je cena, ktorú kupujúci skutočne zaplatí za výrobky v čase nákupu. Zahŕňa dane mínus dotácie na výrobky (ale okrem odpočítateľných daní z výrobkov, ako je DPH). Nákupná cena tiež zahŕňa akékoľvek prepravné, ktoré zaplatí kupujúci osobitne za prevzatie dodávky v požadovanom čase a na požadovanom mieste; po odpočítaní akýchkoľvek zliav zo štandardných cien alebo poplatkov za množstvo alebo mimosezónne nákupy; okrem úrokových alebo servisných poplatkov pripočítavaných na základe úverových zmlúv; okrem akýchkoľvek mimoriadnych poplatkov spôsobených v dôsledku nezaplatenia v stanovenom období v čase, keď sa uskutočňovali nákupy (ESA 95, 3.06.).

2.112. Na rozdiel od iných odvetví hospodárstva, v poľnohospodárstve sú dôležité dotácie týkajúce sa medzispotreby. Ich účelom je znížiť náklady medzispotreby. Ak sú tieto dotácie zaradené ako dotácie na (nepoľnohospodárske) výrobky, znižujú hodnotu medzispotreby, ktorá sa zaznamenáva za nákupnú cenu (či už sa vyplácajú dodávateľom medzispotreby, alebo poľnohospodárskym výrobcom).

2.113. Ak tovary alebo služby dodávajú priamo výrobné jednotky, použitá nákupná cena by mala zahŕňať všetky dovozné clá, neodpočítateľnú DPH a peňažné kompenzačné čiastky (príjmy alebo platby).

2.114. Medzispotreba sa oceňuje bez odpočítateľnej DPH. Odpočítateľná DPH sa vypočítava za všetky nákupy uskutočnené poľnohospodárskymi jednotkami, či už podliehajú DPH podľa štandardného systému, alebo podľa systému paušálnej sadzby. Rozdiel medzi odpočítateľnou DPH, ktorú by si poľnohospodárske jednotky podľa systému paušálnej sadzby mohli odpočítať, ak by podliehali štandardnej DPH, a paušálnou náhradou predstavuje nadkompenzáciu alebo podkompenzáciu DPH. V prvom prípade sa to zaznamenáva pod inými dotáciami na výrobu a v druhom pod inými daňami z výroby (porovnaj 3.041. a 3.042.).

D. TVORBA HRUBÉHO KAPITÁLU

(porovnaj ESA 95 3.100. až 3.116.)

2.115. Tvorba hrubého kapitálu zahŕňa:

— THFK,

— zmeny zásob,

— akvizície mínus likvidácia hodnotových položiek.

2.116. Pretože EÚP sú účty zostavené s cieľom zobraziť toky vytvárané jednotkami v rámci ich výrobnej funkcie, v ďalších častiach sa hovorí iba o THFK a zmenách zásob.

▼B

2.117. Tvorba hrubého kapitálu znamená spotrebu hrubého fixného kapitálu. Prírastok čistého kapitálu sa získava odpočítaním spotreby fixného kapitálu od tvorby hrubého kapitálu. Spotreba fixného kapitálu je hodnota odpisu investičného majetku v dôsledku bežného opotrebenia v priebehu výrobného procesu (porovnaj 3.099.).

1. **THFK**

a) Definícia

2.118. THFK pozostáva z akvizícií tuzemských výrobcov mínus likvidácia základného majetku plus určité prírastky hodnoty nevyrobených aktív pochádzajúcich z výrobnej činnosti výrobcu alebo inštitucionálnych jednotiek. Základný majetok je hmotný alebo nehmotný majetok vyrobený ako výstupy z výrobných procesov, ktoré sa sami o sebe používajú opakovane alebo nepretržite v iných výrobných procesoch počas viac ako jedného roka (porovnaj ESA 95, 3.102.).

b) Vysvetlivky pre národné hospodárstvo ako celok

2.119. THFK národného hospodárstva je chápané ako podiel hrubého domáceho produktu (HDP) vyrobeného počas referenčného roka, ktorý sa má používať počas obdobia dlhšieho ako jeden rok ako investičný majetok vo výrobnom procese (na rozdiel od konečnej spotreby súkromných a verejných domácností, vývozov a zmien zásob). V dôsledku toho tovary, ktoré i keď boli vyrobené niekedy v minulosti, a preto zaradené do národného produktu, majú v referenčnom období iné využitie, nie sú zaradené do THFK v národnom hospodárstve. Zmena využitia alebo vlastníctva neznamená, že také tovary sa stali súčasťou domáceho produktu druhý raz a nijako nemení celkové množstvo fixného kapitálu národného hospodárstva ako celku. Zahrnutie takých transakcií je však dôležité v analýzach podľa homogénnych odborov, odvetví alebo sektorov.

2.120. Ak je výsledkom zmeny vlastníctva iné využitie (t. j. už nie ako základné prostriedky), dochádza k zníženiu základných prostriedkov v národnom hospodárstve. Najbežnejšími prípadmi toho sú motorové vozidlá, ktoré domácnosti kupujú z druhej ruky od výrobných jednotiek, plavidlá, ktoré sa predávajú ako použité iným krajinám, a tiež investičný majetok, ktorý bol rozobratý a daný do okamžitého užívania. Pretože nové využitie v týchto prípadoch tvorí súčasť národného produktu (konečná spotreba, vývoz alebo iné použitie, v závislosti od typu tovaru vyrobeného z odpísaných základných prostriedkov), ako dôsledok toho sa musí znížiť THFK. Preto ESA 95 využíva koncepciu čistých akvizícií existujúcich vyrobených tovarov pre výpočet THFK; táto položka umožňuje brať do úvahy likvidáciu kapitálu, t. j. zníženie fixného kapitálu.

2.121. Je možné, aby boli čisté akvizície existujúcich tovarov pozitívne, inými slovami, aby reprezentovali zvýšenia základných prostriedkov hospodárstva ako celku. To je napríklad prípad, keď sa použité vozidlá, ktoré už boli zaznamenané v konečnej spotrebe v národnom produkte, kupujú na používanie ako fixný kapitál. Pretože predaje existujúcich investičných statkov prevyšujú nákupy, čisté akvizície sú negatívne pre národné hospodárstvo ako celok. Ak sa však THFK špecifikuje podľa užívateľských odvetví, čisté akvizície môžu byť pre niektoré odbory pozitívne.

c) Kritérium prevodu vlastníctva

2.122. Stanovenie THFK sektorov alebo odborov hospodárstva je založené na kritériu prevodu vlastníctva (akvizícia, likvidácia), a nie na kritériu použitia tovarov. Je potrebné poznamenať, že základný majetok nadobudnutý finančným leasingom (ale nie ten, ktorý je jednoducho prenajatý) sa posudzuje ako aktíva prenajímateľa leasingu (ak je výrobcom), a nie poskytovateľa leasingu, ktorý vedie finančné aktívum rovnocenné pomyselnej pohľadávke (porovnaj 2.109. písm. d) a prílohu II ESA 95 o rozdiele medzi rôznymi formami tovarov dlhodobého použitia) ([1]).

([1]) Leasing sa líši od jednoduchého prenájmu v tom, že riziká a výhody vlastníctva v leasingu sú prevedené de facto, ale nie de jure z poskytovateľa na prenajímateľa (užívateľa aktíva). ESA berie do úvahy hospodársku situáciu leasingu vysvetlením, kvôli jeho zaznamenávaniu, že poskytovateľ leasingu poskytuje úver prenajímateľovi, čo umožňuje neskôr uvedenému kúpiť si tovar dlhodobej spotreby a stať sa jeho de facto vlastníkom. Leasing sa preto považuje za osobitnú formu investičného financovania.

▼B

2.123. Uplatňovanie kritéria prevodu vlastníctva závisí od štatistického systému, na základe ktorého sa THFK vypočítava. Ak ide o údaje od kupujúcich, teoreticky tu nebudú žiadne ťažkosti (okrem praktických ťažkostí so zaznamenávaním všetkých investorov). Často sú to však (a platí to najmä v poľnohospodárstve) informácie od výrobcov investičných majetkov o ich produkcii a predaji, ktoré sa používajú ako základ pre kalkulácie. Okrem tých prípadov, kde nie je jasné, či výrobok patrí pod položku investičných majetko, alebo nie, je tiež ťažké stanoviť skutočného kupujúceho, pretože charakter investičných majetkov iba naznačuje, kto je ich používateľ. V poľnohospodárstve je preto riziko, že budú zaznamenané investičné majetky, ktoré nenadobudli poľnohospodárske podniky, ale komerčné podniky na účely prenájmu bez obsluhy.

d) Akvizície

2.124. Akvizície základného majetku zahŕňajú nový alebo existujúci základný majetok, ktorý bol nadobudnutý (kúpené, nadobudnuté vo výmenných obchodoch, prijaté ako prevody kapitálu v naturáliách alebo nadobudnuté ako finančný leasing), základný majetok, ktorý bol vyrobený a ponechaný na vlastné používanie výrobcu, väčšie zlepšenie základného majetku a nevýrobných hmotných majetkov, prirodzený rast poľnohospodárskych aktív (hospodárske zvieratá a porasty) a náklady spojené s prevodom vlastníctva nevyrobených aktív (porovnaj ESA 95, 3.103. písm. a)).

2.125. Je potrebné pripomenúť, že nadobudnuté tovary dlhodobého použitia, aby spĺňali podmienky na zaznamenávanie ako THFK, musia mať jednotkovú hodnotu (alebo celkovú hodnotu, ak boli získané vo veľkých množstvách) viac ako 500 EUR v cenách roku 1995 (porovnaj 2.090.).

2.126. To isté platí pre nákup alebo výrobu pre vlastný účet súboru tovarov dlhodobého použitia potrebných na počiatočné uvedenie do prevádzky. Zásoba fliaš pivovaru alebo vinárskeho podniku (okrem nevratných fliaš) napríklad predstavuje množstvo tovaru, ktorý sa má zaznamenávať ako aktíva, i keď je hodnota každej fľaše zanedbateľná. To isté platí pre stoličky a stoly, riady a príbory reštaurácií a nástroje podniku. Počiatočné uvedenie týchto tovarov do prevádzky predstavuje tvorbu fixného kapitálu: predsa však, v týchto prípadoch sa nevypočítava žiadna spotreba fixného kapitálu, pretože sa predpokladá, že keď došlo k tomuto uvedeniu do prevádzky, bude si vždy zachovávať rovnakú hodnotu v dôsledku sústavných nákupov náhradných položiek ako náhrada za tie, ktoré sa stratili alebo sa stali nepoužiteľnými. Bežné náhradné nákupy sa zaznamenávajú ako medzispotreba. Toto pravidlo, ktoré je teoreticky jasné, sa niekedy ťažko uplatňuje v praxi, pretože štatistické údaje o výrobe alebo predaji neposkytujú jasnú predstavu o tom, či príslušné tovary boli kúpené pre uvedenie do prevádzky alebo na nahradenie existujúcich položiek.

2.127. Tovary a služby zapracované do existujúcich investičných majetkov na účely ich zlepšenia, prestavby alebo rekonštrukcie, predĺženia ich životnosti alebo zvýšenia ich produktivity sa zaznamenávajú s investičnými majetkami, do ktorých boli zapracované. Táto práca sa považuje za nadobudnutie nového základného majetku. V zásade táto položka zahŕňa všetky tovary a služby zapracované do investičných majetkov, ktoré presahujú rámec bežnej údržby a opráv. Bežná údržba znamená všetky služby, ktoré sa v porovnaní s bežnou životnosťou investičných majetkov musia opakovane poskytovať v relatívne krátkych intervaloch, aby boli prostriedky udržiavané v prevádzkyschopnom stave. Zahŕňa napríklad výmenu súčiastok investičných majetkov, ktoré podliehajú rýchlemu opotrebeniu, vonkajšie a vnútorné nátery atď.

2.128. Výška čiastok vynakladaných na túto údržbu nie je v žiadnom prípade kritériom pre stanovenie toho, či služba tvorí aktívum, alebo predstavuje bežnú údržbu, pretože v prípade kapitálových položiek s vysokou hodnotou môžu byť dokonca aj služby spojené s bežnou údržbou veľmi nákladné (porovnaj 2.109. písm. e)). Presne povedané, priradenie služieb vykonaných na existujúcich investičných majetkoch buď k „bežnej údržbe“ alebo ku kategórii „THFK“ by malo byť stanovené podľa intervalu, ktorý uplynie predtým, ako sa služba musí opakovať, napr. nahradenie súčiastok, ktoré sa bežne opotrebia do jedného roka, ako sú napríklad pneumatiky nákladného auta, sa počíta ako bežná údržba, zatiaľ čo výmena motora predstavuje tvorbu

▼B

fixného kapitálu nie preto, že hodnota je vyššia, ale preto, že motor sa obvykle nemusí vymieňať každý rok, ale iba po niekoľkých rokoch. Zaznamenanie služby tohto druhu pod položkou aktív (napr. spracovanie ako tvorba fixného kapitálu, a nie ako bežná údržba) umožňuje rozdeliť hodnotu rovnomerne na celé obdobie používania prostredníctvom nástroja spotreby fixného kapitálu.

2.129. SNA 93 stanovuje, že zlepšenia uskutočnené na základnom majetku by mali byť stanovené buď podľa rozsahu zmien v charakteristike základného majetku — t. j. podľa dôležitých zmien v ich rozmeroch, tvare, výkonnosti, kapacite, predpokladanej životnosti —, alebo podľa skutočnosti, že zlepšenia nie sú druhy zmien, ktoré sú sledované, aby sa uskutočňovali rutinne na inom základnom majetku toho istého druhu, ako súčasť programov bežnej údržby a opráv (porovnaj SNA 93, 10.49.).

e) Likvidácia

2.130. Likvidácia základného majetku zahŕňa predaj, demoláciu, vyradenie alebo zničenie základného majetku jeho vlastníkom alebo jeho postúpenie na výmenný obchod alebo prevody kapitálu v naturáliách (porovnaj ESA 95, 3.103. písm. b) a 3.104.). Táto likvidácia by obvykle mala viesť k zmene vlastníctva a mať priamy hospodársky účel (preto základný majetok, ktorý je zdemolovaný, vyradený alebo zničený jeho vlastníkom, aby už nebol daný do ďalšieho hospodárskeho využívania, nie je zahrnutý do tejto likvidácie) (porovnaj SNA 93, 10.35. a 10.39.). Určitá likvidácia sa však môže viesť v tej istej inštitucionálnej jednotke, ako v prípade zvierat zabitých farmárom a spotrebovaných jeho rodinou.

f) Oceňovanie tvorby hrubého fixného kapitálu

2.131. THFK sa oceňuje nákupnými cenami (vrátane nákladov na prevod vlastníctva, zriaďovací poplatok a iné poplatky spojené s prevodom), alebo ak je vyrobený na vlastný účet, oceňuje sa základnými cenami podobného základného majetku (základnú cenu je možné získať zo súčtu vzniknutých nákladov). Likvidácia by sa mala zaznamenávať za predajnú cenu, ktorá by mohla zodpovedať nákupnej cene mínus náklady vzniknuté pri prevode vlastníctva aktív, zriaďovacie poplatky a poplatky za prevod (porovnaj 2.130.).

g) Náklady na prevod vlastníctva

2.132. Náklady na prevod vlastníctva predstavujú THFK nadobúdateľa, dokonca aj vtedy, ak niektoré náklady platí predávajúci. Zahŕňajú výdaje, ktoré vzniknú s cieľom prevziať vlastníctvo aktív (zriaďovacie poplatky a prepravné atď.), poplatky a provízie sprostredkovateľov (právnych zástupcov, expertov atď.) a dane zo sprostredkovateľských služieb použitých v prevode vlastníctva aktív.

2.133. THFK nadobúdateľa zahŕňa hodnotu nadobudnutých tovarov (okrem nákladov na prevod) plus celkové náklady na prevod zahrnuté do nadobudnutia. Naopak, THFK predávajúceho zahŕňa iba hodnotu predaných tovarov (okrem nákladov na prevod) ([1]). V prípade nevyrobených aktív (ako napríklad pôdy alebo patentovaných aktív ako sú napríklad výrobné práva), ktoré nie sú zaradené do THFK, musia byť tieto náklady oddelené od nadobudnutia/likvidácie týchto aktív a zaznamenané pod inou položkou ako THFK nadobúdateľa.

h) THFK a zmena hodnoty aktív

2.134. Súvaha, ktorá stanovuje inventárny zoznam hodnôt aktív a prijatých záväzkov, poskytuje informácie o rôznych zložkách zmeny v hodnote aktív. Tak, ako je definované v súvahách (porovnaj ESA 95, 7.08.), zmenu v hodnote aktív medzi koncom a začiatkom účtovného obdobia je možné opísať takto:

Hodnota aktív na konci účtovného obdobia

– Hodnota aktív na začiatku účtovného obdobia = THFK

– Spotreba fixného kapitálu

([1]) Ako priamy dôsledok tejto metódy by náklady spojené s obchodom s hospodárskymi zvieratami zaradenými do „základného majetku“ mali byť zaznamenané pod THFK nadobúdateľa.

▼B

\+ Iné zmeny objemu

\+ Nominálne zisky podniku (mínus straty)

2.135. Nominálne zisky podniku (mínus straty) zodpovedajú ziskom podniku (mínus straty) akumulovaným počas posudzovaného obdobia a vyplývajúcim zo zmeny v cene aktíva, ktorého hospodárske a fyzické (kvantitatívne a kvalitatívne) znaky zostávajú za príslušné obdobie nezmenené. Tieto zmeny sa zaznamenávajú na účte preceňovania.

2.136. Iné zmeny v objeme aktív sú toky, ktoré umožňujú zaznamenať objavenie, znehodnotenie alebo vyčerpanie naturálnych aktív, ako aj dôsledkov výnimočných udalostí, ktoré môžu zmeniť úžitok získavaný z aktív. Čo sa týka aktív v odvetví poľnohospodárstva, zmeny v objeme môžu byť zaradené do troch hlavných kategórií:

— výnimočné straty alebo katastrofálne straty (zemetrasenia, vojny, sucho, epidémie atď.),

— marža medzi predpokladaným odpisom aktív (meraná spotrebou fixného kapitálu) a odpisom skutočne stanoveným (v dôsledku nepredvídateľného zastarania, poškodenia, zničenia a náhodných udalostí vedúcich k vyšším odpisom ako sa predpokladalo),

— zmeny v klasifikácii alebo štruktúre základného majetku: t. j. zmeny v hospodárskom využití poľnohospodárskej pôdy, hospodárskych zvierat na mlieko určených na výrobu mäsa (porovnaj 2.149., poznámka pod čiarou 1) alebo poľnohospodárskych budov, ktoré boli upravené na súkromné alebo iné hospodárske využitie.

2.137. THFK a spotreba fixného kapitálu (porovnaj 3.098. až 3.106.) preto nie sú jedinými prvkami, ktoré sa majú vziať do úvahy pri analyzovaní zmeny v hodnote aktív.

i) Prvky THFK

2.138. ESA 95 rozlišuje štyri typy prvkov, ktoré by sa mohli zaznamenávať ako THFK (porovnaj ESA 95, 3.105.).

— akvizície mínus likvidácia nového alebo existujúceho hmotného základného majetku (obytné budovy, iné budovy a stavby, stroje a zariadenie, obrábané aktíva),

— akvizície mínus likvidácia nového alebo existujúceho nehmotného základného majetku (geologický prieskum, počítačový software, umelecké a iné diela),

— závažné zlepšenia hmotných nevyrobených aktív, vrátane pôdy,

— náklady spojené s prevodom vlastníctva nevyrobených aktív ako napríklad pôdy a patentovaných aktív.

2.139. Pre EÚP sa rozlišuje päť typov prvkov THFK:

— porasty s opakovanými výnosmi plodín,

— hospodárske zvieratá,

— hmotný a nehmotný základný majetok,

  — stroje a iné investičné majetky,

  — dopravné zariadenia,

  — hospodárske budovy (nie obytné),

  — iné stavby s výnimkou meliorácií (iné budovy a stavby atď.),

  — iné (počítačový software atď.),

— meliorácie,

— náklady spojené s prevodom vlastníctva nevyrobených aktív, ako napríklad pôdy a výrobných práv.

2.140. THFK v poľnohospodárskych aktívach sa týka dvoch typov aktív (porastov a zvierat), ktoré sa používajú opakovane a nepretržite na výrobu takých výrobkov, ako je ovocie, kaučuk, mlieko atď.: ovocné stromy, vinohrady, chmeľnice, plantáže drobného ovocia a špargľovne. Porasty vianočných stromčekov (ktoré poskytujú hotový

▼B

výrobok iba raz) nie sú základným majetkom, práve tak ako obilniny a zelenina. Zvieratá, ktoré slúžia ako základný majetok, zahŕňajú napríklad plemenné zvieratá, dojnice, ovce chované na vlnu a ťažné zvieratá (zvieratá určené na zabitie, vrátane hydiny, nie sú základným majetkom).

j) Porasty

2.141. Podľa ESA 95 (3.103.) THFK v porastoch zodpovedá hodnote akvizícií mínus likvidácia naturálnych aktív s opakovanými výnosmi plodín (ako sú napríklad ovocné stromy), ktoré dosiahli dospelosť, plus prirodzený rast takých naturálnych aktív, pokiaľ nedosiahnu dospelosť (t. j. vytvoria produkt) počas príslušného účtovného obdobia.

2.142. Táto definícia THFK zodpovedá:

— výdajom na nové porasty (nové alebo obnovené) počas účtovného obdobia, vrátane čiastok vynaložených na udržiavanie mladých porastov počas účtovného obdobia (počas prvých troch rokov),

— zvyšovaniu skutočnej hodnoty porastov do ich dospelosti,

— nákladom spojeným s prevodom vlastníctva vo výmenách porastov, ktoré dosiahli dospelosť, medzi poľnohospodárskymi jednotkami.

2.143. Prvé dva prvky THFK v porastoch predstavujú vlastnú poľnohospodársku produkciu THFK.

2.144. Likvidácia porastov (zaznamenaná ako záporná THFK) môže mať dve formy: môže predstavovať predaj trvalých porastov iným (poľnohospodárskym) jednotkám, pričom v tomto prípade sa do EÚP zapisujú iba náklady spojené s prevodom vlastníctva. Druhá možnosť je, že porasty sú zoťaté pred koncom ich bežného rastového cyklu. V tomto prípade však, podľa všeobecnej definície likvidácie, zoťaté porasty musia mať priame hospodárske využitie; inými slovami, potrebná je protipoložka vo forme použitia v tovaroch a službách (ako napríklad predaj podniku, ktorý sa špecializuje na predaj dreva ([1])). V tomto prípade by likvidácia porastov, ktorá sa má zaznamenať ako záporná THFK, mohla predstavovať menšiu čiastku.

2.145. V dôsledku toho sa vo väčšine prípadov (t. j. okrem druhého prípadu ustanoveného v 2.144.) hodnota vyklčovaných porastov nesmie odpočítavať od hodnoty investícií do porastov. Investície určené na obnovu existujúcich porastov by sa mali považovať za investície, a nie za rutinné náklady na údržbu.

2.146. Spracovanie vyklčovaných porastov by malo byť analyzované vo vzťahu k výpočtu spotreby základných prostriedkov. V súlade s ESA 95 je tu spotreba fixného kapitálu v prípade porastov zodpovedajúca odpisu porastov, keď dosiahnu dospelosť. Klčovanie porastov ([2]) by sa preto malo interpretovať takto:

— klčovanie uskutočnené na konci bežného rastového cyklu porastov zodpovedá porastom odpísaným z aktív. Toto klčovanie sa berie do úvahy v spotrebe fixného kapitálu počas produktívneho života porastov,

— „výnimočné“ vyklčovanie porastov je vyklčovanie vykonané pred koncom bežného rastového cyklu porastov z rôznych (hospodárskych, strategických atď.) dôvodov. Malo by sa interpretovať ako rozdiel medzi skutočným (faktickým) odpisom a bežným odpisom meraným podľa spotreby fixného kapitálu. Tento odpisový prebytok by sa mal zaznamenať na účte „iné zmeny v objeme aktív“ (kumulatívne účty), ktorý nie je zahrnutý do EÚP.

2.147. Zmena v hodnote porastov za účtovné obdobie preto zahŕňa tieto štyri zložky (porovnaj 2.134.):

— THFK, ktorý zodpovedá rozdielu v hodnote medzi akvizíciami a likvidáciou počas referenčného obdobia tak, ako je definované v 2.141. až 2.145.,

([1]) V tomto prípade činnosť zameraná na výrub porastov a predaj dreva spadá pod lesnícku činnosť.

([2]) Je potrebné poznamenať, že náklady na klčovanie, ktoré môže fakturovať spoločnosť zaoberajúca sa touto činnosťou, predstavujú výrobnú spotrebu služby.

▼B

— spotrebu fixného kapitálu, ktorá vymeriava odpis porastov tak, ako je definované v 2.146.,

— iné zmeny v „objeme“, ktoré berú do úvahy vplyvy nepredvídaných udalostí na porasty (ako napríklad výnimočné klčovanie) a ktoré sa zaznamenávajú na účte „iné zmeny v objeme aktív“ (porovnaj definíciu v 2.136. a 2.146.),

— zisky podniku (mínus straty), ktoré určujú zmeny v hodnote v dôsledku zmien v cene počas účtovného obdobia a ktoré sa zaznamenávajú na účte preceňovania kumulatívnych účtov ESA 95 (pozri definíciu v 2.135.).

2.148. Investície do aktív, ktoré pozostávajú z poľnohospodárskych plodín, t. j. porastov, sa zaznamenávajú buď ako predaj zo strany podnikov, ktoré sa špecializujú na taký druh poľnohospodárskej zmluvnej práce (s prípravou pôdy, dodávkou strojov, rastlín, pracovnej sily atď.), alebo ako produkcia vlastných vyrobených základných prostriedkov (porovnaj 1.75.).

V prípade vlastnej produkcie porastov by sa malo zaznamenávať toto:

a) pre výpočet hodnoty produkcie: pre vlastný vyrobený investičný majetok v porastoch buď hodnota podobných porastov ocenených pomocou základnej ceny a proporcionálnych výrobných nákladov, ktoré vznikli za obdobie, alebo hodnota spotrebovaných materiálov (vrátane výpestkov v škôlkach) a služieb poskytnutých za obdobie;

b) v kalkulácii medzispotreby hodnoty rôznych použitých tovarov medzispotreby (vrátane výpestkov v škôlkach);

c) pre THFK pod položkou „porasty“ hodnota získaná spočítaním hodnoty vlastného vyrobeného investičného majetku v porastoch (t. j. položky uvedenej v písmene a)) a produkcie porastov jednotiek špecializujúcich sa na taký druh zmluvnej práce.

k) Základný majetok — hospodárske zvieratá

2.149. THFK pre hospodárske zvieratá zodpovedá týmto prvkom:

— ročný rast hospodárskych zvierat (kým nedosiahnu dospelosť);

— akvizície hospodárskych zvierat (dovozy) mínus likvidácia (zabitie [1]) a vývozy);

— náklady spojené s prevodom vlastníctva, ktoré vzniknú pri obchode medzi poľnohospodárskymi jednotkami [2]).

2.150. V súlade s ESA 95 je THFK pre hospodárske zvieratá mierou rozdielu medzi akvizíciami hospodárskych zvierat (prirodzený rast a dovozy) za rok, vrátane tých, ktoré vyplývajú z vlastnej výroby a likvidáciou hospodárskych zvierat (na zabitie [3]), vývoz alebo akékoľvek iné konečné použitie), ku ktorému sa pripočítavajú náklady na prevod vlastníctva [4]). Ku THFK pre hospodárske zvieratá dochádza počas života zvieraťa. Po prvé THFK pozostáva hlavne s prirodzeného rastu zvieraťa. Keď dosiahne vek dospelosti, THFK sa zisťuje hlavne pomocou likvidácie (predaj na zabitie alebo vývoz). Dovozy, vývozy a náklady spojené s prevodom vlastníctva sú zložkami THFK pre hospodárske zvieratá, ktoré sa pravdepodobne budú vyskytovať počas úžitkového života zvieraťa. Prirodzený rast hospodárskych

---

([1]) Spracovanie predaja hospodárskych zvierat určených na zabitie (t. j. na bitúnkoch alebo na farmách, vrátane všetkých predajov nepoľnohospodárskym jednotkám na iné hospodárske účely ako zabitie) ako likvidácia základného majetku predstavuje zjednodušenie účtovného postupu na zaznamenávanie likvidácie základného majetku, ktorého hospodárske využitie sa zmenilo. „Základný majetok“ vo forme hospodárskych zvierat je v skutočnosti premenený na zásoby zaznamenaním toku označeného ako „iná zmena objemu“ (porovnaj 2.136.) zapísaná na účte „iné zmeny v objeme aktív“. Predávajú sa iba vo forme zásob, predaj potom predstavuje odpis zo zásob, a nie likvidáciu aktív.

([2]) Pokiaľ sa predaj a nákup vyskytli počas toho istého účtovného obdobia. Inak sa zaznamenáva likvidácia (za obdobie, v ktorom došlo k predaju) a akvizícia (za obdobie, v ktorom došlo k nákupu).

([3]) Vrátane zabíjania pre vlastnú finálnu spotrebu alebo platbu v naturáliách.

([4]) Obchod s plemennými hospodárskymi zvieratami medzi farmármi sa v účtoch nezaznamenáva. Platí to tiež, keď sa obchod uskutočňuje cez sprostredkovateľov (ak k predaju a nákupu došlo v tom istom období). Náklady na prevod vlastníctva (služby sprostredkovateľov, obchodné marže, náklady na dopravu atď.) sa však musia zahrnúť do hodnoty THFK pre hospodárske zvieratá.

▼B

zvierat (a nie THFK ako celku) predstavuje vlastnú poľnohospodársku výrobu základného majetku v hospodárskych zvieratách.

2.151. Tak ako je uvedené v 2.134., zisťovanie THFK pre hospodárske zvieratá predstavuje iba jeden prvok zmeny v hodnote aktív. V skutočnosti je THFK pre hospodárske zvieratá možné zisťovať iba prostredníctvom zmeny v počte hospodárskych zvierat ocenených priemernou cenou pre kalendárny rok pre každú kategóriu hospodárskych zvierat (kvantitatívna metóda), ak sú splnené tri podmienky:

— žiadne nominálne zisky alebo straty podniku (t. j. pravidelný trend cien a stavov hospodárskych zvierat),

— žiadne iné zmeny v objeme (t. j. žiadne straty v dôsledku prírodných katastrof a žiadne zmeny v klasifikácii atď.),

— žiadna spotreba fixného kapitálu (t. j. žiaden dohľadný odpis hodnoty hospodárskych zvierat).

Iná metóda kalkulácie (priama metóda) spočíva v zisťovaní tokov vstupov a odpisov pre každú kategóriu hospodárskych zvierat za zodpovedajúce ceny: okrem akvizícií a likvidácie musí táto metóda zohľadňovať vstupy (najmä pôrodnosť) a odpisy v podnikoch.

2.152. Preto, ako všeobecné pravidlo, THFK pre hospodárske zvieratá sa nedá zisťovať prostredníctvom rozdielu medzi hodnotami hospodárskych zvierat na konci a na začiatku účtovného obdobia. Pravidlo výpočtu THFK pre hospodárske zvieratá závisí priamo od spôsobu prijatého na zaznamenávanie a zisťovanie troch prvkov zmeny v hodnote hospodárskych zvierat (inej ako THFK), a najmä spotrebe prvku fixného kapitálu.

2.153. Teoreticky by sa spotreba fixného kapitálu mala vypočítavať pre hospodárske zvieratá ([1]). V skutočnosti spotreba fixného kapitálu pre hospodárske zvieratá zodpovedá zisťovaniu očakávaného poklesu úžitkovosti hospodárskych zvierat, ak sa používajú na výrobné účely, zníženia, ktoré sa zasa odráža v aktualizovanej hodnote budúceho príjmu z týchto hospodárskych zvierat. V súvislosti s praktickými ťažkosťami pri oceňovaní spotreby fixného kapitálu (definícia parametrov kalkulácie je veľmi zložitá, porovnaj 3.105. a 3.106.) by sa však pre úžitkové hospodárske zvieratá nemala vypočítavať žiadna spotreba fixného kapitálu.

2.154. THFK pre hospodárske zvieratá sa môže zisťovať rôznymi metódami. Pomocou metódy stálych zásob sa každý z prvkov THFK definovaných v 2.149. (prirodzený rast hospodárskych zvierat, dovozy, predaj na zabitie a vývozy, náklady spojené s prevodom vlastníctva) dá oceniť veľmi presne. Napriek tomu to vyžaduje početné údaje (ako napríklad ceny úžitkových hospodárskych zvierat počas ich celej životnosti). To isté platí o metódach založených na produkčnom cykle hospodárskych zvierat. Preto je potrebné prijať jednoduchšiu metódu, dokonca aj keď bude menej presná.

2.155. Odporúčaná metóda využíva prístup nepriamej kalkulácie ([2]). Vychádza z kalkulácie zmeny v počte hospodárskych zvierat a z týchto dvoch predpokladov:

— ceny hospodárskych zvierat sú regulárne a bežne predpovedateľné, takže na oceňovanie množstiev sa môže použiť priemerná ročná cena, pričom straty/zisky podniku sú z nich vylúčené,

— môžu sa odhadnúť mimoriadne straty (v množstvách a cenách).

2.156. Zisťovanie THFK pozostáva zo súčtu týchto prvkov:

THFK = zmena v počte hospodárskych zvierat medzi koncom a začiatkom účtovného obdobia ocenená priemernou ročnou cenou P

+ zrážka pri vyraďovaní

+ iné straty úžitkových hospodárskych zvierat

+ náklady spojené s prevodom vlastníctva.

([1]) SNA 93 (6.185.), na rozdiel od ESA 95 (6.03.), usudzuje, že spotreba fixného kapitálu by sa mala vypočítavať pre hospodárske zvieratá.

([2]) Môže sa použiť akákoľvek iná metóda, ktorá vedie k ekvivalentným výsledkom.

▼B

2.157. Pojem „zrážka pri vyraďovaní“ sa vzťahuje na rozdiel medzi hodnotou hospodárskych zvierat ocenených ako úžitkové zvieratá (cenou, ktorá by sa dala nazvať „kapitálovou“ cenou) a hodnotou tých istých zvierat ocenených ako zvieratá určené na zabitie (t. j. za predajnú cenu pre bitúnok) v čase ich odpisu zo stavu úžitkových zvierat.

2.158. Pojem „iné straty úžitkových hospodárskych zvierat“ zahŕňa dva typy strát:

— mimoriadne straty úžitkových zvierat, ktoré dosiahli dospelosť,

— hodnotu hospodárskych zvierat vedených vo výrobe do konca ich života (prirodzená smrť).

2.159. Hodnota strát, ktoré sa majú zaznamenávať vo výpočte THFK, zodpovedá rozdielu medzi hodnotou hospodárskych zvierat za cenu prevládajúcu na začiatku obdobia a hodnotou týchto zvierat pri likvidácii. Táto likvidácia sa oceňuje predajnou cenou zvierat, ktoré sú zabité (t. j. na predaj alebo vlastnú konečnú spotrebu), alebo môže mať nulovú hodnotu, ak nemajú žiadne hospodárske využitie (napr. sú odstránené atď.).

2.160. Pojmy „iné straty úžitkových hospodárskych zvierat“ a „zrážka pri vyraďovaní“ zodpovedajú tokom, ktoré sa zaznamenávajú na súvahovom účte „iné zmeny v objeme aktív“. Poskytujú spojenie medzi rôznymi zložkami zmeny v hodnote aktív a THFK a zabezpečujú zhodu s ESA 95. Ich prehliadanie by mohlo viesť k tomu, že skutočná úroveň THFK pre hospodárske zvieratá bude podhodnotená.

2.161. Odhad vlastnej tvorby fixného kapitálu v hospodárskych zvieratách, ktorá zodpovedá prirodzenému rastu zvierat, je odvodený z definície THFK pre hospodárske zvieratá ustanovenej v 2.149. uplatňovanej na kategórie zvierat, ktoré ešte nie sú úplne dospelé.

Vlastná tvorba = THFK + likvidácia (zabitie a vývozy) – akvizície (dovozy) ([1]) – (náklady na prevod vlastníctva).

l) Hmotný a nehmotný základný majetok (iné ako poľnohospodárske aktíva)

2.162. Hmotný a nehmotný základný majetok, iný ako poľnohospodárske aktíva (porasty a hospodárske zvieratá), zahŕňa tieto prvky:

— stroje a iné investičné majetky,

— dopravné zariadenia,

— hospodárske budovy (neobytné),

— iné (počítačový software atď.).

2.163. THFK zodpovedá akvizícii týchto aktív (nové aktíva vyrobené alebo dovezené počas účtovného obdobia alebo existujúce aktíva) mínus prevody na iné jednotky (odvetvia poľnohospodárstva alebo iných odvetví). Je potrebné pripomenúť, že ak sa táto transakcia týka dvoch jednotiek odvetvia poľnohospodárstva počas toho istého účtovného obdobia, tieto toky sa navzájom rušia a pod zodpovedajúcou položkou základného majetku sa zaznamenávajú iba náklady spojené s prevodom vlastníctva.

2.164. V prípade výstavby alebo investičných majetkov (určených na predaj), ktorých výroba prebieha počas niekoľkých období, sa má hodnota práce vykonanej počas obdobia výroby zaznamenávať v zmene zásob výrobcu vo forme rozpracovanosti. Tento majetok (či už hnuteľný alebo nehnuteľný) sa nezaznamenáva v THFK, pokiaľ nedôjde k prevodu vlastníctva. Naopak, pokiaľ je táto výroba vlastná, táto práca sa zaznamenáva ako THFK počas celého obdobia výroby (porovnaj 2.025.).

2.165. Aktíva, ktorých hospodárske využitie sa zmení bez toho, aby sa uskutočnila akákoľvek zmena vlastníctva (napr. ak sa hospodárska budova využíva na iné účely ako na poľnohospodársku výrobnú činnosť), sa nezaznamenávajú ako likvidácia aktív. Tieto zmeny sa zaznamenávajú na účte „iné zmeny v objeme aktív“.

([1]) Tento záver zodpovedá teoretickému prípadu, keď sa dovozy úžitkových zvierat zaznamenávajú ako THFK. V praxi sa všetky zvieratá dovezené odvetvím poľnohospodárstva spracovávajú ako zmeny zásob.

▼B

m) Meliorácia

2.166. Závažné zlepšenia nevyrobených hmotných aktív zodpovedajú hlavne meliorácii (lepšia kvalita pôdy a vyššie výnosy prostredníctvom zavlažovania, odvodňovania a protipovodňových opatrení atď.) a malo by sa s nimi zaobchádzať podobne ako s akýmkoľvek iným THFK. Pretože akvizície a odpisy pôdy nie sú zaznamenávané ako THFK (ako nevyrobené aktíva), investície do meliorácie sa uvádzajú samostatne pod osobitnou položkou THFK.

2.167. Tieto investície zodpovedajú výdajom na melioráciu a jej prípravu na iné produkčné účely s výnimkou výdajov na bežnú údržbu (porovnaj 2.127. až 2.129.). Tento výdaj musia vynaložiť vlastníci alebo sa výsledok tohto výdaja musí stať ich vlastníctvom. Týka sa to najmä výdajov na infraštruktúrne práce ako napríklad výrub, planírovanie, odvodňovanie, zavlažovanie a spevňovanie (porovnaj ESA 95, 3.106. a SNA 93, 10.51. až 10.54.).

n) Náklady spojené s prevodom vlastníctva nevyrobených aktív

2.168. Náklady spojené s prevodom vlastníctva nevyrobených aktív sa týkajú akvizícií pôdy a nevyrobených nehmotných aktív (ako napríklad patentovaných aktív, výrobných práv atď.) poľnohospodárskymi jednotkami. Tieto akvizície sa nezaznamenávajú ako THFK (ale pod inou položkou kapitálového účtu, pretože sú to nevyrobené aktíva) a ako THFK sa zaznamenávajú iba náklady spojené s prevodom vlastníctva (pre nadobúdateľa, ale nie pre predávajúceho).

o) Tovary a služby nezaradené do THFK

2.169. Do THFK nie sú zaradené tieto tovary a služby:

a) malé nástroje, pracovné odevy, náhradné súčiastky a zariadenie nízkej hodnoty (menej ako 500 EUR za ceny roku 1995), dokonca aj keď tieto tovary majú bežnú životnosť viac ako jeden rok (porovnaj však 2.125. a 2.126.), pretože sa pravidelne obnovujú, a aby boli tieto nákupy v zhode s postupmi podnikového účtovníctva, považujú sa za medzispotrebu (porovnaj 2.105. a 2.106.);

b) prebiehajúca údržba a opravy (porovnaj 2.127. až 2.129.) sú zaradené ako medzispotreba;

c) služby vedeckého výskumu, nákupu, reklamy, prieskumu trhu atď. Nákupy týchto služieb sú zaradené do medzispotreby (porovnaj 2.108. písm. d));

d) tovary dlhodobej spotreby nadobudnuté domácnosťami na uspokojenie ich domácich potrieb; nakoľko tieto tovary sa nevyužívajú na výrobné účely, spracovávajú sa ako konečná spotreba;

e) zvieratá, ktoré slúžia ako zásoby: výkrmové zvieratá odchovávané na zabitie, vrátane hydiny;

f) zisky a straty podniku na základnom majetku (majú sa zaznamenávať na účte precenenia, porovnaj 2.135.);

g) straty základného majetku v dôsledku katastrofických udalostí (choroby hovädzieho dobytka atď.) alebo vyššej moci (záplavy, víchrice atď.) (porovnaj 2.045. a 2.136.).

2.170. Hodnota investičných majetkov, ktoré sa používajú súčasne na profesionálne a súkromné účely (napríklad motorové vozidlá) sa zaznamenáva v súlade s dvoma potenciálnymi typmi ich využitia; čiastočne ako THFK a čiastočne ako finálna spotreba.

2. **Zmena zásob**

a) Definícia zásob a zmena zásob

2.171. Zásoby zahŕňajú všetky tovary, ktoré netvoria súčasť fixného majetku a v danej chvíli sa nachádzajú vo vlastníctve výrobných jednotiek. Rozlišujú sa dva druhy zásob: vstupné a výstupné zásoby:

— vstupné zásoby pozostávajú zo surovín a dodávok, ktoré sa použijú v neskoršom termíne ako bezprostredné vstupy do výrobného procesu. Bežne sa spotreba týchto výrobkov vypočítava vykompenzovaním nákupov (alebo iných foriem nadobudnutia) zmenou zásob v priebehu referenčného obdobia (porovnaj 2.021.).

▼B

— výstupné zásoby predstavujú zásoby hotových a rozpracovaných výrobkov výrobcu. Zohľadňujú sa pri kalkulácii produkcie. Výstupné zásoby zahŕňajú:

— hotové výrobky z odvetvia: sú to tovary, ktoré výrobcovia nemajú v úmysle ďalej spracovávať pred ich odoslaním na ďalšie hospodárske účely. V prípade poľnohospodárstva zahŕňajú plodiny, olivový olej, hroznový mušt, produkty živočíšnej výroby a nepoľnohospodárske tovary vyrobené v neoddeliteľných druhotných činnostiach,

— rozpracované výrobky: je to produkcia, ktorá nie je celkom hotová. Pre EÚP zahŕňa víno, hospodárske zvieratá určené na zabitie, všetky kurčatá a inú hydinu (okrem plemennej hydiny) a iné zvieratá s výnimkou tých, ktoré sa považujú za fixný kapitál. Je potrebné poznamenať, že rastúce plodiny (porovnaj 2.012.) sa v ročných úhrnných účtoch nepovažujú za rozpracované zásoby.

2.172. Nezaznamenávanie rastúcich plodín ako rozpracované sa dá v európskom poľnohospodárstve odôvodniť skutočnosťou, že veľká väčšina plodín má výrobný cyklus, ktorý je kratší ako účtovné obdobie. Uvažuje sa tiež, že ich zaznamenávanie v čase zberu umožňuje, aby sa zachovala zhoda s výrobnými nákladmi v analýze príjmu z činnosti (porovnaj 2.012.). Ak sa operácie spojené so zberom úrody, prípravou pôdy a siatím vykonávajú v rôznych účtovných obdobiach, účty z obdobia, v ktorom sa náklady vyskytli, vykazujú účtovnú stratu a účty z obdobia zberu účtovný zisk. Túto účtovnú metódu je však možné akceptovať, pretože ak podmienky zostávajú z roka na rok rovnaké, vznikne približná rovnováha v tom, že výdaje sú v tom istom období vykompenzované ziskom z predaja predošlej úrody. K tejto kompenzácii nedôjde iba v prípade podstatnej zmeny vo výrobe alebo v prípadoch veľmi zlých úrod. Za takých okolností by sa zaznamenávanie produkcie mohlo uviesť ako rozpracované (pozri tiež 2.013.).

2.173. Je potrebné tiež poznamenať, že služby sa nezaznamenávajú do zásob, s výnimkou tých, ktoré sú zaradené do nákupnej hodnoty tovarov zaradených do zásob.

2.174. Podľa ESA 95 sa zmeny zásob zisťujú tak, že z hodnoty položiek zásob sa odpočíta hodnota odpisov zásob a akékoľvek opakujúce sa straty tovarov v zásobách.

b) Čas zaznamenávania a oceňovanie zmien zásob

2.175. Položky zásob by sa mali oceňovať v deň zaradenia do zásob a odpisy by sa mali oceňovať cenami prevládajúcimi pri odpise zo zásob. Čas zaznamenávania (a oceňovania) položiek zásob a odpisov by sa mal zhodovať s inými transakciami s výrobkami (produkcia a medzispotreba).

2.176. Základná cena je cena, ktorá sa má použiť na oceňovanie zmien zásob (zaznamenávanie, odpisy alebo opakujúce sa straty hotových výrobkov alebo rozpracovaných výrobkov). Čo sa týka vstupov rozpracovaných výrobkov, použitá cena by sa mohla odhadovať uplatnením zlomku celkových výrobných nákladov, ktoré vznikli do konca obdobia, zo základnej ceny podobného hotového výrobku. V opačnom prípade sa hodnota vstupov rozpracovaných výrobkov môže odhadovať podľa hodnoty výrobných nákladov s prirážkou pre očakávaný prevádzkový zisk alebo (odhadovaný) kombinovaný príjem (porovnaj ESA 95, 3.51. a 3.52.).

2.177. Metóda odporúčaná v ESA 95 na zaznamenávanie vstupov a odpisov zásob je metóda stálych zásob. Toto riešenie sa však nedá všeobecne uplatniť v súvislosti s problémami pri získavaní informácií o vstupoch a odpisoch. V snahe dosiahnuť súlad s metódou stálych zásob ESA 95 odporúča „kvantitatívnu“ metódu, ktorá pozostáva zo zisťovania zmien zásob ako rozdielu v objeme medzi zásobami na začiatku a pri uzávierke účtovného obdobia oceňovanými priemernými cenami platnými počas príslušného obdobia. Táto metóda je však uplatniteľná iba vtedy, ak ceny počas posudzovaného obdobia zostávajú stabilné alebo ak sa ceny a uskladnené množstvá zvyšujú alebo klesajú konštantne počas účtovného obdobia.

2.178. Túto „kvantitatívnu metódu“ nie je možné uplatniť na rastlinnú výrobu kvôli výkyvom cien a množstiev vyplývajúcich z výrobného procesu

▼B

a štruktúry ponuky a dopytu. Tento problém, ktorý je špecifický pre poľnohospodárstvo, ESA 95 uznáva (porovnaj 3.124. písm. c)).

2.179. Je potrebné tiež uvážiť, že zmena zásob tak, ako je definovaná v 2.174., je iba jednou zo zložiek zmeny v hodnote zásob medzi začiatkom a koncom účtovného obdobia. V skutočnosti platí základná účtovná rovnica, ktorá spája počiatočné a konečné údaje pre aktíva zásob:

Hodnota záverečných zásob za ceny uplatniteľné na konci účtovného obdobia	
– Hodnota počiatočných zásob za ceny uplatniteľné na začiatku účtovného obdobia =	Zmena zásob (vstupy – odpisy – opakujúce sa straty)
	+ nominálne zisky podniku (mínus straty)
	+ iné zmeny objemu

2.180. Tieto nominálne zisky a straty podniku a iné zmeny objemu ([1]) by nemali byť zahrnuté do zisťovania produkcie, ale na účte iných zmien aktív (na účte preceňovania a na účte iné zmeny v objeme aktív).

2.181. Hlavný problém v oceňovaní zmeny zásob EÚP sa týka plodín. Tieto produkty sú v skutočnosti sezónnymi produktmi, k zaznamenávaniu ktorých do zásob dochádza iba po zbere úrody a ktorých odpisy sú rozložené počas niekoľkých mesiacov po zbere a často pokračujú do nasledujúceho účtovného roka. Ich cena tiež môže podliehať podstatným výkyvom v jednotlivých obdobiach alebo dokonca v tom istom období.

c) Zmena zásob hospodárskych zvierat a výrobkov živočíšneho pôvodu

2.182. Pri oceňovaní zmien zásob hospodárskych zvierat nie je veľmi dôležité, či zvieratá boli odchované v krajine od narodenia alebo či boli dovezené, keď boli mladé a potom odchované a vykŕmené v krajine. Ak dovezené zvieratá prevezme podnik, ktorý pokračuje v ich odchove na území štátu, zvieratá sú „naturalizované“ a následne prispôsobené domácej výrobe.

2.183. Aby bolo možné oceniť zmeny v stáde na konci referenčného obdobia, musí sa rozlišovať medzi stádom zaradeným do „zásob“ a stádom zaradeným do „základného majetku“ (porovnaj 2.140. a 2.202.). Hodnota pri základných cenách pre prvú kategóriu zvierat by sa mala posudzovať ako súčet výrobných nákladov počas života priemerného zvieraťa v rôznych triedach hospodárskych zvierat vrátane referenčného roka plus prirážka na odhadovaný prevádzkový zisk alebo odhad kombinovaného príjmu (porovnaj 2.176.). Ak bolo zviera pôvodne dovezené pred jeho obdobím na územie štátu, nákupná cena v čase dovozu sa môže považovať za čiastku, ktorá predstavuje súčet výrobných nákladov do tohto dňa.

2.184. Vzhľadom na všeobecne pravidelné zmeny v cenách zvierat je možné oceniť zmenu zásob hospodárskych zvierat jednoduchou metódou aproximácie, ktorá nezahŕňa nominálne zisky podniku (mínus straty). Pre každú kategóriu zvierat sa zmena v stave medzi koncom a začiatkom účtovného roka vynásobí priemernou cenou sledovanou za referenčné obdobie.

d) Zmena zásob sezónnych výrobkov

2.185. Sezónne výrobky (porovnaj 2.178. a 2.181.) sú výrobky, pre ktoré kvantitatívna metóda nepredstavuje dostatočné zblíženie stálych zásob v súvislosti s nepravidelnými zmenami cien a množstiev. Uplatnenie kvantitatívnej metódy by mohlo viesť k zahrnutiu nominálnych ziskov alebo strát podniku do zisťovania zmeny zásob. Jedno riešenie by mohlo spočívať v zisťovaní zmeny zásob za kratšie obdobia ako je referenčné obdobie (napríklad každý štvrťrok), podobdobia, ktoré by mali pravidelnejšie cenové a kvantitatívne trendy. Napriek tomu tento

([1]) Iné zmeny objemu sa všeobecne chápu ako zásoby tovarov zničených pri vzniku mimoriadnych udalostí (ako napríklad prírodných katastrof). Bežné straty sú zahrnuté v odpisoch zásob.

▼B

druh metódy sa často ťažko uplatňuje vzhľadom na absenciu základných údajov.

2.186. Inou metódou hodnotenia zásob sezónnych výrobkov je metóda skúmania cenového vývoja uskladnených tovarov. Cena tovaru sa môže počas skladovania meniť prinajmenšom z troch dôvodov (SNA 93, 6.105.):

— jeho fyzikálne vlastnosti sa časom môžu zlepšovať alebo zhoršovať,

— môžu sa vyskytnúť sezónne faktory, ktoré ovplyvnia jeho dopyt alebo ponuku, čo má za následok pravidelné a predvídateľné zmeny jeho ceny v priebehu roka, dokonca aj keď sa jeho fyzikálne vlastnosti inak meniť nemusia,

— môžu sa vyskytnúť faktory ako všeobecná inflácia alebo iné všeobecné faktory, ktoré môžu viesť k zmene ceny, i keď sa jeho fyzikálne alebo hospodárske charakteristiky časom nezmenia.

2.187. Rozdiel medzi cenou, za ktorú sa výrobky zaraďujú do zásob, a cenou, za ktorú sa odpisujú, by mal v prvých dvoch prípadoch odrážať dodatočnú hodnotu produkcie vyrobenej počas skladovania (SNA 93, 6.106.), pretože výrobky odpísané zo skladu niekoľko mesiacov po zbere sa odlišujú z hospodárskeho hľadiska od výrobkov, ktoré boli uskladnené. Tento typ zvýšenia hodnoty výrobkov by sa nemal započítavať ako nominálny zisk podniku (SNA 93, 12.70.).

2.188. Na základe rôznych zložiek zmeny hodnoty zásob a faktorov určujúcich zmeny v cene výrobkov vedených v zásobách a v súvislosti s problémom spočívajúcom v tom, aby bolo zaznamenávanie ziskov alebo strát podniku v úplnosti vylúčené z oceňovania sezónnej výroby sa odporúčajú dve metódy. Líšia sa vo výklade skladovacej činnosti a času na zaznamenávanie zmeny hodnoty tovarov vyplývajúcej z toho, že sa nachádzali v zásobách. Prvá metóda predstavuje referenčnú metódu, ktorá sa má uplatňovať pri oceňovaní produkcie a zmien zásob sezónnych poľnohospodárskych výrobkov. Druhá metóda sa môže používať pre konkrétnejšie prípady (hlavne výrobky, ktorých ceny sa ťažko predpovedajú).

2.189. Referenčná metóda pozostáva zo stanovenia zmeny zásob ako rozdielu medzi hodnotou produkcie za rok a hodnotou predaja (a iných spôsobov použitia) za ten istý rok ([1]). Vychádza z predpokladu, že na konci hospodárskeho roka (koniec prvej polovice kalendárneho roka) nezostali žiadne zásoby. Zahŕňa priame ocenenie celkovej produkcie pozberanej počas roka n pomocou váženého cenového priemeru pre hospodársky rok (n/n + 1) a odpočítanie všetkých predajov (a iných spôsobov použitia) uskutočnených počas kalendárneho roka n zodpovedajúceho roku zberu ([2]) za ceny platné v čase predaja (alebo iných spôsobov použitia) z tejto hodnoty.

2.190. Referenčná metóda spracováva skladovaciu činnosť ako faktor pre zvýšenie cien tovarov počas skladovania. Rozlišuje teda skladovaciu činnosť a jej vplyvy na ceny výrobkov. Zvýšenie hodnoty vyplývajúce z pobytu v sklade je „očakávané“, pretože je priradené k produkcii roku n (t. j. roku zberu, dokonca aj keď je predaj rozložený na dva kalendárne roky), čo umožňuje predpokladať cenový vývoj bez prílišnej neistoty, pretože ceny sú výsledkom pomerne pravidelných a predvídateľných zmien (porovnaj 2.186.).

2.191. Uplatňovanie tejto metódy umožňuje minimalizovať zahrnutie ziskov a strát podniku do zisťovania produkcie. Zabezpečuje zhodu medzi kalkuláciami produkcie v hodnote a množstve a predchádza zaznamenávaniu produkcie na základe rozpracovanosti (vyžadujúcej údaje o úrovni zásob na začiatku a konci kalendárneho roka so zodpovedajúcimi cenami). Uľahčuje tiež vypracovanie účtov v konštantných cenách.

2.192. Druhá metóda sa odporúča v konkrétnom prípade výrobkov, ktorých ceny sa ťažko predpovedajú (ako napríklad ovocie, zelenina, zemiaky a olivový olej) a ktorých skladovanie v poľnohospodárskych podnikoch dosahuje významné úrovne. Táto metóda je menej presná ako

([1]) Využíva sa špecifikácia produkcie na predaj (a iné spôsoby použitia) a zmeny zásob.

([2]) Podobný výsledok je možné dosiahnuť zaznamenávaním predajov polročne a kalkuláciou produkcie referenčného roka tak, že sa spočíta predaj v druhej polovici roka s predajom v prvej polovici roka n+1.

▼B

referenčná metóda pri vylúčení ziskov a strát podniku zo zisťovania produkcie; považuje skladovaciu činnosť za predĺženie výrobného procesu v čase. Zahrnutie zvýšenia cien skladovaných tovarov sa oneskoruje a priraďuje sa k roku, v ktorom sa uskutočnilo uskladnenie.

2.193. Podľa tejto druhej metódy sa sezónna produkcia vypočítava priamo ako súčet predaja, iných spôsobov použitia a zmien zásob. Zmeny zásob sa odhadujú ocenením zásob na konci a na začiatku účtovného obdobia na základe bežných cien.

2.194. Je potrebné poznamenať, že tieto dve metódy sa líšia v spôsobe, akým zisťujú zmenu zásob, ale nie v oceňovaní predaja (ktorý sa oceňuje základnými cenami platnými pri odpise zo zásob).

e) Zmeny zásob vína (z hrozna vypestovaného v tom istom podniku)

2.195. Víno je výrobok, ktorý sa vo všeobecnosti skladuje počas niekoľko rokov kvôli dozrievaniu a starnutiu. Táto skladovacia činnosť v podniku sa môže považovať za predĺženie procesu výroby vína, pretože víno, ktoré opúšťa sklad, sa líši od vína, ktoré na sklad prišlo. Uskladnené víno by sa preto malo spracovávať ako rozpracované a zvýšenie hodnoty, ktoré sa potom stanovuje, by sa malo považovať za zvýšenie produkcie, ktorá sa má zisťovať priebežne po celý čas.

2.196. Zmena hodnoty vína môže vyplynúť z troch faktorov: zmeny jeho kvality, zmien v štruktúre ponuky a dopytu (t. j. pomerné ceny medzi mladými a dozretými vínami) a všeobecného zvýšenia cien. Zatiaľ čo zmena hodnoty vína v dôsledku prvých dvoch faktorov by mala byť zahrnutá do zisťovania produkcie, akékoľvek zvýšenie ceny vína v dôsledku všeobecného zvýšenia cien vína by sa nemalo odrážať v hodnote produkcie, ale malo by sa spracovávať ako zisk podniku (zaznamenaný na účte precenenia).

2.197. Zaznamenávanie zvýšenia hodnoty vína v hodnote produkcie by sa malo uskutočňovať v priebehu celého procesu dozrievania. To by však mohlo znamenať, že k dispozícii bude veľké množstvo údajov o štruktúre zásob vína založených na ich roku výroby, kvalite a pestovateľskej oblasti, ako aj na vývoji príslušných cien. Keďže tieto údaje v členských štátoch vo všeobecnosti nie sú k dispozícii, boli vypracované dve praktické metódy, ktoré umožňujú približnú kalkuláciu zvýšenia hodnoty vína v dôsledku starnutia pre EÚP. I keď tieto metódy z koncepčného hľadiska nie sú také presné, čo sa týka dostupnosti údajov sa javia v súčasnej situácii ako prijateľné. Výber každého členského štátu bude závisieť od štruktúry jeho vinohradníckeho odvetvia a štatistického systému.

2.198. Predpoklad zvýšenia hodnoty z dozrievania vína: prvá metóda spočíva v tom, že výrobca ocení položky zásob vín, ktoré majú dozrievať, pomocou predajných cien vín, ktoré už dozreli, tak, ako boli zaznamenané v druhej polovici roka. Očakávané zvýšenie hodnoty sa predpokladá v produkcii roku úrody. Toto zvýšenie je iba čiastočné, pretože tieto vína sa neoceňujú ich skutočnými predajnými cenami, ale cenami iných vín rovnakého typu, ale staršími. Rozdiel medzi ich skutočnou predajnou cenou a cenou použitou na ocenenie položiek zásob sa nezapočítava do hodnoty produkcie, pretože je interpretovaný ako zisk podniku (poznámka: tento rozdiel zahŕňa vplyvy inflácie). Keďže nie je žiaden rozdiel v závislosti od roku úrody uskladneného alebo predaného vína, predpokladá sa, že trh s akostným vínom je z hľadiska veku vína vyrovnaný.

2.199. Oneskorenie v zohľadnení dozrievania vína: druhá metóda má oceňovať položky zásob cenou „nezrelých“ vín v čase zberu a nezaznamenávať prírastok k rozpracovanému vínu (t. j. zvýšenie ceny v dôsledku dozrievania, bez ohľadu na vplyv všeobecnej zmeny v cene vína), pokiaľ sa dozreté víno nepredá. Keďže predaje sa oceňujú priemernou cenou pre daný rok, každé zvýšenie hodnoty medzi rokom zberu a rokom predaja sa zaznamenáva v produkcii roku predaja (a preto nie je rozdelené v čase). Táto metóda vyžaduje viac údajov o štruktúre zásob vína, pretože predpokladá, že rozdelenie zásob (a odpisy zásob) je pre každý rok zberu známe. Napriek tomu môže poskytnúť presnejšiu predstavu o predaji a zásobách rôznych ročníkov vína.

2.200. Ani jedna z týchto dvoch praktických metód neumožňuje, aby bolo zvýšenie hodnoty vína z dozrievania rozdelené v čase: jedna ho zazna-

▼B

menáva vopred a druhá po oneskorení. Táto nevýhoda sa v oboch prípadoch môže považovať za relatívne menšiu, ak sa predpokladá, že vo výrobe „dozretého“ vína je určitá časová stabilita. Prvá metóda sa javí ako výhodnejšia, ak je priemerný čas starnutia krátky.

3. **Zaznamenávanie hospodárskych zvierat ako „THFK“ alebo „zmeny zásob“**

2.201. Ako sa uvádza v 2.140. a 2.151., zmeny v počte hospodárskych zvierat (na účely poľnohospodárskej štatistiky) sa zaznamenávajú buď ako THFK, alebo ako zmeny zásob v závislosti od typu zvieraťa.

a) Definícia

2.202. THFK hospodárskych zvierat sa týka zvierat, t. j. základného majetku, používaných opakovane a nepretržite vo výrobných procesoch. Sú odchovávané pre produkciu, ktorú pravidelne poskytujú, a zahŕňajú napríklad plemenné hospodárske zvieratá, zvieratá na mlieko, ťažné zvieratá, ovce a iné zvieratá chované na vlnu. Naproti tomu zvieratá, ktoré slúžia ako zásoby, sú zvieratá vyprodukované počas bežného alebo predošlého obdobia, ktoré sa chovajú na predaj alebo na iné výrobné účely v neskoršom termíne. Zahŕňajú zvieratá chované na mäso ako napríklad zvieratá na zabitie a hydinu.

b) Zaznamenávanie dovozov zvierat

1. Zvieratá vyčísliteľné ako základný majetok:

2.203. Ak v čase dovozu mohli byť zvieratá jednoznačne vyčísliteľné ako základný majetok, zaznamenávajú sa výlučne ako akvizície v THFK (porovnaj 2.149. a 2.150.). Samozrejme iba zvieratá nakúpené odvetvím poľnohospodárstva sa majú zaznamenávať ako THFK poľnohospodárstva, a preto nie napríklad jazdecké kone na súkromné účely alebo zvieratá nadobudnuté na iné účely.

2. Zvieratá vyčísliteľné ako zásoby:

2.204. Naopak, ak v čase dovozu zvieratá mohli byť jednoznačne vyčísliteľné ako zásoby (napr. zvieratá na zabitie), ich dovoz by sa považoval za položku rozpracovaných zásob, a preto by sa v kalkulácii produkcie odpočítaval z predaja (záporný predaj) (porovnaj 2.069).

3. Spracovanie, ktoré sa má prijať:

2.205. Často je ťažké na základe zdrojov dostupných údajov vyvodzovať príslušné rozdiely medzi týmito dvomi odlišnými kategóriami zvierat. Preto by sa hodnota všetkých dovezených zvierat (zvierat zaradených ako základný majetok alebo zásoby, ale s výnimkou zvierat dovezených na okamžité zabitie) mala v kalkulácii produkcie odpočítavať od predaja. Vždy, keď budú prevedené do stáda úžitkových zvierat (t. j. základný majetok), budú zaznamenané ako vlastný vyrobený investičný majetok počas referenčného obdobia, keď sa uskutočňuje prevod (ako zvieratá, ktoré sú vyprodukované a odchované v krajine a ktoré sú potom prevedené do stád úžitkových zvierat) (porovnaj 2.069. a 2.070.).

2.206. Je potrebné poznamenať, že zvieratá dovezené na okamžité zabitie sú zaznamenané ako dovozy národných bitúnkov a nie sú zaznamenané v EÚP, nakoľko neskôr uvedené sa obmedzujú na zobrazovanie produkcie národného poľnohospodárstva.

c) Zaznamenávanie obchodu s hospodárskymi zvieratami medzi poľnohospodárskymi jednotkami

2.207. Zvieratá zaradené ako základný majetok. Obchod s týmito zvieratami sa zaznamenáva v THFK ako akvizície a likvidácia základného majetku (služby spojené s prevodom vlastníctva sú zaznamenané v nákupnej cene). Ak sa predaj a nákup vyskytnú v tom istom účtovnom období, tieto toky sa vzájomne kompenzujú a iba služby spojené s prevodom vlastníctva sa zaznamenávajú ako THFK (porovnaj 2.068.).

2.208. Zvieratá zaradené ako zásoby: Tieto predaje a nákupy sa zaznamenávajú iba vtedy, ak k ním dôjde v dvoch rôznych účtovných obdobiach. Keď k obchodu dôjde v tom istom účtovnom období (porovnaj 2.067.), služby spojené s týmto obchodom, ktoré sú zahrnuté do nákupnej ceny, by mali byť odpočítané z celkovej produkcie.

▼B

2.209. Vzhľadom na osobitné spracovanie obchodu s hospodárskymi zvieratami medzi poľnohospodárskymi jednotkami a dovozmi sa pre „hospodárske zvieratá a výrobky živočíšneho pôvodu“ žiadna medzispotreba neuvádza.

d) Nepoľnohospodárske zvieratá

2.210. Odchov dostihových koní, jazdeckých koní, psov, mačiek, klietkových vtákov, zvierat pre zoologické záhrady, cirkusových zvierat a býkov na býčie zápasy je zaradený do činností definujúcich odvetvie poľnohospodárstva, či už je to na šľachtenie, výrobu mäsa, oddych alebo športové podujatia (porovnaj 1.78.). Použitie týchto zvierat pre služobné činnosti je zahrnuté do odvetvia poľnohospodárstva iba vtedy, ak také činnosti vykonávajú poľnohospodárske jednotky ako neoddeliteľné druhotné činnosti. Odchov nepoľnohospodárskych zvierat v jednotkách, pre ktoré poľnohospodárska činnosť predstavuje výlučne činnosť vo voľnom čase, sa nepovažuje za súčasť EÚP (porovnaj 1.24.).

2.211. Také zvieratá sa môžu odpredávať:

— domácnostiam: v takom prípade akékoľvek následné operácie zahŕňajúce tieto zvieratá už nie sú záležitosťou EÚP,

— iné odvetvia: strážny pes, cirkusové zviera alebo dostihový kôň, tieto napríklad tvoria súčasť tvorby fixného kapitálu nakupujúceho odvetvia.

III. DISTRIBUČNÉ TRANSAKCIE A INÉ TOKY

A. DEFINÍCIA

3.001. Distribučné transakcie sú transakcie:

— ktoré distribuujú pridanú hodnotu vytvorenú výrobou medzi pracovnú silu, kapitál a všeobecnú vládu,

— ktoré zahŕňajú prerozdelenie príjmu a bohatstva.

3.002. ESA 95 rozlišuje bežné prevody a prevody kapitálu, pričom prevody kapitálu predstavujú skôr prerozdelenie úspor a bohatstva ako prerozdelenie príjmu.

3.003. Vzhľadom na to, že EÚP sú účty pre odvetvie, v tejto kapitole sú opísané iba určité distribučné transakcie. Najdôležitejšie sú tie, ktoré sú zaznamenané na distribučných účtoch prvotného príjmu, obzvlášť vytváranie príjmového účtu a podnikateľského príjmového účtu (porovnaj následnosť účtov EÚP, 1.38. až 1.48.). V prípade vytvárania príjmového účtu sa tieto distribučné transakcie týkajú iných daní z výroby, iných dotácií na výrobu a miezd zamestnancov. Pre podnikateľský príjmový účet zodpovedajú určitým druhom príjmu z majetku (hlavne z prenájmu pôdy, úroku a príjmu z majetku pripisovaného vlastníkom poistiek). Účet tiež zaznamenáva distribučné transakcie zodpovedajúce pomoci na investície a iné prevody kapitálu na kapitálovom účte.

3.004. Nezahŕňajú niektoré distribučné transakcie týkajúce sa určitého príjmu z majetku (hlavne dividend a iných príjmov rozdeľovaných korporáciami), bežných daní z príjmu a bohatstva atď. Zaznamenávanie týchto transakcií je štatisticky uskutočniteľné a významné, iba keď sa berú do úvahy zoskupenia inštitucionálnych jednotiek, t. j. sektory a podsektory (porovnaj 1.06.)

B. VŠEOBECNÉ PRAVIDLÁ

1. Referenčné obdobie

3.005. Referenčné obdobie pre EÚP je kalendárny rok.

2. Jednotky

3.006. Hodnoty by sa mali vyjadrovať v miliónoch jednotiek národnej meny.

3. Čas zaznamenávania distribučných transakcií

3.007. Ako už bolo vysvetlené v 2.008., ESA 95 zaznamenáva distribučné transakcie podľa časového rozlíšenia, t. j. v čase, keď hospodárska hodnota, splatná čiastka alebo pohľadávka vznikne, je prevedená alebo zrušená alebo zanikne, a nie v momente, keď sa skutočne uskutoční platba. Táto zásada zaznamenávania (založená na právach

▼B

a povinnostiach) sa uplatňuje na všetky toky bez ohľadu na to, či sú to peňažné toky alebo či k nim dochádza medzi jednotkami alebo v jednej jednotke. Z praktických dôvodov by však mohli byť odôvodnené určité výnimky.

3.008. Časy zaznamenávania rôznych typov distribučných transakcií sú tieto:

a) Mzdy zamestnancov

3.009. Hrubé mzdy a platy a skutočné sociálne príspevky (na účet zamestnávateľov) sa zaznamenávajú počas obdobia, v ktorom bola vykonaná práca, i keď poistné a iné výnimočné platby sa zaznamenávajú v čase, keď sa stanú splatnými (porovnaj ESA 95, 4.12.).

b) Dane a dotácie na výrobu

3.010. Dane z výroby sa zaznamenávajú v čase, keď sa uskutočňujú činnosti, transakcie alebo iné udalosti, ktoré sú dôvodom vzniku fiškálnej povinnosti. Podobne dotácie na výrobu sa zaznamenávajú v čase, keď sa transakcia alebo iná udalosť (výroba, predaj, dovoz atď.), ktorej sa týkajú, uskutoční (porovnaj ESA 95, 4.39.).

c) Príjem z majetku

3.011. Úrok sa zaznamenáva počas účtovného obdobia, v ktorom je splatný, bez ohľadu na to, či bol skutočne vyplatený (porovnaj ESA 95, 4.50. a nasledujúci). Vo vzťahu k čiastke kapitálu, ktorého sa to týka, sa to uskutočňuje nepretržite. Príjmy z prenájmu sa tiež zaznamenávajú za obdobie, v ktorom sú splatné (porovnaj ESA 95, 4.75.).

d) Prevody kapitálu

3.012. Prevody kapitálu (investičné dotácie alebo iné prevody) sa zaznamenávajú v čase, keď je platba splatná (alebo v prípade prevodov v naturáliách, keď je prevedené vlastníctvo alebo keď je zrušený dlh) (porovnaj ESA 95, 4.162. a 4.166.).

4. **Všeobecné poznámky týkajúce sa pridanej hodnoty**

3.013. Pridaná hodnota je vyrovnávacia položka výrobného účtu. Je to rozdiel medzi hodnotou produkcie a hodnotou medzispotreby (bez ohľadu na použitú koncepciu produkcie, pretože medzispotreba sa mení v súlade s ňou). Je to kľúčová položka v zisťovaní produktivity hospodárstva alebo odvetvia. Môže sa účtovať ako hrubá pridaná hodnota alebo ako čistá pridaná hodnota, t. j. pred alebo po odpočítaní spotreby základných prostriedkov. Čistá pridaná hodnota je jediným zdrojom vo vytváraní príjmového účtu. V súlade s metódou oceňovania produkcie (základná cena) a medzispotreby (nákupné ceny) sa čistá pridaná hodnota meria základnými cenami.

3.014. Odpočítaním iných daní z výroby od pridanej hodnoty pri základných cenách a pripočítaním iných dotácií na výrobu sa získa pridaná hodnota pri nákladoch výrobných faktorov. Čistá pridaná hodnota pri faktoroch výrobných nákladov predstavuje príjem výrobných faktorov.

C. MZDA ZAMESTNANCOV

(porovnaj ESA 95, 4.02. až 4.13.)

3.015. Mzda zamestnancov je definovaná ako celková odmena, v hotovosti alebo v naturáliách, vyplácaná zamestnávateľom zamestnancovi za prácu, ktorú vykoná zamestnanec počas účtovného obdobia (porovnaj ESA 95, 4.02.). Zahŕňa:

— hrubé mzdy a platy (v hotovosti/v naturáliách),

— sociálne príspevky zamestnávateľa (skutočné a pripisované).

3.016. Hrubé mzdy a platy v hotovosti zahŕňajú tieto zložky:

a) priame základné mzdy a platy (splatné v pravidelných intervaloch);

b) zvýšené sadzby za prácu nadčas, nočnú alebo víkendovú prácu, prácu obzvlášť namáhavého charakteru atď.;

c) životné náklady a príspevky na bývanie;

d) príplatky ku mzdám ako sú vianočné, koncoročné, dovolenkové alebo výkonnostné odmeny a príplatky pre vyššie triedy;

▼B

e) príspevky na dopravu do práce a z práce ([1]);

f) náhrady za mzdy, ktoré neboli v skutočnosti odpracované, platené dovolenky;

g) provízie, sprepitné, poplatku za obsluhu;

h) iné dávky alebo príležitostné platby spojené s celkovými výsledkami spoločnosti ako súčasť programov podieľania sa na zisku;

i) platby zamestnávateľov prispievajúce k tvorbe aktív zo strany zamestnancov;

j) odstupné zamestnancov pri odchode z podniku, pokiaľ sa platby neuskutočňujú podľa kolektívnej zmluvy;

k) príspevky na bývanie, ktoré zamestnávatelia vyplácajú v hotovosti svojím zamestnancom.

3.017. Je potrebné zdôrazniť, že údaje, ktoré sa majú zaznamenávať, sú hrubé mzdy a platy, vrátane daní zo miezd a platov a akýchkoľvek vyšších sadzieb týchto daní a príspevkov na sociálne zabezpečenie zamestnancov. V prípadoch, v ktorých zamestnávatelia vyplácajú zamestnancom čisté mzdy a platy, by sa preto mali zvýšiť o hodnotu týchto položiek.

3.018. Hrubé mzdy a platy v naturáliách zahŕňajú tovary a služby, ktoré zamestnávatelia poskytujú svojím zamestnancom bezplatne alebo za znížené ceny na použitie pre zamestnancov a ich rodiny a, ak si tak želajú, na uspokojenie ich potrieb. Nemusia nevyhnutne figurovať vo výrobnom procese. Ich hodnota je hodnotou výhody, ktorú predstavujú: hodnoty tovarov, ak sú poskytované bezplatne, alebo rozdielu medzi naostatok menovanou hodnotou a platbami zamestnancom, ak sú poskytované za znížené ceny. Tieto položky, ktoré majú značný význam v EÚP, zahŕňajú tieto zložky:

a) poľnohospodárske výrobky poskytované zamestnancom bezplatne alebo za znížené ceny ako odmena ([2]);

b) ubytovacie služby vyrobené na vlastný účet a poskytované zamestnancom bezplatne alebo za znížené ceny ([3]);

c) tovary a služby nakupované zamestnávateľmi za predpokladu, že tieto nákupy spĺňajú definíciu miezd v naturáliách (t. j. keď nepredstavujú medzispotrebu). Predovšetkým doprava zamestnancov medzi ich pracoviskom a domovom je súčasťou ich miezd v naturáliách, pokiaľ sa cesty uskutočňujú v čase zamestnania. Táto kategória zahŕňa nakúpené ubytovacie služby a detské jasle atď. (porovnaj ESA 95, 4.05.).

3.019. Mzdy a platy v naturáliách by mali byť oceňované ich základnou cenou alebo nákupnou cenou (v závislosti od toho, či položky vyrobila jednotka alebo boli nakúpené zvonku.

3.020. Naopak, hrubé mzdy a platy nezahŕňajú výdaje zamestnávateľov, ktoré sú v ich vlastný prospech a vznikli v záujme zamestnávateľa. K príslušným položkám, okrem iného, patria: príspevky na výdaje na cestovné, odlúčenie, sťahovanie alebo úhrada týchto výdajov, ktoré vzniknú zamestnancom v priebehu plnenia ich povinností, výdaje na uspokojovanie osobných potrieb, ktoré vznikli zamestnancom v prospech podniku, a výdaje na poskytovanie služieb na pracovisku (napr. športové a rekreačné zariadenia). Podobne platby v hotovosti vyplácané zamestnávateľmi ich zamestnancom na nákup nástrojov alebo špeciálnych odevov (vrátane čiastok, ktoré sú zamestnanci povinní na základe zmluvy venovať na také účely) nie sú súčasťou hrubých miezd a platov zaradených pod túto položku. Všetky tieto položky sa zaznamenávajú vo medzispotrebe zamestnávateľov (porovnaj ESA 95, 4.07.).

([1]) Táto kategória nesmie zahŕňať platby uskutočnené hlavne v záujme zamestnávateľa. Také platby sú súčasťou medzispotreby (porovnaj 2.108. písm. e)).

([2]) Poľnohospodárske výrobky poskytované zamestnancom sú produkciou odvetvia poľnohospodárstva.

([3]) Ubytovacie služby sa považujú za oddeliteľnú nepoľnohospodársku činnosť s tým výsledkom, že sa objavia iba ako mzda zamestnancov a vo forme odpočtu z prevádzkového zisku odvetvia poľnohospodárstva. Ak by boli neoddeliteľnou nepoľnohospodárskou činnosťou, boli by zaznamenávané ako zložka výroby a forma mzdy zamestnancov.

▼B

3.021. Sociálne príspevky zamestnávateľov zahŕňajú hodnotu príspevkov sociálneho zabezpečenia, ktoré platia zamestnávatelia, aby zabezpečili, že ich zamestnanci sú zahrnutí do sociálneho zabezpečenia (okrem sociálnych príspevkov zamestnancov odpočítavaných pri zdroji z hrubých miezd alebo platov (porovnaj 3.017.). Tieto príspevky môžu byť skutočné alebo pripisované.

3.022. Skutočné sociálne príspevky predstavujú platby uskutočnené zamestnávateľmi, vrátane zákonných, zmluvných alebo dobrovoľných príspevkov, prostredníctvom poistenia proti rizikám a sociálnej núdzi. Tieto sociálne príspevky sa uhrádzajú poisťovniam (správam sociálneho zabezpečenia alebo súkromných poisťovniam). I keď sa uhrádzajú priamo poisťovniam, považujú sa za zložku mzdy zamestnancov, pretože sa predpokladá, že zamestnanci obdržia príspevky a potom ich zaplatia poisťovniam.

3.023. Pripísané sociálne príspevky predstavujú protiklad nekrytým sociálnym dávkam, ktoré zamestnávatelia vyplácajú priamo ich zamestnancom alebo bývalým zamestnancom bez toho, že by do toho zapojili poisťovňu alebo autonómny penzijný fond ([1]) (porovnaj ESA 95, 4.10.). Tieto príspevky sa zaznamenávajú počas obdobia, v ktorom sa vykonáva práca (ak sú náprotivkom povinných sociálnych dávok) alebo keď sa poskytujú dávky (ak sú náprotivkom dobrovoľných sociálnych dávok).

3.024. Je potrebné zdôrazniť, že v EÚP, ak sú výrobné jednotky súkromnými podnikmi, mzda zamestnancov nezahŕňa odmenu za prácu, ktorú vykonáva v podniku vlastník alebo neodmeňovaní členovia jeho rodiny; tieto osoby sa podieľajú na kombinovanom príjme, ktorý je bilanciou vytvárania príjmového účtu pre súkromné podniky. Ak sú však výrobné jednotky súčasťou korporácie (porovnaj 5.09. a 5.10.), všetky odmeny sa musia zaznamenávať ako mzdy zamestnancov.

D. DANE Z VÝROBY A DOVOZOV

(porovnaj ESA 95, 4.14. až 4.29.)

3.025. Dane z výroby a dovozov sú povinné, nevratné platby v hotovosti alebo v naturáliách, ktoré ukladá všeobecná vláda alebo inštitúcie Európskej únie v súvislosti s výrobou a dovozom tovarov a služieb, zamestnávaním pracovných síl, vlastníctvom alebo využívaním pôdy, budov alebo iných aktív využívaných vo výrobe. Tieto dane sa musia platiť bez ohľadu na to, či boli alebo neboli dosiahnuté zisky (porovnaj ESA 95, 4.14.).

3.026. Dane z výroby sa delia na:

— dane z výrobkov:

  — dane typu DPH,

  — dane a clá z dovozov iné ako DPH a

  — dane z výrobkov iné ako DPH a dovozné dane,

— iné dane z výroby

1. **Dane z výrobkov**

3.027. Dane z výrobkov sú dane splatné za jednotku vyrobeného alebo obchodovaného tovaru alebo služby. Môžu sa rovnať peňažnej čiastke stanovenej za jednotku tovaru alebo služby alebo môžu byť vypočítané *ad valorem* ako pevné percento jednotkovej ceny alebo hodnoty tovaru alebo služby (porovnaj ESA 95, 4.16.).

3.028. Dane typu DPH sú dane z tovarov a služieb, ktoré podniky vyberajú postupne a nakoniec ich v celom rozsahu účtujú konečnému kupujúcemu. Zahŕňajú DPH a iné odpočítateľné dane uplatňované podľa pravidiel podobných tým, ktoré upravujú DPH ([2]).

([1]) Zodpovedajú najmä mzdám a platom, ktoré zamestnávatelia naďalej prechodne vyplácajú svojim zamestnancom v prípade choroby, materstva, pracovného úrazu, pracovnej neschopnosti alebo nadbytočnosti, pokiaľ sa príslušné čiastky dajú samostatne identifikovať.

([2]) Obrat je najdôležitejšou zdaniteľnou položkou. Všetky členské štáty EÚ vyberajú daň z obratu vo forme DPH. Sadzby tejto dane sú odlišné medzi členskými štátmi a aj v jednotlivých členských štátoch. Všeobecne povedané, poľnohospodárske výrobky podliehajú nižšej sadzbe dane, ako je štandardná sadzba.

▼B

3.029. Dane a clá z dovozov, okrem DPH, zahŕňajú povinné platby ukladané všeobecnou vládou alebo inštitúciami Európskej únie na dovážané tovary okrem DPH, s cieľom vpustiť ich do voľného obehu na hospodárskom území a na služby, ktoré poskytujú netuzemské jednotky tuzemským jednotkám.

3.030. Zahŕňajú dovozné clá a iné dane ako sú napríklad poplatky z dovážaných poľnohospodárskych výrobkov, peňažné kompenzačné čiastky ukladané na dovozy, spotrebné dane atď. (porovnaj ESA 95, 4.18.). Platia ich dovozcovia a bežne sa zaúčtovávajú vlastníkovi, ktorý nakupuje výrobky, t. j. stávajú sa súčasťou nákupnej ceny tovarov a služieb. V prípadoch, v ktorých investičné majetky dovážajú priamo poľnohospodárske výrobné jednotky, by sa dovozné clá, neodpočítateľná DPH a peňažné kompenzačné čiastky (príjmy alebo platby) tiež mali objaviť v nákupnej cene použitej na účely EÚP.

3.031. Dane z výrobkov, okrem DPH a dovozných daní, pozostávajú z daní z tovarov a služieb vyrábaných tuzemskými podnikmi a platia sa v dôsledku výroby, vývozu, predaja, prevodu, leasingu alebo dodávky týchto tovarov alebo služieb alebo v dôsledku ich použitia pre vlastnú konečnú spotrebu alebo vlastnú tvorbu kapitálu (porovnaj ESA 95, 4.19.).

3.032. V prípade poľnohospodárstva príslušné dane sú:

— dane z cukrovej repy,

— pokuty za prekročenie kvót mlieka,

— poplatky za spoluzodpovednosť predtým uplatňované na mlieko a obilniny.

3.033. Keďže produkcia sa zaznamenáva za základné ceny, dane z výrobkov sa zaznamenávajú na výrobnom účte (porovnaj 2.082. až 2.086.) a neobjavujú sa v tvorbe príjmového účtu. Mali by sa zaznamenávať vtedy, keď sa uskutočňujú činnosti, transakcie alebo iné udalosti, ktoré sú dôvodom platby. Keďže EÚP zaznamenávajú tieto položky bez odpočítateľnej DPH, jediná daň z obratu, ktorá sa v nich zaznamenáva, je neodpočítateľná DPH. Preto sa v účtoch nezaznamenáva žiadna DPH, okrem osobitného prípadu podkompenzácie DPH zaradeného pod „iné dane z výroby“ (porovnaj 3.048. písm. g)).

3.034. Dane z výrobkov (iné ako DPH), ktoré ovplyvňujú určité výrobky poľnohospodárskej medzispotreby, by mali byť zahrnuté do nákupnej ceny medzispotreby na výrobnom účte (porovnaj 2.110. až 2.113.). Také dane, napríklad, zahŕňajú dane z cukru a alkoholu používaných na výrobu vína, ktoré sa ukladajú v určitých členských štátoch EÚ. Tieto dane, ktoré predstavujú dane z výrobkov poľnohospodársko-potravinárskeho odvetvia, by sa mali pripočítať k hodnote medzispotreby odvetvia poľnohospodárstva.

2. **Spracovanie DPH**

3.035. Opis v ESA 95 (4.17.) sa odvoláva na štandardný systém DPH, podľa ktorého si každý podnik môže odpočítať z čiastky DPH splatnej z jeho vlastného predaja čiastku dane, ktorú zaplatil z jeho nákupov výrobných vstupov alebo investičných majetkov. Okrem štandardných predpisov o DPH však platia pre poľnohospodárstvo osobitné predpisy (jednotné systémy DPH), ktorých forma je v jednotlivých členských štátoch odlišná.

3.036. Jednotné systémy používané v členských štátoch EÚ je možné zoskupiť do dvoch hlavných druhov kompenzácie DPH platenej z nákupov:

— prostredníctvom ceny. V tomto prípade farmári podliehajúci jednotnému systému predávajú svoje výrobky za cenu zvýšenú o jednotné percento DPH, ale neplatia fakturovanú DPH finančným orgánom, pretože DPH, ktorú fakturujú a ktorú si ponechajú, sa vypočítava tak, aby čo najpresnejšie kompenzovala DPH, ktorú zaplatili zo svojich nákupov,

▼B

— ako refundácia. Podľa tohto systému farmári predávajú svoje výrobky bez DPH. Na základe žiadosti predloženej finančným orgánom neskôr obdržia refundáciu vypočítanú ako paušálne percento ([1]) uplatnené na ich predaj ako náhrada za DPH, ktorú zaplatili z ich nákupov.

a) Definície

3.037. Pre jednotné systémy sa uplatňujú tieto pojmy, ktoré platia aj pre štandardné systémy DPH:

a) DPH fakturovaná výrobcom: je to DPH, ktorú výrobca vypočítava pri sadzbe uplatňovanej na predaný výrobok a ktorú potom účtuje na svojej faktúre každému domácemu kupujúcemu;

b) DPH fakturovaná výrobcovi z medzispotreby: je to DPH vypočítaná pri sadzbe uplatňovanej na každý nakúpený výrobok a ktorú výrobca zaplatil z jeho výrobných vstupov; nazýva sa odpočítateľná DPH z medzispotreby;

c) DPH fakturovaná výrobcovi z nákupov investičného majetku: táto sa nazýva odpočítateľná ([2]) DPH z nákupov investičného majetku;

d) DPH, ktorú platí výrobca z jeho bežných transakcií: je to rozdiel medzi DPH fakturovanou výrobcom a DPH fakturovanou výrobcovi z jeho nákupov medzispotreby (a– b);

e) celková DPH, ktorú platí výrobca: je to rozdiel medzi DPH fakturovanou výrobcom a celkovou DPH fakturovanou výrobcovi z jeho nákupov medzispotreby a z jeho nákupov investičného majetku (a– b–c);

3.038. Ustanovenia ESA 95 stanovujú jedinú metódu zaznamenávania DPH. Je to „čistý“ systém, v ktorom sú ceny výstupov a vstupov zaznamenávané bez odpočítateľnej DPH.

3.039. V daňovom zákone sa DPH pre výrobcov spracováva ako „prechodná položka“, takže odpočítateľná DPH, ktorú musí výrobca zaplatiť z jeho nákupov, nepredstavuje pre jeho vlastné kalkulácie skutočnú nákladovú zložku a môže sa považovať len za zálohovú splátku DPH, ktorú musí vypočítať z vlastného obratu a daňovému úradu potom zaplatí iba rozdiel. Keďže vo všeobecnosti je to jedine konečný spotrebiteľ, ktorý musí zaplatiť DPH uloženú na tento výrobok, výrobca (spolu s výrobcami potrebných tovarov medzispotreby) pôsobí fakticky ako sprostredkovateľ daňového úradu. Naopak, ak nie je možné, aby si výrobca odpočítal zaplatenú daň z nákupov (neodpočítateľná DPH) (alebo ju dostal späť), daň by sa v týchto prípadoch mala považovať za nákladovú položku.

b) Uskutočňovanie metódy čistého zaznamenávania

3.040. Farmári, ktorí podliehajú štandardnému systému, nemajú účtovné problémy; daň fakturovaná z predaných alebo iným spôsobom odstránených výrobkov sa v EÚP neberie do úvahy a nemala by sa objaviť v žiadnej cene produkcie použitej pre ocenenie konečnej produkcie, zatiaľ čo odpočítateľná DPH zaplatená z nákupov položiek medzispotreby a investičných majetkov sa tiež nezapočítava do príslušných cien pri kalkulácii výdajov pre EÚP.

3.041. Farmári, ktorí podliehajú jednotným systémom, však majú účtovné problémy (porovnaj 3.035. a nasledujúce). Ako je zrejmé, kompenzácia poskytnutá jednotlivým farmárom sa bude iba zriedkakedy presne rovnať DPH, ktorú zaplatili z ich nákupov. V prípade jednotných systémov bude metóda zaznamenávania DPH totožná s metódou použitou pre štandardný systém, t. j. bez DPH pre jednotlivé položky konečnej produkcie a bez odpočítateľnej DPH pre jednotlivé položky medzispotreby a THFK.

([1]) Percentuálna sadzba sa môže líšiť podľa druhu výrobku a distribučného kanála.

([2]) Rozdielnosti medzi členskými štátmi v systémoch DPH, ktoré používajú, niekedy vyvolávajú situácie, v ktorých DPH, ktorú platia farmári zo svojich nákupov, nemôže byť vrátená alebo kompenzovaná. Také platby DPH predstavujú i) neodpočítateľnú DPH, t. j. DPH zaplatenú z nákupov, ktorú si farmári, bez ohľadu na systém, ktorému podliehajú, nesmú odpočítať z DPH fakturovanej z predaja a za ktorú takto nedostanú kompenzáciu; ii) a/alebo DPH iná ako DPH uvedená v bode i), zaplatená z nákupov, za ktorú farmári podliehajúci jednotnému systému nedostanú kompenzáciu v plnom rozsahu prostredníctvom predajnej ceny alebo úhrady.

▼B

Rozdiel medzi paušálnou kompenzáciou poskytovanou farmárom, ktorí podliehajú jednotným systémom a DPH, ktorú by si boli mohli odpočítať, keby podliehali štandardnému systému DPH, predstavuje nad- alebo podkompenzáciu. Každá nad- alebo podkompenzácia sa v EÚP musí zaznamenávať oddelene.

3.042. Metóda zaznamenávania nad- alebo podkompenzácie DPH v jednotných systémoch vyzerá takto:

— nadkompenzácia DPH z nákupov sa zaznamenáva pod „Iné dotácie na výrobu“,

— podkompenzácia DPH z nákupov sa zaznamenáva pod „Iné dane z výroby“.

„DPH z nákupov“ je DPH, ktorú by si farmári, ktorí podliehajú jednotnému systému, boli mohli odpočítať, keby podliehali štandardnému systému DPH.

3.043. Táto metóda zaznamenávania poskytuje výhodu v tom, že vedie k jednotnému spracovaniu poľnohospodárskej produkcie, medzispotreby a THFK bez ohľadu na systém DPH, ktorému farmári podliehajú. Okrem toho uľahčuje symetrické spracovanie nad- alebo podkompenzácie DPH v porovnaní s brutto pridanou hodnotou pri základných cenách. To umožňuje, aby sa brutto pridaná hodnota pri základných cenách vypočítavala bez ohľadu na prijatý systém DPH, čo podporuje zosúladenie a porovnateľnosť EÚP členských štátov (porovnaj 3.033.).

3. **Iné dane z výroby**

3.044. Iné dane z výroby zahŕňajú všetky dane, ktoré podniky znášajú v dôsledku zapojenia sa do výroby, nezávisle od množstva alebo hodnoty vyrobených alebo predaných tovarov a služieb (porovnaj ESA 95, 4.22.). Môžu sa platiť z pozemkov, investičných majetkov alebo zamestnanej pracovnej sily.

3.045. Iné dane z výroby sú jediné dane, ktoré sa majú zaznamenávať pri vytváraní príjmového účtu pre odvetvie. Objavujú sa v účtoch odborov alebo sektorov, ktoré ich platia (platobné kritérium).

3.046. Dane, ktoré sa majú zaznamenávať v tvorbe príjmového účtu pre poľnohospodárstvo:

a) sú povinné;

b) musí ich platiť priamo odvetvie poľnohospodárstva;

c) musia sa platiť všeobecnej vláde alebo inštitúciám Európskej únie;

d) musia spadať pod definíciu iných daní z výroby (pozri 3.044).

3.047. V dôsledku úplne odlišného historického vývoja verejných financií v rôznych členských štátoch EÚ je v celej EÚ veľmi široká škála daní z výroby. V poľnohospodárstve sú dva ďalšie pomerne dôležité druhy daní z výroby: majetková daň a daň z motorových vozidiel.

3.048. Najdôležitejšie iné dane z výroby pre poľnohospodárstvo sú:

a) majetkové dane a iné dane z využívania pozemkov a budov používaných na výrobné účely (bez ohľadu na to, či ich poľnohospodárske jednotky vlastnia alebo či si ich prenajímajú);

b) dane z využívania investičných majetkov vo výrobe, ako sú napríklad motorové vozidlá, stroje alebo iné zariadenia (bez ohľadu na to, či ich poľnohospodárske jednotky vlastnia alebo si ich prenajímajú);

c) dane z mzdového fondu, ktoré platí zamestnávateľ;

d) dane zo znečistenia vyplývajúce z výrobných činností;

e) dane z licencií/povolení na komerčné alebo odborné činnosti, pod podmienkou, že licencie/povolenia sú poskytované automaticky po zaplatení splatných čiastok. Ak sa na tieto platby viaže regulačná funkcia (napr. overovanie spôsobilosti a kvalifikácie žiadateľa), mali by sa spracovávať ako nákupy služieb od všeobecnej vlády a zaznamenávať ako medzispotreba (pokiaľ nie sú naprosto neúmerné nákladom na poskytovanie príslušných služieb) (porovnaj 2.108. písm. o)).

▼B

f) závlahové dávky, ktoré sa platia ako paušálne dane a nie sú úmerné množstvu spotrebovanej vody;

g) podkompenzácia DPH vyplývajúca z uplatňovania jednotných systémov DPH (porovnaj 3.041. a 3.042.).

3.049. V súlade so zásadou časového rozlíšenia sa dane z výroby zaznamenávajú v čase, keď vznikne fiškálna povinnosť. V prípade podkompenzácie DPH to je doba nákupu tovarov a služieb medzispotreby a THFK, ktorá k nej viedla (nie doba úhrady).

3.050. Iné dane z výroby nezahŕňajú:

a) povinné platby, ktoré priamo uskutočňuje odvetvie poľnohospodárstva, ale ktorých príjemcami nie je ani všeobecná vláda, ani inštitúcie Európskej únie. Tieto platby sa považujú za nákupy trhových služieb od príjemcov prevodov, a preto sú zahrnuté do medzispotreby poľnohospodárstva;

b) pokuty a penále a náklady uložené v spojení s inkasom a vymáhaním by sa nemali zaznamenávať s daňami, ku ktorým sa vzťahujú, pokiaľ ich nie je možné od nich rozlíšiť (porovnaj ESA 95, 4.133.);

c) povinné dane, ktoré nevymáha všeobecná vláda alebo inštitúcie Európskej únie a ktoré, i keď ich znáša poľnohospodárstvo, uhrádza zákaznícke odvetvie. Tieto platby by mali byť účtované v medzispotrebe užívateľského odvetvia;

d) bežne ukladané dane zo zisku alebo z bohatstva ako napríklad vyrovnávacie dane, daň z príjmu, daň zo ziskov spoločnosti a daň z bohatstva. Tieto dane by mali byť zahrnuté ako bežné dane z príjmu, aktív atď. v druhotnom rozdelení príjmového účtu;

e) dane z dedičstva a darov a osobitné dane z bohatstva. Mali by byť zahrnuté ako dane z kapitálu na kapitálovom účte;

f) závlahové dávky, ktorých čiastka je priamo alebo nepriamo spojená s množstvom spotrebovanej vody.

E. DOTÁCIE

(porovnaj ESA 95, 4.30. až 4.40.)

3.051. Dotácie sú bežné neopätované platby, ktoré poskytuje všeobecná vláda alebo inštitúcie Európskej únie tuzemským výrobcom s cieľom ovplyvniť ich úrovne výroby, ich ceny alebo náhradu výrobných faktorov. Iní netrhoví výrobcovia môžu dostať iné dotácie na výrobu iba vtedy, ak tieto platby závisia od všeobecných nariadení uplatniteľných na trhových, ako aj netrhových výrobcov. Štandardne sa dotácie na výrobky nezaznamenávajú v inej netrhovej produkcii (porovnaj ESA 95, 4.30.).

3.052. Dotácie sa delia na:

— dotácie na výrobky:

  — dovozné dotácie,

  — iné dotácie na výrobky a

— iné dotácie na výrobu.

1. **Dotácie na výrobky**

3.053. Dotácie na výrobky sú dotácie splatné na jednotku tovaru alebo služby vyrobenú alebo dovezenú. Dotácia môže predstavovať konkrétnu peňažnú čiastku na jednotku tovaru alebo služby alebo môže byť vypočítaná *ad valorem* ako stanovené percento ceny na jednotku. Dotácia tiež môže byť vypočítaná ako rozdiel medzi stanovenou cieľovou cenou a trhovou cenou skutočne zaplatenou kupujúcim. Dotácia na výrobok sa obvykle stáva splatnou, keď je tovar vyrobený, predaný alebo dovezený. Štandardne dotácie na výrobky sa môžu vzťahovať iba na trhovú produkciu alebo na produkciu na vlastné konečné použitie (porovnaj ESA 95, 4.33.).

3.054. Dovozné dotácie pozostávajú z dotácií na tovary a služby, ktoré sa stanú splatnými, keď tovary prekročia hranicu, aby mohli byť používané na hospodárskom území alebo ak sú služby dodané tuzemským inštitucionálnym jednotkám. Môžu zahŕňať straty, ktoré vzniknú ako

▼B

záležitosť vedomej politiky vlády vládnym obchodným organizáciám, ktorých funkciou je nakupovať výrobky od cudzincov a potom ich znovu predávať za nižšie ceny tuzemským podnikom (porovnaj ESA, 4.34.).

3.055. Dotácie na výrobky sú účtované v základnej cene (porovnaj 2.082. až 2.086.) v čase oceňovania produkcie, a preto sa neobjavujú v tvorbe príjmového účtu odvetvia. Dotácie na výrobky, ktoré súvisia s akvizíciou (t. j. dovozy alebo iné) výrobkov medzispotreby alebo investičných majetkov a ktoré vedú k zníženiu nákupnej ceny týchto tovarov, sa berú do úvahy pri použití nákupných cien v oceňovaní medzispotreby alebo THFK (porovnaj 2.110. až 2.113.); obdobne toto vedie k zníženiu nákladov na tieto výrobky alebo tovary.

▼M1

3.056. Metóda oceňovania produkcie za základné ceny vyžaduje zásadné rozlíšenie medzi dotáciami na výrobky a inými dotáciami na výrobu. Dotácie na poľnohospodárske výrobky [1] sa môžu vyplácať buď poľnohospodárskym výrobcom, alebo iným hospodárskym subjektom. Na to, aby sme dostali základnú cenu, sa k trhovej cene, ktorú dostávajú výrobcovia, pripočítavajú iba dotácie na výrobky, ktoré sa vyplácajú poľnohospodárskym výrobcom. Dotácie na poľnohospodárske výrobky, ktoré sa vyplácajú iným hospodárskym subjektom, ako sú poľnohospodárski výrobcovia, nie sú zaznamenávané v HÚP.

▼B

3.057. Dotácie na výrobky by sa mali zaznamenávať v čase, keď sa uskutočňujú transakcie alebo udalosti, ktoré ich podnecujú (výroba, predaj, dovoz atď.), aby sa zachovala zhoda s inými účtami (t. j. zisťovanie produkcie za základnú cenu). Preto by sa kompenzačná pomoc pre plodiny pestované na ornej pôde mala zaznamenávať v čase zberu, zatiaľ čo osobitné príplatky pre hovädzí dobytok a dojčiace kravy a príplatky pre bahnice sa zaznamenávajú v čase, keď sa tieto zvieratá chovajú a/alebo v deň podania žiadosti o grant.

2. **Iné dotácie na výrobu**

3.058. Iné dotácie na výrobu pozostávajú z iných dotácií, ako sú dotácie na výrobky, z ktorých tuzemské výrobné jednotky môžu čerpať výhody v dôsledku zapojenia sa do výroby. Iní netrhoví výrobcovia môžu dostať iné dotácie na výrobu pre svoju netrhovú produkciu iba vtedy, ak tieto platby od všeobecnej vlády závisia od všeobecných nariadení uplatniteľných na trhových aj netrhových výrobcov (porovnaj ESA 95, 4.36.). ESA 95 sa odvoláva na štyri ďalšie dotácie na výrobu (porovnaj ESA 95, 4.37.): dotácie na mzdy alebo pracovnú silu, dotácie na obmedzenie znečistenia, granty na oslobodenie od úrokov a nadspotrebu DPH. Tieto platby súvisia hlavne s prevzatím výrobných nákladov alebo podporou zmien v spôsobe výroby.

3.059. Pretože produkcia sa oceňuje základnými cenami, v tvorbe príjmového účtu sa zaznamenávajú iba iné dotácie na výrobu (ako záporné využitia).

a) Typ príjemcu

3.060. Príjemcovia dotácií musia bežne vyrábať trhové tovary a služby alebo tovary a služby na vlastné konečné použitie. Trhové tovary a služby sú všetky tovary a služby, ktoré sú uvedené alebo určené na uvedenie na trh. Patria sem výrobky, ktoré sa predávajú, vymieňajú, používajú na platby v naturáliách alebo sú predtým, ako budú použité niektorým z uvedených spôsobov v neskoršom termíne, uskladnené. Výroba na vlastné konečné použitie zahŕňa výrobky, ktoré sa uchovávajú na účely konečnej spotreby alebo THFK tej istej jednotky. Napriek tomu netrhoví výrobcovia môžu čerpať výhody iných dotácií na výrobu, ak sú splatné podľa všeobecných nariadení uplatniteľných rovnako na trhových ako na netrhových výrobcov.

3.061. Výroba trhových služieb tiež zahŕňa obchodné a skladovacie služby. Preto sa dotácie môžu poskytovať obchodným agentúram a agentúram pre reguláciu trhu, ktorých funkciou je nakupovať, skladovať

[1] Dotácie na poľnohospodárske výrobky vyplácané poľnohospodárskym výrobcom zahŕňajú akúkoľvek dotáciu vo forme deficitnej platby vlastníkom (napr. prípady, ak všeobecná vláda uhradí výrobcom poľnohospodárskych výrobkov rozdiel medzi priemernými trhovými cenami a garantovanými cenami poľnohospodárskych výrobkov).

▼B

a opätovne predávať poľnohospodárske výrobky (porovnaj 3.068. a 3.069. o agentúrach pre reguláciu trhu).

b) Účely iných dotácií na výrobu

3.062. Iné dotácie na výrobu sa podľa ESA 95 môžu poskytovať v prípadoch, ak ich dopad na predajné ceny alebo adekvátna náhrada výrobných faktorov nie sú nevyhnutne hlavným účelom dotácií. Napríklad finančná pomoc sa môže poskytovať na poľnohospodársku výrobu s cieľom zabezpečiť kultúrne a prírodné dedičstvo, podporovať turistiku v určitom regióne alebo chrániť pôdu pred eróziou, regulovať prirodzenú rovnováhu vody alebo ovplyvniť podnebie.

c) Platobné kritérium

3.063. S výnimkou dotácií na úrokové sadzby, ktoré sú osobitným typom dotácie, sa iné dotácie na výrobu pripisujú k tvorbe príjmového účtu odborov alebo sektorov výroby, ktorým sú vyplácané. Ako dôsledok tejto metódy pripisovania dotácií EÚP neúčtujú všetky granty poskytnuté poľnohospodárstvu. Okrem priamej pomoci čerpajú poľnohospodárske výrobné jednotky výhody z dotácií (v zmysle ESA 95) vyplácaných odborom výroby na vyššej a nižšej úrovni a obzvlášť agentúram pre reguláciu trhu ([1]).

▼M1

3.064. V prípade poľnohospodárstva sú najdôležitejšími typmi iných dotácií spojených s výrobou:

— dotácie na mzdy,

— granty na oslobodenie od úrokov [porovnaj ESA 95, 4.37 písm. c)], poskytované tuzemským výrobným jednotkám, dokonca aj keď sú určené na podporu tvorby kapitálu ([2]). V skutočnosti sú to bežné prevody určené na znižovanie prevádzkových nákladov výrobcov. Účtujú sa ako dotácie, ktoré sa vyplácajú zvýhodneným výrobcom, aj keď rozdiel v úroku skutočne vypláca priamo vláda úverovej inštitúcii poskytujúcej úver (odlišne od platobných kritérií),

— nadkompenzácia DPH, vyplývajúca z uplatňovania jednotných systémov (porovnaj 3.041 a 3.042),

— prevzatie príspevkov sociálneho zabezpečenia a daní z nehnuteľností,

— prevzatie iných nákladov, ako napríklad pomoc na súkromné uskladnenie vína a hroznového muštu a znovuuskladnenie stolových vín (pokiaľ zásoby vlastní poľnohospodárska jednotka),

— rôzne iné dotácie na výrobu:

— granty na pôdu vyňatú z obrábania (povinné vyňatie z obrábania, viazané na granty podľa výmery pôdy a dobrovoľné vyňatie),

— finančné kompenzácie za stiahnutie čerstvého trhového ovocia a zeleniny. Tieto platby sa často vyplácajú skupinám trhových výrobcov a malo by sa s nimi nakladať ako s dotáciami poľnohospodárstvu, pretože predstavujú priamu kompenzáciu za stratu produkcie,

— príspevky na hovädzí dobytok za sezónne vyrovnanie („zníženie sezónnosti“) a extenzifikáciu,

— granty na poľnohospodársku výrobu v menej uprednostňovaných a/alebo horských oblastiach,

([1]) Dôležitým príkladom sú dotácie vyplácané neživotným poisťovniam, ktoré umožňujú týmto poisťovniam účtovať nižšie (brutto) poistné vlastníkom poistiek (t. j. poľnohospodárskym podnikom uzatvárajúcim poistenie na krytie takých rizík, ako je ľadovec, mráz atď.). Pretože tieto dotácie sú dotácie na výrobky, pričom výrobkom je poisťovacia služba, nezaznamenávajú sa v tvorbe príjmového účtu vlastníka poistky (a teda ani vo vyššie uvedenom prípade v EÚP). Pokiaľ však tieto dotácie znížia náklady poisťovacích služieb (vlastníkovi poistky), ich účinok sa odráža na výrobnom účte (nižšou hodnotu medzispotreby, porovnaj 2.108. písm. g)) vlastníka poistky.

([2]) Ak však grant slúži dvojitému účelu, a to na financovanie amortizácie dlhu a na splácanie úrokov z neho, a ak ho nemožno rozdeliť medzi oba prvky, s celým grantom sa nakladá ako s investičným príspevkom.

▼M1

— iné granty určené na ovplyvnenie výrobných metód (extenzifikácia, postupy určené na obmedzenie znečistenia),

— sumy vyplácané vlastníkom ako náhrada za opakujúce sa straty tovarov v zásobách, ako napríklad plodín alebo výrobkov živočíšneho pôvodu, ktoré sa považujú za rozpracované, a porastov, pokiaľ sa ešte vždy nachádzajú v rastovom období (porovnaj 2.040 až 2.045). Naproti tomu kompenzačné prevody za straty tovarov v zásobách a/alebo porasty používané ako výrobné faktory sa zaznamenávajú ako iné prevody kapitálu na kapitálovom účte.

▼B

3.065. Uplatňovanie zásady časového rozlíšenia na zaznamenávanie iných dotácií na výrobu môže byť chúlostivou záležitosťou. Nakoľko je zložité vypracovať všeobecné pravidlo, táto zásada by sa mala uplatňovať konzistentne, pružne a pragmaticky. Pretože veľký počet dotácií do poľnohospodárstva je spojený s výrobou a výrobnými faktormi (výmera, stádo atď.), mali by sa tieto dotácie obvykle zaznamenávať v čase výroby alebo pri nadobudnutí výrobných faktorov (obzvlášť v prípade pôdy a hospodárskych zvierat). V prípade dotácií, ktoré nie sú priamo spojené s výrobou alebo výrobnými faktormi, je ťažké stanoviť čas transakcie, ktorá ich vyvolala, a rozlíšiť ho od času, kedy sa dotácie vyplácajú. V tomto konkrétnom prípade sa dotácie zaznamenávajú pri obdržaní.

3.066. Odporúčajú sa tieto osobitné spôsoby spracovania:

— kompenzačné platby za ornú pôdu, ktorá je vyňatá z obrábania: v čase, keď je stanovená plocha, ktorá má byť vyňatá z obrábania,

— stiahnutie plodín (ovocia/zeleniny): v tom istom čase ako fyzické stiahnutie počas hospodárskeho roka, a nie kalendárneho roka, aby bola zabezpečená zhoda medzi odhadom produkcie, mínus stiahnutia počas hospodárskeho roka a zaznamenanie dotácií (ako záporné použitia) v tvorbe príjmového účtu,

— granty na výrobu hovädzieho dobytka (príspevok na extenzifikáciu atď.): moment, keď vlastníci nadobudnú zvieratá, a dátum žiadosti o grant,

— prevzatie nákladov (vrátane oslobodenia od úrokov): v čase, keď sú výdaje a úrok splatné,

— kompenzácia za opakujúce sa straty ovplyvňujúce produkciu (plodiny, hospodárske zvieratá a porasty, ktoré sú ešte v období rastu, porovnaj 3.064.): v momente, keď sa produkcia zaznamenáva v EÚP (ak je presná čiastka kompenzácie s istotou známa),

— iné dotácie nie priamo na výrobky alebo výrobné faktory (priama podpora príjmu, pomoc menej uprednostňovaným oblastiam atď.): odporúča sa, aby sa naďalej používalo kritérium v závislosti od obdobia platby, pretože je ťažké stanoviť, kedy bola žiadosť o kompenzáciu podaná, a či sú príslušné čiastky presné.

3.067. V EÚP sa k dotáciám nepriraďujú:

— bežné prevody, ktoré nie sú vyplácané, i keď sú to dotácie v zmysle EÚP, poľnohospodárskym výrobným jednotkám. Väčšina z týchto prevodov sú dotácie vyplácané agentúram na reguláciu trhu. I keď vyplatené čiastky môžu ovplyvniť predajné ceny poľnohospodárskych výrobkov, a preto predstavujú stimul pre poľnohospodárstvo, mali by sa zaznamenávať podľa platobného kritéria pod položkou odboru výroby, ktorý ich obdrží,

— bežné prevody poľnohospodárskym jednotkám od agentúr na reguláciu trhu. Mali by sa zaznamenávať ako zložky produkcie výrobku, v súvislosti s ktorým bol uhradený prevod, pokiaľ sa agentúra pre reguláciu trhu zaoberá iba nákupom, predajom alebo skladovaním tovarov. Ak sa však agentúra zaoberá iba vyplácaním dotácií, potom by sa bežné prevody výrobným jednotkám mali zaznamenávať ako dotácie (3.068. a 3.069.),

— výnimočné prevody odborných orgánov poľnohospodárskym výrobným jednotkám. Tieto prevody nemôžu predstavovať dotácie, pretože odborné orgány nie sú všeobecná vláda,

— bežné prevody domácnostiam ako spotrebiteľom od všeobecnej vlády. Považujú sa buď za sociálne dávky, alebo za rôzne bežné

▼B

prevody. Tie prvé zahŕňajú určité štátne príspevky na štrukturálne zmeny ako napríklad finančná pomoc na odbornú rekvalifikáciu vlastníkov,

— prevody kapitálu: líšia sa od bežných prevodov v tom, že zahŕňajú nadobudnutie alebo likvidáciu aktíva alebo aktív najmenej jednou zo strán transakcie. Či sa uskutočnia v hotovosti alebo v naturáliách, majú za následok zodpovedajúcu zmenu vo finančných alebo nefinančných aktívach vykazovanú v súvahách jednej alebo oboch strán transakcie (porovnaj ESA 95, 4.145.). Prevody kapitálu zahŕňajú kapitálové dane, investičné dotácie a iné prevody kapitálu (porovnaj ESA 95, 4.147.). Zaznamenávajú sa na kapitálovom účte sektoru/odvetvia ako zmeny v pasívach a čistej hodnote. Niektoré typy pomoci poľnohospodárstvu sú prevodmi kapitálu. Najdôležitejšie sú:

  — granty na premenu sadov/viníc (nepodliehajúcich povinnosti opätovného vysadenia), ktoré predstavujú iné prevody kapitálu,

  — granty na reštrukturalizáciu sadov/viníc (podliehajúcich povinnosti opätovného vysadenia), ktoré predstavujú investičné dotácie,

  — granty na prerušenie alebo zníženie výroby mlieka: zaznamenávajú sa ako iné prevody kapitálu, pokiaľ majú explicitný alebo implicitný dopad na hodnotu kvót,

— prevody poľnohospodárskym združeniam a kvázi korporáciám od všeobecnej vlády určené na pokrytie strát nazhromaždených počas niekoľkých finančných rokov alebo mimoriadnych strát v dôsledku faktorov, ktoré sú mimo kontroly podniku. Tieto prevody by mali byť klasifikované ako iné prevody kapitálu,

— kompenzácia, ktorú zaplatí všeobecná vláda alebo zvyšok sveta (t. j. zahraničie alebo inštitúcie Európskej únie) vlastníkom investičného majetku zapojeného do výroby poľnohospodárskych výrobkov v dôsledku výnimočných a katastrofických strát ako napríklad zničenie alebo poškodenie tohto majetku spôsobené vojnovými činmi, inými politickými udalosťami alebo prírodnými katastrofami (porovnaj 2.045.). Tieto platby by mali byť klasifikované ako iné prevody kapitálu (porovnaj 3.096.),

— vymazanie pohľadávok, ktoré výrobcovia poľnohospodárskych výrobkov uzavreli so všeobecnou vládou (t. j. zálohové platby poskytnuté všeobecnou vládou výrobnému podniku, ktorý počas niekoľkých finančných rokov nakumuloval straty). ESA 95 uvádza, že tieto transakcie by mali byť tiež klasifikované ako prevody kapitálu,

— daňové úľavy alebo zníženie daní z výroby, príjmu alebo bohatstva nie sú explicitne stanovené v ESA 95, teda ani v EÚP, pretože jediné dane, ktoré sa skutočne vyberajú, sa zaúčtovávajú,

— podiely a účasti, ktoré má všeobecná vláda v kapitále poľnohospodárskych združení a kvázi korporácií. Tieto sa zaznamenávajú ako podiely a iné účasti.

d) Agentúry pre reguláciu trhu

3.068. Agentúry pre reguláciu trhu

— zaoberajú sa výlučne nákupom, predajom alebo skladovaním tovarov, sú zaradené v špecifikácii hospodárstva podľa:

  — odvetví, k obchodu: táto činnosť sa obvykle považuje za produkciu nefinančných trhových služieb,

  — sektorov, k nefinančným spoločným podnikom a kvázi korporáciám, ak sú tieto agentúry pre reguláciu trhu považované za inštitucionálne jednotky v zmysle ESA 95, a ak nie, k sektoru, ku ktorému patrí väčšia jednotka,

— zaoberajú sa výlučne výplatou dotácií, sú zaradené v špecifikácii hospodárstva podľa:

  — odvetví, k odborom netrhovej produkcie všeobecnej vlády, nakoľko iba vláda (okrem inštitúcií Európskej únie) môže vyplácať dotácie podľa pravidla ESA 95,

▼B

— sektorov, k sektoru všeobecnej vlády (porovnaj predošlú zarážku),

— zaoberajú sa nákupom, predajom alebo skladovaním tovarov aj výplatou dotácií, sú zaradené v špecifikácii hospodárstva podľa:

— odvetví, k odboru obchodu, čo sa týka ich výrobných jednotiek (typu miestnej JHČ), ktoré nakupujú, predávajú alebo skladujú tovary, a k odborom netrhovej produkcie všeobecnej vlády spolu s jej výrobnými jednotkami,

— sektorov, k sektoru všeobecnej vlády, pretože iba všeobecná vláda môže vyplácať dotácie. Zaradenie do iného sektoru by znamenalo, že dotácie, ktoré vypláca agentúra pre reguláciu trhu, už nepredstavujú dotácie v zmysle ESA 95.

3.069. Dôsledok prísneho uplatňovania platobného kritéria spočíva v tom, že rôzne dotácie v zmysle ESA 95 sa neobjavujú v EÚP, pretože sú zaznamenávané pod odbormi a sektormi, ktorým sa dotácie vyplácajú. Predovšetkým ak sú agentúry pre reguláciu trhu zaradené do sektoru všeobecnej vlády, dotácie vyplácané agentúram v súvislosti s procesmi regulácie trhu (nákup, skladovanie a opätovný predaj) sa v sektore všeobecnej vlády objavujú ako „Použitia“, ale aj ako „Zdroje“. V dôsledku toho dotácie (t. j. iné dotácie na výrobu) môže všeobecná vláda poskytnúť iným agentúram všeobecnej vlády.

F. PRÍJEM Z MAJETKU

(porovnaj ESA 95, 4.41. až 4.76.)

1. **Definícia**

3.070. Príjem z majetku je príjem, ktorí obdrží vlastník finančného aktíva alebo hmotného nevyrobeného aktíva za poskytnutie finančných prostriedkov inej inštitucionálnej jednotke alebo za poskytnutie možnosti disponovať s hmotnými nevyrobenými aktívami tejto jednotke (ESA 95, 4.41.).

3.071. ESA klasifikuje príjem z majetku takto:

— úrok,

— rozdelené príjmy korporácií (dividendy a čerpanie z príjmu kvázi korporácií),

— reinvestované výnosy z priamych zahraničných investícií,

— príjem z majetku pripisovaný vlastníkom poistiek,

— nájomné (z pôdy a aktív v podloží).

3.072. EÚP sa zaoberajú iba príjmom z majetku, ktorý sa zaúčtováva na podnikateľskom príjmovom účte (porovnaj následnosť účtov, 1.38. až 1.48.). Tento účet zaznamenáva na strane zdrojov príjmy, ktoré obdržali jednotky ako výsledok ich priamej účasti vo výrobnom procese (prevádzkový zisk/zmiešaný príjem) a prijatý príjem z majetku. Na strane spôsobov použitia zaznamenáva splatný príjem z majetku spojený s poľnohospodárskymi činnosťami (a neoddeliteľnými nepoľnohospodárskymi druhotnými činnosťami). Všeobecne povedané, podnikateľský príjmový účet sa môže vypočítavať iba pre inštitucionálne sektory, i keď sa môže vypočítavať aj pre odvetvie, ak sa dá určitý príjem z majetku pripísať miestnym JHČ.

3.073. Iba tri typy príjmu z majetku môžu mať význam pre EÚP: úrok, nájomné a príjem z majetku pripisovaný vlastníkom poistiek.

2. **Úrok**

3.074. Úroky sú poplatky splatné z kapitálovej pôžičky. Zahŕňa platby, ktoré sa majú uskutočňovať v určitých intervaloch, stanovené vopred ako percento (pevné alebo inak stanovené) z hodnoty pôžičky. V EÚP je úrok opakom pôžičiek poskytovaných s cieľom uspokojiť potreby poľnohospodárskych podnikov (napríklad v súvislosti s nadobudnutím pôdy, budov, strojov, dopravných prostriedkov alebo iných zariadení, dokonca aj keď sa tieto využívajú v kontexte neoddeliteľných nepoľnohospodárskych druhotných činností).

3.075. Úrok tiež zahŕňa platby týkajúce sa prenájmu základných prostriedkov na ich využívanie v poľnohospodárstve (prípadne vrátane pôdy). Do platby úroku je zahrnutá iba časť predstavujúca nájomné (považuje sa

▼B

za pripísanú pôžičku, ktorú prenajímateľ poskytol nájomcovi) (kapitálová časť sa zaznamenáva na finančnom účte).

3.076. Je potrebné poznamenať, že pod touto položkou sa nezaznamenáva pomyselný úrok z vlastného kapitálu v poľnohospodárskych podnikoch: objavuje sa ako zložka príjmu poľnohospodárskeho podniku (porovnaj 5.06.). Podobne čiastka, ktorá sa má zaznamenávať ako splatný úrok, zahŕňa dotácie úrokových sadzieb pre poľnohospodárstvo.

3.077. Úrok prijatý v spojení s poľnohospodárskymi činnosťami jednotkami, ktoré patria k spoločným poľnohospodárskym podnikom, by sa mal tiež zaznamenávať. Úrok prijatý individuálnymi podnikmi nie je zaradený do zisťovania podnikateľského príjmu odvetvia poľnohospodárstva, pretože sa predpokladalo, že väčšina aktív nesúcich úrok nie je spojená s poľnohospodárskou činnosťou jednotiek a pretože je veľmi ťažké rozlišovať rodinné aktíva od aktív využívaných vo výrobe ([1]).

3.078. Úrok sa zaznamenáva v súlade so zásadou časového rozlíšenia, t. j. ako nahromadený úrok (nie ako zaplatený úrok).

▼M2

3.079. Keďže hodnota služieb poskytovaných finančnými sprostredkovateľmi sa priraďuje rôznym zákazníkom, skutočné poskytnuté alebo prijaté úrokové platby finančných sprostredkovateľov sa musia očistiť o marže, ktoré predstavujú implicitné poplatky finančných sprostredkovateľov. Odhadovaná hodnota týchto nákladov by sa mala odpočítať od úroku zaplateného dlžníkmi finančným sprostredkovateľom a pripočítať k úroku prijatému vkladateľmi. Náklady sa považujú za odmenu za služby poskytnuté finančnými sprostredkovateľmi ich klientom, a nie za úrokové platby [pozri 2.107.1 a 2.108i); ESA 95, dodatok I, 4.51].

▼B

3. **Nájomné (z pôdy a podzemných ložísk)**

3.080. Nájomné zodpovedá čiastkam zaplateným vlastníkovi nevyrobených hmotných aktív (pôda a podzemné ložiská) za poskytnutie aktív inej jednotke. V EÚP táto položka zodpovedá hlavne nájomnému z pôdy, ktoré platia nájomníci vlastníkom pôdy ([2]).

3.081. Ak vlastník platí určité poplatky priamo spojené s poľnohospodárskou činnosťou (majetková daň, náklady na udržiavanie pôdy atď.), nájomné, ktoré sa má zaznamenávať, by v súlade s tým malo byť znížené. Tieto poplatky sa účtujú ako iné dane z výroby (v prípade majetkovej dane) alebo ako medzispotreba (v prípade udržiavania pôdy).

3.082. Nájomné z pôdy nezahŕňa prenájmy budov alebo obytných budov, ktoré sa na nej nachádzajú; tieto prenájmy sa považujú za platbu za trhovú službu, ktorú poskytuje vlastník nájomcovi budovy alebo obydlia, a majú sa zaznamenávať na účtoch ako medzispotreba služieb alebo ako výdaje na konečnú spotrebu (účty domácností) v závislosti od typu jednotky nájomcu. Ak nie je objektívny podklad pre rozdelenie platby medzi nájomné z pôdy a nájomné z budov, ktoré sa na nej nachádzajú, celá čiastka sa potom zaznamenáva ako nájomné z pôdy. Toto pravidlo je upravenou verziou odporúčania ESA (porovnaj ESA 95, 4.73.) ([3]).

3.083. Pod touto položkou by sa malo zaznamenávať všetko nájomné z pôdy, či už sa pôda prenajíma na menej, alebo viac ako jeden rok.

3.084. Nájomné nezahŕňa:

— nájomnú hodnotu obytných priestorov obsiahnutú v týchto budovách; je to odmena za trhovú službu, ktorá je zložkou súkromnej

([1]) Prijatý úrok zodpovedá vo finančnom účte „Iným účtom pohľadávok“ (F.7). Táto kategória zahŕňa všetky transakcie spadajúce pod iné účty pohľadávok, t. j. všetky finančné aktíva vytvorené ako náprotivok finančných alebo nefinančných transakcií, pokiaľ je časový rozdiel medzi časom, kedy sa uskutoční transakcia, a časom, keď je vykonaná príslušná platba.

([2]) Všimnite si, že prijaté nájomné nie je pre EÚP podstatné v dôsledku používania pojmu odvetvie poľnohospodárstva (porovnaj 1.44.).

([3]) ESA 95 navrhuje, aby sa úplná čiastka zaznamenávala ako nájomné z pôdy, ak sa hodnota pôdy pokladá za vyššiu ako hodnota budovy, a ako nájomné z budov, ak ide o opačný prípad.

▼B

spotreby (t. j. nájomník platí nájomné z jeho čistého zostatkového príjmu),

— nájomné platené za profesionálne využívanie neobytných budov (porovnaj 2.108. písm. a)),

— odpisy budov,

— bežné výdaje na údržbu budov (porovnaj 2.106.),

— majetková daň (porovnaj 3.048. písm. a)),

— výdavky súvisiace s poistením budov (porovnaj 2.108. písm. g)).

3.085. V prípade pôdy a budov, ktoré používa vlastník, nie je potrebné účtovať pomyselné nájomné. Nájomné zodpovedajúce nevyrobeným nehmotným majetkom, ako sú napríklad patentované aktíva a výrobné práva (mliečne kvóty), by sa malo zaznamenávať ako medzispotreba (porovnaj 2.108. písm. n)).

4. **Príjem z majetku pripisovaný vlastníkom poistiek (nezahrnutý do EÚP)**

3.086. Príjem z majetku pripisovaný vlastníkom poistiek zodpovedá celkovým prvotným príjmom získaným z investovania poistných technických rezerv a penzijných fondov (porovnaj ESA 95, 4.68.). Tieto technické rezervy sa spracovávajú ako aktíva, ktoré patria poistenému. ESA 95 stanovuje, aby výpočet podnikateľského príjmu zahŕňal ako zdroje príjmy získané z investovania poistných technických rezerv. Tento príjem sa pripisuje poistenému ako príjem z majetku pripisovaný vlastníkom poistiek. Neskôr uvedený sa potom spracováva, ako by bol vrátený poisťovniam vo forme dodatočného poistného, pretože v praxi poisťovne tento príjem zadržiavajú (porovnaj ESA 95, 4.69.).

3.087. Príjem z majetku pripisovaný vlastníkom poistiek nie je zahrnutý v EÚP. V skutočnosti, aby bol významný, zisťovanie príjmu z poľnohospodárskej činnosti by malo:

— zahŕňať všetky toky týkajúce sa neživotného poistenia (hodnota služby, príjem pripisovaný vlastníkom poistiek, čisté poistné a nároky): v takom prípade sa zisťovaný príjem objaví po popísaní všetkých prerozdeľovacích transakcií (medzi vlastníkmi poistiek a poisťovňami a medzi obdobiami) spojených s neživotným poistením alebo

— brať do úvahy iba hodnotu služby (ktorá bola presne nadobudnutá od poisťovne (porovnaj 2.108. písm. g)): v tomto prípade sa zisťovaný príjem objaví pred opísaním všetkých týchto prerozdeľovacích transakcií.

Pre EÚP bolo vybrané druhé riešenie.

G. PREVODY KAPITÁLU

(porovnaj ESA 95, 4.145. až 4.167.)

3.088. Jediné prevody kapitálu zaznamenané v EÚP sú nevyrovnané prevody kapitálu, t. j. investičné dotácie a iné prevody kapitálu. Tieto distribučné transakcie sú zaznamenané na kapitálovom účte (porovnaj 1.41. a 1.48.).

1. **Investičné dotácie**

3.089. Investičné dotácie sú prevody kapitálu, v hotovosti alebo v naturáliách, uskutočňované všeobecnou vládou alebo zvyškom sveta pre iné tuzemské alebo netuzemské jednotky s cieľom financovať, čiastočne alebo úplne, náklady na nadobudnutie investičného majetku (porovnaj ESA 95, 4.152.). Investičné dotácie od zvyšku sveta zahŕňajú dotácie, ktoré priamo poskytujú inštitúcie Európskej únie prostredníctvom Sekcie usmerňovania Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EPUZF).

3.090. Dotácie úrokov nie sú zahrnuté pod investičné dotácie (porovnaj 3.064.), dokonca aj vtedy, keď sú určené na uľahčenie investičných transakcií. Je však potrebné pamätať na to, ak dotácia prispieva na financovanie preplatenia dlhu a platenie úrokov z kapitálu a ak nie je možné oddeliť ho od týchto dvoch zložiek, potom by sa mal v celom rozsahu zaznamenávať ako investičná dotácia.

▼B

3.091. Najdôležitejšie druhy iných grantov, ktoré poskytuje Sekcia usmerňovania EPUZF, a investičných dotácií pre poľnohospodárstvo sú:

— granty na reštrukturalizáciu sadov alebo viníc, pokiaľ podliehajú povinnosti znovu vysádzať (porovnaj 3.067.),

— úhrada, na účet všeobecnej vlády, pôžičiek uzavretých výrobnými jednotkami na financovanie ich investícií,

— granty na usadenie sa mladých farmárov, ktoré im pomôžu pri financovaní akvizície aktív.

3.092. Investičné dotácie by sa mali zaznamenávať, keď je platba splatná (porovnaj ESA 95, 4.162.).

2. **Iné prevody kapitálu**

3.093. Iné prevody kapitálu zahŕňajú iné prevody ako investičné dotácie a kapitálové dane, ktoré samy o sebe neprerozdeľujú príjem, ale prerozdeľujú úspory alebo bohatstvo medzi rôzne sektory alebo podsektory hospodárstva alebo zvyšku sveta (ESA 95, 4.164.).

3.094. Iné prevody kapitálu sa líšia od investičných dotácií v dvoch aspektoch:

— iba všeobecná vláda môže vyplácať investičné dotácie, zatiaľ čo všetky inštitucionálne jednotky môžu vyplácať iné prevody kapitálu,

— investičné dotácie sú obmedzené na platby spojené s nadobudnutím základného majetku, zatiaľ čo iné prevody kapitálu môžu byť viazané na akúkoľvek inú formu prevodu úspor alebo aktív medzi jednotkami.

3.095. Iné prevody kapitálu môžu mať formu kompenzácie zo strany všeobecnej vlády alebo zvyšku sveta vlastníkom investičných majetkov, ktoré boli zničené vojnovými činmi alebo prírodnými katastrofami ako napríklad povodňami atď. Zahŕňajú tiež prevody všeobecnej vlády na pokrytie strát nakumulovaných za niekoľko finančných rokov alebo mimoriadnych strát z dôvodov, ktoré sú mimo kontroly podniku (porovnaj ESA 95, 4.165.).

3.096. V prípade poľnohospodárstva iné prevody kapitálu tiež zahŕňajú:

— granty na trvalé vyradenie sadov alebo viníc z používania,

— granty na zastavenie alebo zníženie výroby mlieka (pokiaľ ovplyvnia, explicitne alebo implicitne, hodnotu kvót),

— náhradu na mimoriadne a katastrofické straty investičných majetkov používaných vo výrobe poľnohospodárskych tovarov (napr. zvieratá a zariadenie) (porovnaj 2.045. a 3.067.),

— granty na usadenie sa mladých farmárov na iné účely ako na financovanie nadobudnutia aktív,

— granty na kompenzáciu zníženia hodnoty aktív alebo na zníženie dlhov.

3.097. Iné prevody kapitálu v hotovosti sa zaznamenávajú, keď je platba splatná (a v prípade prevodu v naturáliách, keď je prevedené vlastníctvo aktíva alebo keď veriteľ zruší dlh).

H. SPOTREBA FIXNÉHO KAPITÁLU

(porovnaj ESA 95, 6.02. až 6.05.)

3.098. Predvídateľné opotrebenie a zastarávanie investičného majetku v priebehu účtovného obdobia predstavuje náklady, ktoré sú implicitné dovtedy, kým položka nie je nahradená novou akvizíciou. Toto opotrebenie a zastarávanie sa meria spotrebou fixného kapitálu. Jej zaradenie pod „použitia“ na výrobnom účte umožňuje, aby boli výdaje na tvorbu fixného kapitálu rozdelené na celé obdobie používania.

▼B

3.099. Ak je životnosť investičného majetku dlhšia ako jeden rok, spotreba fixného kapitálu predstavuje čiastku fixného kapitálu spotrebovaného vo výrobnom procese počas účtovného obdobia v dôsledku bežného opotrebenia a predvídateľného zastarávania ([1]). Ak na druhej strane používané investičné majetky majú životnosť menej ako jeden rok, opotrebenie sa zaznamenáva ako medzispotreba.

3.100. Všetky investičné majetky (t. j. výrobky) sú predmetom spotreby fixného kapitálu (i keď sa v konkrétnych prípadoch vyžaduje určitá flexibilita, porovnaj 3.105.). Týka sa to hmotného a nehmotného základného majetku, dôležitých zlepšení nevyrobených aktív a nákladov spojených s prevodom vlastníctva. Spotreba fixného kapitálu sa nezapočítava pre zásoby ani pre rozpracované výrobky, ani pre nevyrobené aktíva ako je pôda, podzemné ložiská a patentované aktíva.

3.101. Spotreba fixného kapitálu je iba jednou zložkou zmeny hodnoty aktív [spolu s THFK, inými zmenami v objeme a nominálnymi ziskami podniku (mínus straty); porovnaj 2.134.]. Predovšetkým spotreba fixného kapitálu nezahŕňa iné zmeny v objeme aktív (iné ako zmeny v dôsledku THFK):

— mimoriadne straty v dôsledku katastrof (zemetrasenia, vojna, sucho, epidémie atď.),

— nepredvídateľné zastaranie, ktoré predstavuje rozdiel medzi rezervami v spotrebe fixného kapitálu na bežné opotrebenie a skutočnými stratami, náhodné udalosti, ktoré spôsobili väčšie odpisy než s akými sa počítalo na základe očakávanej spotreby fixného kapitálu,

— zmeny v klasifikácii základného majetku, t. j. zmeny v jeho hospodárskom využití tak, ako v prípade farmárskej pôdy alebo budov premenených na súkromné účely alebo iné hospodárske účely.

3.102. Spotreba fixného kapitálu, ktorá sa musí odlišovať od odpisov vypočítavaných na fiškálne účely a tých, ktoré sa objavujú v podnikových účtoch, by sa mala oceňovať na základe zásob investičného majetku a (priemernej) pravdepodobnej životnosti rôznych kategórií príslušných tovarov. Ak nie sú k dispozícii žiadne informácie o zásobách investičného majetku, odporúča sa, aby sa vypočítavali pomocou metódy stálych zásob a aby sa oceňovala ich nadobúdacia cena v referenčnom období (t. j. reprodukčná hodnota aktív počas referenčného roka a nie na základe historickej hodnoty). Reprodukčná hodnota sa zisťuje z cien, ktoré musia zaplatiť vlastníci počas akéhokoľvek referenčného obdobia za nahradenie investičného majetku novým, ktorý ho čo najviac pripomína. Je nevyhnutné postupovať takýmto spôsobom, aby bolo možné správne vypočítať čistý domáci produkt.

3.103. Spotreba fixného kapitálu sa vypočítava pomocou metódy lineárnych odpisov, t. j. pripisovaním hodnoty príslušného investičného majetku rovnomerne počas obdobia, v ktorom sa používa. Miera odpisov je definovaná vzorcom 100/n, v ktorom „n“ predstavuje pravdepodobnú životnosť tejto kategórie v rokoch („n“ sa môže v jednotlivých krajinách líšiť a môžu tu byť aj časové rozdiely). Miera odpisu môže byť v určitých prípadoch geometrická. Pokiaľ ide o používanie platnej reprodukčnej ceny a pevnej miery spotreby fixného kapitálu, spotreba fixného kapitálu sa z roka na rok mení, pokiaľ nákupné ceny nezostanú nezmenené počas celej bežnej životnosti aktíva.

3.104. Spotreba fixného kapitálu vo forme nákladov spojených s prevodom vlastníctva vyrobených hmotných a nehmotných aktív by sa mala vypočítavať na základe priemernej životnosti, bežne stanovenej na jeden rok.

3.105. Spotreba fixného kapitálu v zvieratách zodpovedá predpokladanému poklesu v úžitkovosti zvierat, pokiaľ sa používajú na výrobné účely (mlieko, vlna atď.), ktorý sa odráža v súčasnej hodnote budúceho príjmu dosiahnuteľného z týchto zvierat. Nakoľko hodnota budúceho príjmu z úžitkových zvierat časom klesá, zvieratá sa stanú predmetom spotreby fixného kapitálu. Vzhľadom na praktické ťažkosti spojené s vypočítavaním spotreby základných prostriedkov pre tento typ aktíva

([1]) Vrátane krytia strát investičného majetku v dôsledku náhodného pokodenia, proti ktorému môu byť poistené. Hodnota týchto krytí sa má zaznamenávať v hodnote čistého poistného, ktoré sa uhrádza v súvislosti s poisteným investičným majetkom.

▼B

sa však uvažovalo, že spotreba fixného kapitálu by sa nemala vypočítavať pre úžitkové zvieratá. Rozhodnutie nezačleniť zvieratá do tejto kalkulácie vychádzalo z týchto úvah:

— odpis, pokiaľ ide o úžitkovosť a hospodársku hodnotu, je spojený s vekom, ale nie je jeho priamou, pravidelnou a nepretržitou funkciou, tak ako to inak bezpodmienečne platí pre odpis,

— odstránenie zvierat z úžitkového stáda môže byť funkciou hospodárskeho prostredia (zmeny v cenách dosiahnuteľných za zabité zvieratá a v cenách krmív pre zvieratá atď.)

3.106. I keď tieto úvahy nie sú prekážkou pre vypočítanie spotreby fixného kapitálu pre hospodárske zvieratá, spôsobujú, že sa tieto výpočty stávajú veľmi zložitými, pokiaľ ide o vhodné definície priemernej životnosti a mier spotreby fixného kapitálu. Inak by bolo ťažké zabezpečiť zhodu medzi predpovedaným a skutočným priemerným odpisom zvierat. Toto spracovanie tiež zabezpečuje kompatibilitu medzi EÚP a ESA 95 (porovnaj ESA 95, 6.03.) a mikroekonomickými účtami siete účtovných údajov fariem a predchádza potrebe rozlišovať medzi hospodárskymi zvieratami, ktoré majú charakter investičného majetku, a zvieratami, ktoré majú charakter zásob.

IV. SPOTREBA PRÁCE V POĽNOHOSPODÁRSTVE

4.01. Zamestnanosť v poľnohospodárstve sa vzťahuje na všetky osoby — zamestnancov a samostatne zárobkovo činné — poskytujúce prácu odmeňovanú pevným platom a prácu neodmeňovanú pevným platom tuzemským jednotkám vykonávajúcim charakteristické činnosti (poľnohospodárske a neoddeliteľné nepoľnohospodárske druhotné činnosti) odvetvia poľnohospodárstva EÚP.

Do zamestnanosti v poľnohospodárstve sú zaradené všetky osoby v dôchodkovom veku, ktoré naďalej pracujú v poľnohospodárskom podniku.

Nie sú tu zaradené osoby, ktoré neukončili povinnú školskú dochádzku.

4.02. Zamestnanci sú definovaní ako všetky osoby, ktoré na základe dohody pracujú pre inú tuzemskú inštitucionálnu jednotku (ktorá je poľnohospodárskou jednotkou) a dostávajú odmenu (zaznamenávanú ako mzda zamestnancov, porovnaj oddiel V kapitoly III). Spotreba práce, ktorú poskytujú zamestnanci, sa uvádza ako spotreba práce odmeňovaná pevným platom. Práca pracovníkov, ktorí nie sú členmi rodiny, je obvykle klasifikovaná ako spotreba práce odmeňovaná pevným platom. Ak je poľnohospodárska jednotka organizovaná ako bežná spoločnosť (porovnaj 5.09.), všetka vykonaná spotreba práce je klasifikovaná ako spotreba práce odmeňovaná pevným platom.

4.03. Samostatne zárobkovo činné osoby sú definované ako osoby, ktoré sú jedinými vlastníkmi alebo spoločnými vlastníkmi podnikov nezapísaných do podnikového registra, v ktorých pracujú. Spotreba práce, ktorú poskytujú samostatne zárobkovo činné osoby, sa uvádza ako spotreba práce neodmeňovaná pevným platom. Členovia rodiny vlastníka, ktorí nedostávajú mzdu, ktorá je vopred určená a vypočítaná podľa ich skutočnej práce, sú klasifikovaní ako samostatne zárobkovo činní.

4.04. V prípade špecifických spoločností (porovnaj oddiel B kapitoly V) sa spotreba práce pracovníkov spracováva tým istým spôsobom ako v podnikoch nezapísaných do podnikového registra (jediní vlastníci). Riaditelia/akcionári majú podiel na zmiešanom príjme jednotky (spotreba práce neodmeňovaná pevným platom), zatiaľ čo ich zamestnanci dostávajú odmenu (spotreba práce odmeňovaná pevným platom).

4.05. Celkový počet odpracovaných hodín predstavuje súhrnný počet hodín skutočne odpracovaných ako zamestnanec alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba pre tuzemské poľnohospodárske jednotky počas účtovného obdobia.

4.06. Opis toho, čo zahŕňajú a nezahŕňajú celkové odpracované hodiny, je možné nájsť v ESA 95 (11.27. a 11.28.). Celkový počet odpracovaných hodín nezahŕňa prácu pre súkromnú domácnosť vlastníka alebo manažéra.

4.07. Ročné pracovné jednotky (RPJ) sú definované ako ekvivalent hlavného zamestnania (zodpovedajúci počtu ekvivalentov zamestnaní na

▼B

plný pracovný úväzok), t. j. ako celkový počet odpracovaných hodín vydelený priemerným ročným počtom odpracovaných hodín v zamestnaniach na plný pracovný úväzok na hospodárskom území.

4.08. Jedna osoba nemôže predstavovať viac ako jednu RPJ. Toto obmedzenie platí dokonca aj vtedy, ak niekto pracuje v odvetví poľnohospodárstva viac, ako je počet hodín vymedzujúcich plný pracovný úväzok.

4.09. Spotreba práce v poľnohospodárstve osôb, ktoré pracujú menej ako na plný úväzok v poľnohospodárskych podnikoch, sa vypočítava ako koeficient počtu hodín skutočne odpracovaných (za týždeň alebo za rok) v zamestnaní na plný pracovný úväzok.

4.10. Počet hodín skutočne odpracovaných v zamestnaní na plný úväzok nie je nevyhnutne rovnaký pre všetky kategórie práce. Je možné, že počet hodín zahŕňajúci plný pracovný úväzok používaný pre samostatne zárobkovo činné osoby je väčší, ako sa používa pre zamestnancov. Pretože v druhom prípade je maximálny počet hodín, ktoré majú byť odpracované, stanovený v zmluve.

4.11. Počet hodín, ktoré osoba odpracuje, sa neupravuje koeficientom kvôli veku (t. j. menej ako 16 rokov a viac ako 65) alebo pohlaviu. Musí sa uplatňovať rovnosť. „Plný úväzok“ je stanovený počtom odpracovaných hodín, a nie ako hodnotenie vyrobeného množstva a/alebo kvality.

4.12. Pokiaľ nie sú dôvody na uprednostňovanie alternatívnych zdrojov, RPJ predstavujúca prácu na plný úväzok v poľnohospodárstve by mala vychádzať zo súčasnej definície štruktúry poľnohospodárskych podnikov v prehľadoch spoločenstva, a to ako minimálny počet hodín, ktoré vyžadujú vnútroštátne ustanovenia upravujúce pracovné zmluvy. Ak neuvádzajú počet hodín za rok, potom sa ako minimálny údaj berie 1800 hodín (225 pracovných dní po 8 hodín za deň).

V. UKAZOVATELE PRÍJMU V POĽNOHOSPODÁRSTVE

5.01. Jedným z hlavných cieľov EÚP je zisťovanie príjmu v poľnohospodárstve a zmien v ňom.

A. DEFINÍCIA PRÍJMU A VYROVNÁVACÍCH POLOŽIEK

5.02. Príjem je možné definovať ako najvyššiu čiastku, ktorú môže príjemca spotrebovať za dané obdobie bez zníženia objemu jeho aktív. Dá sa tiež definovať ako súčet spotreby a zmeny v aktívach uskutočnenej za dané obdobie, pričom všetky ostatné veci zostávajú rovnaké, pretože príjem predstavuje to, čo by sa mohlo spotrebovať. Rozlišovanie medzi bežnými účtami a kapitálovým účtom v ESA 95 umožňuje skúmať najvyššiu možnú spotrebu pomocou miery spotreby a úspor v bežných účtoch a mieru zmeny v hodnote aktív na kapitálovom účte.

5.03. Následnosť účtov (porovnaj 1.43.) odvetvia poľnohospodárstva umožňuje vypočítať tri vyrovnávacie položky, ktoré sa môžu používať ako súhrn príjmu pre odvetvie poľnohospodárstva: čistá pridaná hodnota, čistý prevádzkový zisk (čistý zmiešaný príjem) a čistý podnikateľský zisk. Vzťah medzi týmito položkami je ustanovený takto:

Výrobný účet			Tvorba príjmového účtu			Podnikateľský príjmový účet		
P.1		Produkcia	B.1n		Čistá pridaná hodnota	B.2n B.3n		Čistý prevádzkový zisk/čistý zmiešaný príjem
P.2	–	Medzispotreba	D.1	–	Spotreba zamestnancov	D.41	+	Prijatý úrok (*)
K.1	–	Spotreba fixného kapitálu	D.29	–	Iné dane z výroby	D.41	–	Zaplatený úrok
			D.39	+	Iné dotácie na výrobu	D.45	–	Zaplatené najomné
B.1n	=	Čistá pridaná hodnota	B.2n B.3n	=	Čistý prevádzkový zisk/-čistý zmiešaný príjem	B.4n	=	„Čistý podnikateľský príjem“

▼B

Výrobný účet			Tvorba príjmového účtu	Podnikateľský príjmový účet
D.29	–	Iné dane z výroby		
D.39	+	Iné dotácie na výrobu		
	=	Čistá pridaná hodnota pri faktorových nákladoch/-faktorovom príjme		

(*) Iba úrok prijatý poľnohospodárskymi jednotkami organizovanými ako spoločnosti.

5.04. Čistá pridaná hodnota odvetvia stanovuje hodnotu vytvorenú všetkými poľnohospodárskymi miestnymi JHČ po spotrebe fixného kapitálu. Vzhľadom na to, že produkcia sa oceňuje základnými cenami a medzispotreba sa oceňuje nákupnými cenami, čistá pridaná hodnota obsahuje dotácie na výrobky mínus dane z výrobkov. Čistá pridaná hodnota pri faktorových nákladoch (definovaná ako čistá pridaná hodnota pri základných cenách mínus iné dane z výroby plus iné dotácie na výrobu) stanovuje náhradu všetkých faktorov výroby (pozemkov, kapitálu, pracovnej sily) a môže byť pomenovaná ako „faktorový príjem“, nakoľko predstavuje celú hodnotu vytvorenú jednotkou, ktorá sa zaoberá výrobnou činnosťou.

5.05. Čistý prevádzkový zisk stanovuje výnos z pôdy, kapitálu a pracovnej sily neodmeňovanej pevným platom. Je to zostatok tvorby príjmového účtu, ktorý ukazuje rozdelenie príjmu medzi faktormi výroby a sektorom všeobecnej vlády. Čistá pridaná hodnota a čistý prevádzkový zisk sa vypočítavajú pre odvetvia.

5.06. Čistý podnikateľský príjem získaný pripočítaním úroku prijatého poľnohospodárskymi jednotkami organizovanými ako spoločnosti k čistému prevádzkovému zisku a potom odpočítaním nájomného (t. j. za prenájom farmy a pôdy) a úrokových platieb stanovuje kompenzáciu pracovnej sily neodmeňovanej pevným platom, náhradu z pôdy patriacej jednotkám a výnos vyplývajúci z využívania kapitálu. Je podobný koncepcii bežného príjmu pred rozdelením a daňami z príjmu v podnikovom účtovníctve. I keď sa čistý podnikateľský príjem vždy nevypočítava pre odvetvia, vo všeobecnosti sa dá vyčísliť pre odvetvie poľnohospodárstva, nakoľko je možné stanoviť časť úroku a nájomného spojeného výlučne s poľnohospodárskou činnosťou (a s druhotnými nepoľnohospodárskymi činnosťami).

5.07. V prípade podnikov s jediným vlastníkom predstavuje podnikateľský príjem na jednej strane náhradu za prácu vykonávanú vlastníkom poľnohospodárskeho podniku (a prácu členov rodiny neodmeňovaných pevným platom) a na druhej strane príjem zostávajúci v podniku bez toho, aby bolo možné oddeliť tieto dve zložky (pojem „vlastník“, ako sa používa tu, sa prirodzene vzťahuje na všetky osoby, ktoré vedú podniky jediného vlastníka v tomto odvetví). Je to preto zmiešaný príjem. Podobne ako akékoľvek iné odvetvie, odvetvie poľnohospodárstva však zahŕňa výrobné jednotky, ktoré patria k rôznym typom inštitucionálnych jednotiek: spoločnosti a podniky s jediným vlastníkom. Je rozdiel medzi podnikateľským príjmom, ktorý vytvoria podniky s jedinými vlastníkmi, a príjmom, ktorý vytvoria jednotky organizované ako spoločnosti. V druhom prípade predstavuje „priamy“ podnikateľský príjem, pretože nezahŕňa nijaký príjem z práce (kompenzácia za prácu sa považuje za kompenzáciu platenej pracovnej sily, dokonca aj keď sa týka správcov a akcionárov spoločnosti).

5.08. Je potrebné pamätať na to, že súhrny príjmov získané ako vyrovnávacie položky následnosti účtov v odvetví nie sú ukazovateľmi celkového príjmu alebo disponibilného príjmu domácností zamestnaných v poľnohospodárstve, pretože tieto môžu mať okrem ich čisto poľnohospodárskych príjmov tiež príjem z iných zdrojov (z nepoľnohospodárskych činností, mzdy, zo sociálnych dávok, príjmy z majetku). Inými slovami, poľnohospodársky príjem sa nesmie považovať za príjem farmára. Okrem toho táto miera príjmu sa týka príjmu vytvo-

▼B

reného poľnohospodárskymi činnosťami (ako aj neoddeliteľnými nepoľnohospodárskymi činnosťami) za dané účtovné obdobie, i keď v určitých prípadoch zodpovedajúce príjmy nebudú obdržané skôr ako v neskoršom termíne. Preto nepredstavuje príjem reálne obdržaný v priebehu samotného účtovného obdobia.

B. SPRACOVANIE PRÍJMU JEDNOTIEK ORGANIZOVANÝCH AKO SPOLOČNOSTI

5.09. Jediní vlastníci (alebo rodinné podniky) sú najbežnejšou formou poľnohospodárskych jednotiek v Európskej únii. Niektoré poľnohospodárske výrobné jednotky však môžu byť organizované ako spoločnosti a môžu mať buď formu obvyklých spoločností (t. j. ich organizačné usporiadanie je podobné usporiadaniu spoločností, ktoré sú v iných odvetviach hospodárstva), alebo spoločností, ktoré majú špecifickejšie vlastnosti (napríklad v prípade farmára, ktorý z daňových dôvodov vytvorí konkrétnu samostatnú spoločnosť pre komerčnú časť jeho hospodárskej činnosti, alebo skupiny farmárov, ktorí vytvoria združenie s cieľom spojiť pozemky a pracovnú silu v rámci určitých typov družstiev).

5.10. Čistý podnikateľský príjem odvetvia poľnohospodárstva potom pozostáva z týchto zložiek:

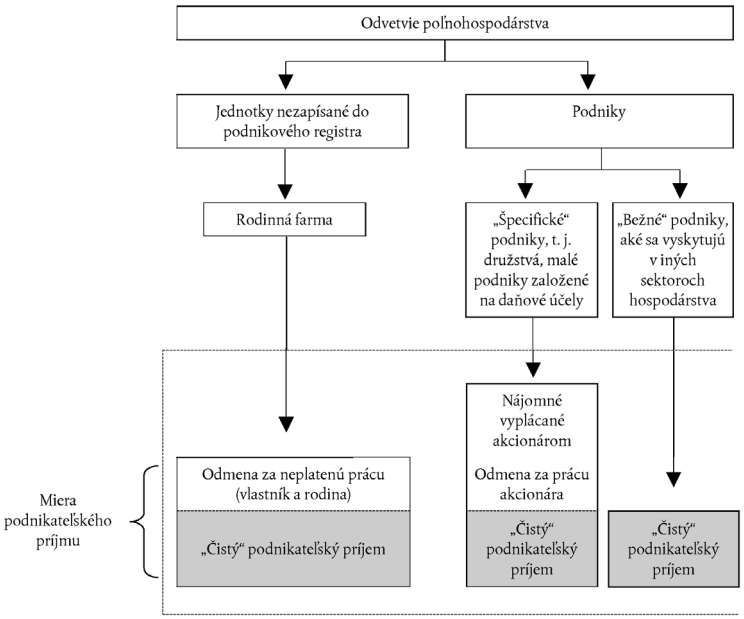
— „zmiešaný“ podnikateľský príjem jediných vlastníkov (podniky nezapísané do podnikového registra),

— „priamy“ (čistý) podnikateľský príjem „bežných“ spoločností,

— „zmiešaný“ podnikateľský príjem spoločností typických pre odvetvie poľnohospodárstva.

Tieto tri zložky sú usporiadané v grafe v bode 5.11.

5.11. „Priamy“ podnikateľský príjem nesmie zahŕňať žiadnu mzdu zamestnancov, ako aj nájomné zaplatené pred rozdelením ziskov. Pre väčšinu spoločností charakteristických pre poľnohospodárstvo je však ťažké oddeliť odmeňovanie akcionárov za vloženú pôdu a vynaloženú prácu od rozdelenia zisku. Preto sa odporúča, aby sa meradlo pre porovnávanie podnikateľského príjmu v poľnohospodárstve pre tento typ poľnohospodárskej jednotky vzťahovalo k „zmiešanému“ príjmu, t. j. že by malo zahŕňať mzdu zamestnancov vlastníka za ich prácu, ako aj nájomné. Preto by sa v prípade týchto špecifických spoločností odmeny a nájomné nemali odpočítavať od kalkulácie podnikateľského príjmu. Pre kalkuláciu podnikateľského príjmu sa teda prispôsobujú skupine jediných vlastníkov. Na druhej strane v prípade „bežných“ spoločností musí byť jasný rozdiel medzi odmenou a rozdelením zisku.

▼B

C. DEFINÍCIA UKAZOVATEĽOV PRÍJMU V POĽNOHOSPODÁRSTVE

5.12. Tri ukazovatele príjmu v poľnohospodárstve je možné opísať takto:

— ukazovateľ A: index reálneho príjmu faktorov v poľnohospodárstve pripadajúci na RPJ

Toto meradlo zodpovedá skutočnej čistej pridanej hodnote pri faktorových nákladoch poľnohospodárstva pripadajúcej na celkovú RPJ ([1]),

— ukazovateľ B: index skutočného čistého podnikateľského príjmu v poľnohospodárstve pripadajúci na RPJ neodmeňovanú pevným platom

Tento ukazovateľ predstavuje zmeny v čistom podnikateľskom príjme v čase pripadajúce na RPJ neodmeňovanú pevným platom. Pre každý členský štát je premenený do formy indexu a poskytuje skôr informácie o trendoch ako o úrovniach príjmu. Najužitočnejší je v tých krajinách, v ktorých je poľnohospodárstvo organizované vo forme podnikov s jediným vlastníkom. Na druhej strane, v súvislosti s existenciou „bežných“ spoločností, ktoré vytvárajú podnikateľský príjem výlučne pomocou platenej pracovnej sily, je ukazovateľ B v porovnaní s významom individuálneho príjmu nadhodnotený. Tento nedostatok môže zabrániť porovnávaniu úrovní príjmu medzi členskými štátmi, ak sa podiely „bežných“ spoločností veľmi líšia,

— ukazovateľ C: čistý podnikateľský príjem poľnohospodárstva

Tento súhrn príjmu je prezentovaný ako absolútna hodnota ([2]) (alebo reálne vo forme indexu). Umožňuje porovnateľnosť príjmu odvetvia poľnohospodárstva medzi členskými štátmi v čase.

D. AGREGÁCIA UKAZOVATEĽOV PRÍJMU PRE EURÓPSKU ÚNIU

5.13. Ukazovatele a miery zmeny pre Európsku úniu ako celok sa môžu vypočítavať buď ako vážené priemery národných ukazovateľov alebo mier zmeny, alebo priamo na základe agregátov EÚ získaných premenou národných údajov na eurá alebo na normy kúpnej sily (NKS). V oboch prípadoch sa musí zvoliť východiskový rok: buď rok použitý na stanovenie podielov zahrnutých z rôznych krajín do kalkulácie priemerov spoločenstva, alebo rok, ktorého výmenné kurzy boli použité na vypočítanie agregátov.

5.14. Používajú sa mierne odlišné metódy a iné východiskové roky v závislosti od toho, či kalkulácie predstavujú analýzu krátkodobého trendu (zmeny v roku „n“ v porovnaní s rokom „n–1“) alebo dlhodobého trendu (všeobecne od roku 1980 do roku n).

5.15. Pre analýzu krátkodobého trendu sa miery zmeny ukazovateľov nominálneho alebo reálneho príjmu Európskej únie pre rok n v porovnaní s rokom n–1 vypočítavajú ako vážené priemery zodpovedajúcich mier zmeny odhadovaných v členských štátoch, pričom koeficienty váh sa vypočítavajú na základe agregátov príjmu pre rok n–1, premenených na eurá pri výmenných kurzoch roku n–1; tieto koeficienty sú prirodzene špecifické pre každý agregát. Táto metóda založená na roku n–1 sa javí ako najvhodnejšia pre krátkodobú analýzu a je to metóda, ktorá sa najviac zhoduje s metódou používanou jednotlivými členskými štátmi.

5.16. Pre analýzu dlhodobého trendu sa ukazovatele a miery zmeny ukazovateľov príjmu pre Európsku úniu vypočítavajú na základe agregátov EÚ vyjadrených v eurách pri konštantných výmenných kurzoch roku 1995 pre reálne hodnoty (t. j. po odpočítaní účinku priemerného zvýšenia cien), použité deflátory sú tiež založené na 1995 = 100. Táto metóda založená na roku 1995 sa javí ako najvhodnejšia pre opísanie a analýzu trendov za celé obdobie od roku 1980 do roku n.

([1]) Aby bolo moné zohľadniť prácu na čiastočný úväzok a sezónnu prácu, zamestnanie v poľnohospodárstve alebo zmeny v ňom sa udávajú v RPJ (podrobnejie v kapitole IV). Rozliuje sa medzi RPJ neodmeňovanými pevným platom a RPJ odmeňovanými pevným platom, ktoré spolu tvoria celkové RPJ.

([2]) Táto miera príjmu zodpovedá predtým uvedenej miere „čistý príjem z rodinnej poľnohospodárskej činnosti“ pre podniky s jediným vlastníkom.

▼B

E. DEFLÁCIA UKAZOVATEĽOV PRÍJMU

5.17. Pre každý členský štát sa indexy a zmeny hodnôt ukazovateľov príjmu získavajú defláciou zodpovedajúcich nominálnych údajov implicitným cenovým indexom HDP.

5.18. Body, ktoré hovoria v prospech používania tohto deflátora, sú dôležité faktory ako je spoľahlivosť a porovnateľnosť. Implicitný cenový index HDP je všeobecný cenový ukazovateľ pre všetky tovary, výrobky a služby v celom hospodárstve. Ako deflátor tiež prichádza do úvahy cenový index národných konečných využití. Na rozdiel od cenového indexu HDP berie rovnako a bezprostredne do úvahy vplyv zahraničného obchodu, a tak rýchlejšie a zreteľnejšie odráža akékoľvek zmeny cien dovozov (napr. pohyby cien energie). Napriek tomu, aby bola zabezpečená porovnateľnosť s inými štatistikami zostavenými Európskou komisiou, bolo rozhodnuté, že nebude zavedený nový deflátor.

5.19. Reálne agregáty príjmu pre Európsku úniu ako celok sa získavajú najprv defláciou nominálnych hodnôt (pri súčasných cenách) zaznamenaných v rôznych členských štátoch pri uplatnení implicitného cenového indexu HDP príslušného členského štátu a potom ich premenením na eurá (pre dlhodobú analýzu pri výmenných kurzoch roku 1995 a pre krátkodobý trend pri výmenných kurzoch roku n–1 tak, ako je uvedené vyššie). Výsledky sa potom spočítajú, aby bolo možné získať reálne hodnoty pre Európsku úniu. Práve na základe týchto ukazovateľov sa reálne vypočítavajú indexy a miery zmeny pre Európsku úniu, čo znamená, že „deflátor EÚ“ sa nikdy explicitne nezahŕňa.

VI. OCEŇOVANIE EÚP PRI STÁLYCH CENÁCH

A. CENOVÉ A OBJEMOVÉ MIERY

(porovnaj ESA 95, kapitola 10)

6.01. Na účely hospodárskej analýzy, pri sledovaní toho, ako sa menia hodnoty, je užitočné rozlišovať medzi zmenami hodnôt v dôsledku zmien v objeme a zmenami v dôsledku zmien v cenách. ESA 95 (10.15. až 10.23.) jednoznačne stanovuje, že cenová zložka by mala zahŕňať iba zmeny týkajúce sa cien a že všetky iné zmeny by mali byť zahrnuté do objemovej zložky. Preto sa rozdiely v kvalite medzi výrobkami (fyzikálne vlastnosti, typy odbytu v malom) majú brať do úvahy ako objemové a nie ako cenové zmeny.

6.02. Pre mnohé tovary a služby existuje niekoľko odchýlok, ktoré sa líšia kvalitou. ESA 95 definuje niekoľko faktorov, ktoré spôsobujú rozdiely v kvalite, ale pre EÚP sú najdôležitejšie tie, ktoré sú spojené s fyzikálnymi vlastnosťami. Uznáva, že v definícii daného produktu môžu byť fyzikálne rozdiely, ktoré znamenajú, že fyzikálne jednotky (napr. jedna tona) nie sú identické v hospodárskom zmysle. Príkladom sú dve tony zrna predaného v dvoch za sebou nasledujúcich rokoch. V roku jedna je všetko zrno mlynárskej kvality, v roku dva menej ako polovica je mlynárskej kvality, zvyšok je predaný na krmivo. Znamená to, že priemerná kvalita zrna klesla. Iný rozdiel v kvalite dôležitý pre EÚP je rozdiel spojený s posunom v predaji výrobku medzi dvomi trhmi s odlišnými cenami, napr. domácim a zahraničným, priemyselným využitím a predajom spotrebiteľom (porovnaj ESA 95, 10.15. až 10.18.).

6.03. Ukazovatele objemu a ceny použité na zhromažďovanie údajov pri stálych cenách musia zohľadňovať zmeny v kvalite. Preto sa odporúča, aby sa práca vykonávala na čo najvyššej úrovni podrobnosti s cieľom dostať sa čo najbližšie k úplne homogénnym elementárnym produktom. Ak sú elementárne produkty úplne homogénne, zmeny v objeme je možné odhadovať na základe zmien v množstve.

6.04. Štatistickú údaje sú však často k dispozícii iba na súhrnnejšej úrovni, a preto sa už nezaoberajú čisto homogénnymi produktmi. V tomto prípade ESA 95 (10.32.) uvádza, že je výhodnejšie uskutočniť defláciu hodnoty pre bežný rok vhodným cenovým indexom, aby bolo možné odhadnúť zmeny v objeme.

6.05. Úroveň podrobnosti, pre ktorú je použitý index prijatý ako elementárny index (skúmaný produkt sa tak považuje za homogénny), sa nazýva elementárnou úrovňou agregácie. V EÚP elementárna úroveň agregácie zodpovedá prinajmenšom najviac dezagregovanej úrovni

▼B

nomenklatúry v tabuľke prenosu údajov. Pre zostavovanie cenových indexov je však žiaduca vyššia úroveň podrobnosti.

6.06. Pre každý agregát tovarov a služieb vykazovaný v účtoch musia byť cenové a objemové miery zostavené tak, že:

hodnotový index = cenový index × objemový index

Znamená to, že každá zmena v hodnote daného toku musí byť pripísaná buď cenovej zmene, alebo zmene v objeme, alebo kombinácii oboch (porovnaj ESA 95, 10.13.).

6.07. Systematická špecifikácia zmien v súčasnej hodnote na zložky „zmeny v cene“ a „zmeny v objeme“ je obmedzená na toky reprezentujúce transakcie tovarov a služieb a na príslušné prvky v oceňovaní týchto transakcií (produkcia, medzispotreba, spotreba fixného kapitálu, hrubá pridaná hodnota, čistá pridaná hodnota, THFK, zmena zásob, dane a dotácie na výrobky).

B. ZÁSADY A METÓDA ZOSTAVOVANIA EÚP PRI STÁLYCH CENÁCH

1. **Výber vzorca indexu**

6.08. ESA 95 (10.62.) uprednostňuje používanie Fischerových indexov. Tieto indexy však predstavujú určitý počet nevýhod, vrátane skutočnosti, že nie sú aditívne a že vyžadujú značné množstvo základných údajov. Z tohto dôvodu ESA 95 pripúšťa, že prijateľnou metódou je používanie Laspeyresovho objemového indexu a Paascheho cenového indexu.

6.09. V súlade s odporúčaniami ESA 95 sa v EÚP zmeny v objeme zisťujú pomocou Laspeyresových indexov a zmeny v cene sa zisťujú pomocou Paascheho indexov.

Laspeyresov objemový index:

$$L(q) = \frac{\sum p_0 q_n}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum p_0 q_0 \frac{q_n}{q_0}}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum V_0 \frac{q_n}{q_0}}{\sum V_0}$$

Paascheho cenový index:

$$P(p) = \frac{\sum q_n p_n}{\sum q_n p_0} = \frac{\sum p_0 q_n \frac{p_n}{p_0}}{\sum p_0 q_n}$$

Pre každý základný produkt:

— p_0: predstavuje cenu zaznamenanú v základnom roku 0,

— p_n: predstavuje cenu zaznamenanú v roku n,

— q_0: predstavuje množstvo zaznamenané v základnom roku 0,

— q_n: predstavuje množstvo zaznamenané v roku n,

— V_0: predstavuje hodnotu zaznamenanú v základnom roku 0: ($V_0 = p_0 q_0$).

2. **Základný rok**

6.10. Zmeny v objeme sa zisťujú pomocou Laspeyresových indexov: zmeny v množstvách základných sérií sa preto vážia hodnotou v základnom roku. Zmeny v cenách sa zisťujú pomocou Paascheho indexov: zmeny v cenách elementárnych sérií sa preto vážia hodnotou v bežnom roku pri cenách pre základný rok.

6.11. Základný rok je rok, ktorého ceny sa používajú na zostavenie váhovej schémy.

6.12. Najpresnejší spôsob zisťovania zmien v objeme z jedného roka na druhý je použiť posledný základný rok, ktorý je k dispozícii. Tento prístup zaručuje, že váženia sú relatívne aktuálne a predchádza problémom spojeným s vážením produktov, ktoré sa už nevyrábajú, a nových produktov, ktoré vznikli. Z tohto dôvodu EÚP zisťuje zmeny v objeme pomocou vážení za predchádzajúci rok.

▼B

3. **Prezentácia sérií vo vzťahu k referenčnému roku**

6.13. Rok, ktorý sa používa na predkladanie a prezentáciu údajov pri stálych cenách, sa môže líšiť od základného roka; nazýva sa referenčným rokom. V sérii indexov je referenčný rok rokom, ktorý má hodnotu 100.

6.14. Série objemových indexov v cenách referenčného roka sa získavajú zreťazením indexov vypočítaných v cenách predošlého roka (porovnaj ESA 95, 10.64.).

6.15. Je dôležité, že zmena referenčného roka nemá vplyv na zmeny v objeme v súvislosti s predchádzajúcim rokom. Z tohto dôvodu sú údaje EÚP prezentované vo vzťahu k pevne stanovenému referenčnému roku pomocou opätovného porovnania každej premennej samostatne, bez ohľadu na to či sú to agregáty alebo elementárne indexy.

6.16. Príklad:

Posúdime dva homogénne elementárne produkty, A a B. Na cenovej štruktúre predchádzajúceho roku sú založené tieto série:

Objemové a cenové indexy pre celok (A+B) závisia od váženia každého produktu A a B.

	90P90	90 – 91 objemový index	91P90	90 – 91 cenový index	91P91	91 – 92 objemový index	92P91	92 – 91 cenový index	92P92
A	100	105,0	105	110,0	115	102,0	117	108,0	126
B	300	110,0	330	95,0	314	90,0	283	105,0	297
Spolu	400	108,8	435	98,6	429	93,2	400	105,8	423

Ak sú tieto série vyjadrené vo vzťahu k pevne stanovenému referenčnému roku (napr. 1990), jediný spôsob zachovania objemových indexov n/n–1 je zreťaziť indexy oddelene. Dáva to túto sériu (základ v roku 1990 sa rovná 100):

	1990	1991	1992
A	100	105,0	107,1
B	100	110,0	99,0
Spolu	100	108,8	101,4

(101,4 = 108,8*9,3/100)

Hodnoty pri stálych cenách vyjadrené vo vzťahu k referenčnému roku 1990 sú:

	1990	1991	1992
A	100	105,0	107,1
B	300	330	297,0
Spolu	400	435	405,6

(405,6 = 400*101,4/100)

Výsledkom je, že účet už nie je aditívny. Pripočítavanie hodnôt pri stálych cenách dáva túto sériu:

	1990	1991	1992
A + B	400	435	404,1

Na rozdiel od roku nasledujúceho po referenčnom roku opätovne porovnávané série nie sú aditívne.

▼B

6.17. Podľa ESA 95 (10.67.) sú neaditívne konštantné cenové údaje uverejňované bez akejkoľvek úpravy ([1]). Tento prístup prevzali aj EÚP. Užívateľom je však potrebné vysvetliť, že tabuľky nie sú aditívne.

4. **Kalkulácia pridanej hodnoty pri stálych cenách**

6.18. Pridaná hodnota predstavuje vyrovnávaciu položku výrobného účtu. Pridanú hodnotu ako takú nie je možné rozdeliť priamo na cenovú zložku a objemovú zložku. Teoreticky správna metóda pre výpočet pridanej hodnoty pri stálych cenách je uskutočniť „dvojitú defláciu“ (porovnaj ESA 95, 10.27. – 10.28.).

6.19. Hrubá pridaná hodnota vyjadrená v cenách predchádzajúceho roka je preto definovaná ako rozdiel medzi produkciou meranou v cenách predchádzajúceho roka a medzispotrebou meranou v cenách predchádzajúceho roka. Čistá pridaná hodnota v cenách predchádzajúceho roka je definovaná ako rozdiel medzi hrubou pridanou hodnotou v cenách predchádzajúceho roka a spotrebou fixného kapitálu v cenách predchádzajúceho roka. Pridaná hodnota v cenách pevne stanoveného referenčného roka sa získava opätovným porovnávaním.

6.20. Príklad:

Séria súčasných hodnôt a hodnôt v cenách predchádzajúceho roka (objemov) týkajúcich sa produkcie a medzispotreby je stanovená nižšie:

	95P95	96P95	96P96	97P96	97P97
Produkcia	150	160	170	180	200
Medzispotreba	40	30	35	40	45

Pridaná hodnota, pokiaľ ide o objem, sa získa odpočítaním objemu medzispotreby od objemu produkcie. Odvodená je táto séria:

	95P95	96P95	96P96	97P96	97P97
Hrubá pridaná hodnota	110	130	135	140	155

Takýmto spôsobom sa získajú tieto cenové indexy v cenách predchádzajúceho roka:

	1996	1997
Hrubá pridaná hodnota	118,2	103,7

(118,2 = 130/110*100) (103,7 = 140/135*100)

Hrubá pridaná hodnota roku n v cenách roku 1995 sa odvodí vynásobením súčasnej hodnoty pre rok 1995 indexom objemovej reťaze

PH 96 (v cenách 1995) = 110*1,182 = 130

PH 97 (v cenách 1996) = 110*1,182*1,037 = 135

5. **Špecifikácia daní a dotácií na výrobky na objemové a cenové zložky**

6.21. Špecifikácia ocenení pri základnej cene na príslušné objemové a cenové zložky predpokladá, že táto špecifikácia sa tiež uplatňuje na dane a dotácie na výrobky. Pre EÚP platí táto voľba:

6.22. Objemový index dotácie (alebo dane) na výrobok je totožný s objemovým indexom produkcie za výrobnú cenu. V tomto prípade je objemový index produkcie rovnaký, či je vyjadrený vo výrobnej cene, alebo základnej cene.

6.23. Toto riešenie má inú výhodu: objemový index je nezávislý od metódy oceňovania. V dôsledku toho je interpretácia cenových a objemových

([1]) To nevylučuje monosť, e môu nastať okolnosti, v ktorých zostavovatelia môu usúdiť, e je výhodnejie eliminovať nezrovnalosti, aby sa zlepila celková zhoda údajov.

▼B

indexov za základnú cenu priama: pre dokonale homogénny základný produkt je objemový index totožný s indexom množstva; cenový index odráža zmenu v priemernej základnej cene.

6.24. Príklad:

Hodnota produkcie pre daný produkt za výrobnú cenu v roku n je 1 000; hodnota produkcie v roku n+1 je 900. Objemový index produkcie je 102.

Tento produkt je dotovaný. Hodnota dotácie pre rok n je 100; hodnota dotácie pre rok n+1 je 150.

Objemová/cenová špecifikácia dotácie sa uskutoční takto:

	Hodnota n	Objemový index n +1/n	Objem n +1	Cenový index n +1/n	Hodnota n+1
Produkcia pri výrobných cenách	1 000	102,0	1 020	88,2	900
Dotácia na výrobky	100	102,0	102	147,0	150
Produkcia pri základných cenách	1 100	102,0	1 122	93,6	1 050

Objemový index dotácie je rovnaký ako produkcia pri výrobnej cene.

▼B

PRÍLOHA II

PROGRAM PRENOSU ÚDAJOV EÚP

Pre každú z položiek produkcie (položky 01 až 18, vrátane podpoložiek) sa musí prenášať hodnota pri základných cenách, ako aj jej zložky (hodnota pri výrobných cenách, dotácie na výrobky a dane z výrobkov).

Údaje pre výrobný účet a pre THFK sa prenášajú pri súčasných aj pri konštantných cenách.

Všetky hodnoty by sa mali vyjadrovať v miliónoch jednotiek národnej meny. Spotreba práce by sa mala vyjadrovať v 1 000 RPJ.

1. **Výrobný účet**

Položka	Zoznam premenných	Prenos týkajúci sa referenčného roka n		
		November rok n (odhady)	Január rok n +1 (odhady)	September rok n+1
01	Obilniny (vrátane osív)	X	X	X
01.1	Pšenica a špaldová pšenica	X	X	X
01.1/1	Pšenica siata a špaldová	—	—	X
01.1/2	Pšenica tvrdá	—	—	X
01.2	Raž a strukovinovoobilná miešanka	X	X	X
01.3	Jačmeň	X	X	X
01.4	Ovos a jarné zmesi obilnín	X	X	X
01.5	Kukurica na zrno	X	X	X
01.6	Ryža	X	X	X
01.7	Iné obilniny	X	X	X
02	Technické plodiny	X	X	X
02.1	Olejniny a olejnaté plodiny (vrátane osív)	X	X	X
02.1/1	Osivo repky a okrúhlice	—	—	X
02.1/2	Slnečnica	—	—	X
02.1/3	Sója	—	—	X
02.1/4	Iné olejnaté plodiny	—	—	X
02.2	Bielkovinové plodiny (vrátane osív)	X	X	X
02.3	Surový tabak	X	X	X
02.4	Cukrová repa	X	X	X
02.5	Iné technické plodiny	X	X	X
02.5/1	Priadne rastliny	—	—	X
02.5/2	Chmeľ	—	—	X
02.5/3	Iné technické plodiny: iné	—	—	X
03	Krmoviny	X	X	X
03.1	Kŕmna kukurica	—	—	X
03.2	Kŕmne okopaniny (vrátane kŕmnej repy)	—	—	X
03.3	Iné krmoviny	—	—	X
04	Zelenina a záhradné plodiny	X	X	X
04.1	Čerstvá zelenina	X	X	X
04.1/1	Karfiol	—	—	X
04.1/2	Rajčiaky	—	—	X
04.1/3	Iná čerstvá zelenina	—	—	X

▼B

Položka	Zoznam premenných	Prenos týkajúci sa referenčného roka n		
		November rok n (odhady)	Január rok n +1 (odhady)	September rok n+1
04.2	Priesady a kvety	X	X	X
04.2/1	Rastliny v škôlkach	—	—	X
04.2	Okrasné rastliny a kvety (vrátane vianočných stromčekov)	—	—	X
04.2/3	Porasty	—	—	X
05	Zemiaky (vrátane osív)	X	X	X
06	Ovocie	X	X	X
06.1	Čerstvé ovocie	X	X	X
06.1/1	Stolové jablká	—	—	X
06.1/2	Stolové hrušky	—	—	X
06.1/3	Broskyne	—	—	X
06.1/4	Iné čerstvé ovocie	—	—	X
06.2	Citrusové ovocie	X	X	X
06.2/1	Sladké pomaranče	—	—	X
06.2/2	Mandarínky	—	—	X
06.2/3	Citróny	—	—	X
06.2/4	Iné citrusové ovocie	—	—	X
06.3	Tropické ovocie	X	X	X
06.4	Hrozno	X	X	X
06.4/1	Stolové hrozno	—	—	X
06.4/2	Iné hrozno	—	—	X
06.5	Olivy	X	X	X
06.5/1	Stolové olivy	—	—	X
06.5/2	Iné olivy	—	—	X
07	Víno	X	X	X
07.1	Stolové víno	—	—	X
07.2	Akostné víno	—	—	X
08	Olivový olej	X	X	X
09	Iné rastlinné výroby	X	X	X
09.1	Rastlinné materiály používané hlavne na pletenie	—	—	X
09.2	Osivá	—	—	X
09.3	Iné rastlinné výrobky: iné	—	—	X
10	Rastlinná produkcia (01 až 09)	X	X	X
11	Zvieratá	X	X	X
11.1	Hovädzí dobytok	X	X	X
11.2	Ošípané	X	X	X
11.3	Kone	X	X	X
11.4	Ovce a kozy	X	X	X
11.5	Hydina	X	X	X
11.6	Iné zvieratá	X	X	X

▼B

Položka	Zoznam premenných	Prenos týkajúci sa referenčného roka n		
		November rok n (odhady)	Január rok n +1 (odhady)	September rok n+1
12	Výrobky živočíšneho pôvodu	X	X	X
12.1	Mlieko	X	X	X
12.2	Vajcia	X	X	X
12.3	Iné výrobky živočíšneho pôvodu	X	X	X
12.3/1	Surová vlna	—	—	X
12.3/2	Zámotky priadky morušovej	—	—	X
12.3/3	Iné výrobky živočíšneho pôvodu: iné	—	—	X
13	Produkcia zvierat (11+12)	X	X	X
14	Produkcia poľnohospodárskych výrobkov (10 +13)	X	X	X
15	Produkcia poľnohospodárskych služieb	X	X	X
15.1	Poľnohospodárske služby	—	—	X
15.2	Prenájom kvót mlieka	—	—	X
16	Poľnohospodárska produkcia (14+15)	X	X	X
17	Nepoľnohospodárske druhotné činnosti (neoddeliteľné)	X	X	X
17.1	Spracovanie poľnohospodárskych výrobkov	X	X	X
17.2	Iné neoddeliteľné druhotné činnosti (tovary a služby)	X	X	X
18	Produkcia odvetvia poľnohospodárstva (16+17)	X	X	X
19	Celková medzispotreba	X	X	X
19.01	Osivá a sadivá	X	X	X
19.02	Energia: mazivá	X	X	X
19.02/1	— Elektrina	—	—	X
19.02/2	— Plyn	—	—	X
19.02/3	— Iné palivá a pohonné hmoty	—	—	X
19.02/4	— Iné	—	—	X
19.03	Hnojivá a melioračné prostriedky	X	X	X
19.04	Prípravky na ochranu rastlín a pesticídy	X	X	X
19.05	Veterinárne výdaje	X	X	X
19.06	Krmivá pre zvieratá	X	X	X
19.06/1	— Krmivá dodávané inými poľnohospodárskymi podnikmi	X	X	X
19.06/2	— Krmivá nakupované mimo odvetvia poľnohospodárstva	X	X	X
19.06/3	— Krmivá vyrobené a spotrebované v tom istom podniku	X	X	X
19.07	Údržba materiálov	X	X	X
19.08	Údržba budov	X	X	X
19.09	Poľnohospodárske služby	X	X	X

▼M2

19.10	nepriamo merané služby finančného sprostredkovania (FISIM)	X	X	X

▼M2

Položka	Zoznam premenných	Prenos týkajúci sa referenčného roka n		
		November rok n (odhady)	Január rok n +1 (odhady)	September rok n+1
19.11	iné tovary a služby	X	X	X

▼B

20	Hrubá pridaná hodnota pri základných cenách (18–19)	X	X	X
21	Spotreba fixného kapitálu	X	X	X
21.1	Zariadenie	—	—	X
21.2	Budovy	—	—	X
21.3	Porasty	—	—	X
21.4	Iné	—	—	X
22	Čistá pridaná hodnota pri základných cenách	X	X	X

2. **Tvorba príjmového účtu**

Položka	Zoznam premenných	Prenos týkajúci sa referenčného roka n		
		November rok n (odhady)	Január rok n +1 (odhady)	September rok n+1
23	Mzdy zamestnancov	X	X	X
24	Iné dane z výroby	X	X	X
25	Iné dotácie na výrobu	X	X	X
26	Faktorový príjem (22–24+25)	X	X	X
27	Prevádzkový zisk/zmiešaný príjem (22–23–24 +25)	X	X	X

3. **Podnikateľský príjmový účet**

Položka	Zoznam premenných	Prenos týkajúci sa referenčného roka n		
		November rok n (odhady)	Január rok n +1 (odhady)	September rok n+1
28	Nájomné a iné poplatky z prenájmu nehnuteľ-ností	X	X	X
29	Zaplatený úrok	X	X	X
30	Prijatý úrok	X	X	X
31	Podnikateľský príjem (27–28–29+30)	X	X	X

4. **Prvky kapitálového účtu**

Položka	Zoznam premenných	Prenos týkajúci sa referenčného roka n		
		November rok n (odhady)	Január rok n +1 (odhady)	September rok n+1
32	THFK v poľnohospodárskych výrobkoch	—	—	X
32.1	THFK v porastoch	—	—	X
32.2	THFK vo zvieratách	—	—	X
33	THFK v nepoľnohospodárskych výrobkoch	—	—	X

▼B

Položka	Zoznam premenných	Prenos týkajúci sa referenčného roka n		
		November rok n (odhady)	Január rok n +1 (odhady)	September rok n+1
33.1	THFK v materiáloch	—	—	X
33.2	THFK v materiáloch	—	—	X
33.3	Iné THFK	—	—	X
34	Tvorba hrubého kapitálu (okrem odpočítateľnej DPH) (32+33)	—	—	X
35	Čistý prírastok fixného kapitálu (okrem odpočítateľnej DPH) (34–21)	—	—	X
36	Zmeny zásob	—	—	X
37	Prevody kapitálu	—	—	X
37.1	Investičné dotácie	—	—	X
37.2	Iné prevody kapitálu	—	—	X

5. **Spotreba práce v poľnohospodárstve**

Položka	Zoznam premenných	Prenos týkajúci sa referenčného roka n		
		November rok n (odhady)	Január rok n +1 (odhady)	September rok n+1
38	Celková spotreba práce v poľnohospodárstve	X	X	X
38.1	Spotreba práce v poľnohospodárstve neodmeňovanej pevným platom	X	X	X
38.2	Spotreba práce v poľnohospodárstve odmeňovanej pevným platom	X	X	X